

imo si de illis gloriaris: eo ipso illa non habes. Sed etiam quod tu ipsa habeas supponamus. Qualiter illa possideas videamus. Nonne tibi infideli seruo proditori domini destructori tibi met ipsam iusticiam quam tu possides noster benignissimus dominus tanquam pannum albidissimum gratis dedit. Et tamen tu cum stillare non cessas sanguine menstruoso. Sed vesania plene: utinam saltem meretricis mulieris frontem haberes. Que so que est meretrix sic corrupta: que de suo menstruo gloriatur: imo quam velis inuenias meretricem: que de hoc non intime confundatur. Nec etiam audeat sponsa suo sponso amantissimo reuelare. Quid ergo o stulte in malitia gloriaris. Si tamen semel in mense ad modum mulieris deficeret sanguis tuus causam haberes foxitanti gloriandi. Sed erubescere et dolere: quia quotidianus est: et quasi continuus fluxus tuus. Si ergo a te tantum malum et a deo tantum bonum cernis esse in deo gloriaris continue. Et de tua turpitudine coram diuine maiestatis oculis assidue erubescere: quod videlicet sic deficere non desistis. Sed forte dices in me nolo gloriari decetero: sed tamen ab omnibus commendari. Sed impie latro audi. Nonne stultum est: et periculosum largissimo domino tuo: qui omnia que habes tibi tribuit habundanter furari illud quod est ei carissimum: maxime ubi hoc videat et cognoscat: sibi quoque displiceat et non valeat sustinere. Sic certe stultus es qui ab hominibus laudem queris. Ideo cum vniuersa per semetipsum operatus sit: deus omnes laudes et omnia laude digna ad honorem referas dei tui. In te ipso autem hoc cogita diligenter. quod ad hoc creatus es et redemptus ut non tu: sed deus tuus in tuis operibus commendetur. Tu ergo voluntatem domini tui fideliter assequaris: ut laudari ab horreas: deum autem ab omnibus gaudeas exaltari: et quanto magis ab

aliquo commendatur: tanto in maius gaudium eleuetur. Et studeas quantum potes omni tempore: omni loco deum tuum lingua et opere honorare. Semper actu soli sue laudi intendas. Si enim bene diligeres deum tuum: eiusque honorem appeteres ut deberes malle quibuscumque amarissimis semper pasci: et stercus etiam ab omnibus reputari: imo tanquam stercus ab omnibus abhorri: ac tanquam lutum fetidissimum ab omnibus conculcari: quibuscumque delitijs habundare: quibus quomodolibet ab hominibus eleuari: quibus quicquid perfrui corporea sospitate: si inde deus tuus amplius laudaretur. Supposito etiam quod par esset meritum utrobique: hoc tamen deberet gratissimum nobis esse ut altissimus deus noster a nobis et de nobis aliquod laudis munusculum recipere dignaretur. Sed propter nostram miseriam in contrarium vertimur tota die. Sed o mira ineffabilis amabilisque demerita saluatoris: que tam benignissime nostris miseris condescendit. Quis illam poterit nunciare. O homo non sis queso de tanta misericordia ingratus. Sed gaude et mirare de tam dulci deo gratias agere non desistas. O mi domine: quid tibi contuli ego reus: quod me superbum et arrogantem: tam dulciter pertractas: et foues tua benignissima caritate. Quid et cuncta beneficia mihi tribuisti: et tribuis tota die. Et unde est mihi tanta gratia quam inueni: quod sic me ante te sustines etiam ad momentum. Certe hoc non mereor. Sed dignus sum: cum inferis habitare: immo bone domine: nec etiam inter creaturas tuas mereor nominari. Quid igitur tibi pro his faciam. Quam tibi satisfactionem persoluiam. Quam tibi remunerationem rependam. Quid recompensare poteris bonis tuis. O domine immensitas bonitatis. O ineffabilis misericordia gratia et ca

ritas saluatoris. Quid tibi pro tot tantisque beneficijs potero exhibere. Ego nescio: nec valeo satisfacere pro delictis: ne dum pro beneficijs laborare: nec etiam aliud tibi possum tribuere nisi tuum. ¶ Scio ergo quid faciam: quia me totum tibi totaliter exhibebo: et me totum tuum projiciam in te ipsum: et semper amore: timore et verecundia plenus: omni tempore: omni loco: ex omnibus viribus meis tibi: quam potero et sciuerō reuerentiam exhibebo. Et si dignaberis tibi pro posse libenter ac fideliter ministrabo. Et si hoc parum est sic vere parum est: tamen quia feci quod sciui et potui: non debite acceptabis. Sed maximum mihi esset si me dignaberis tecum in aera commorari. ¶ Quis dulcis mihi eris: tunc tua presentia summe bona. Accedam tunc cum scilicet et discooperiam pedes tuos: ut sic me digneris tibi ad veniam in matrimonio copulare: Non quiescam certe donec tecum tuis strictis amplexibus commode gaudebo donec tuis mellifluis et castis osculis exultabo: donec inenarrabili dulcoris suauitate positus in tuis brachijs dulciter conquiescam. Tunc vere delictis affluam et admirabitur et dilatabitur cor meum quādo tam mirabili iocunditate repletus: nihil nisi te cupiam habere: nihil preter te videre: audire: gustare: sentire: nec etiam cogitare valeam in hoc mundo. At tamen et nunc te obsecro amabilis domine mihi: ut nullo tempore: vel loco meo: regimini me dearis: quia sum mee anime destructor et crudelissimus homicida. Omnia autem bona que mihi dignaberis: elargiri: sicut et tu clementer tribuis: ita ipsa misericorditer tu conserues ut tibi soli sit honor: est gloria in secula seculorum. Amen.

¶ De tentationibus vtilibus sunt.

o Admirabilis benignitas altissimi qui nos tentare permittis: non ut capiamus: sed ut timentes ad te portum tutissimum cupiamus fugam. Adore enim bone matris facis o domine: que ad horam aliquādo suum parvulum dilectum filium a se elongat: quem semper tamen apud se habere desiderat et videre. Qui sic elongato aliquando timorem terribilem incurrit in occulto: ut sic puer timore perterritus ad matrem confugiat et discat in periculis ad matris gremium properare. Nam tunc mater brachia extendens filium ad se fugientem cum gaudio recipit et amplectatur: sibi arridet et dulcia oscula elargitur: eum letificat et confortat: sibi que verba consolationis prudentie et doctrine pariter subministrat. ¶ Felix tentatio deo permittente: et providente persequens in hoc mundo: que ad diuinum amplexum etiam in presenti fugere nos expellit. ¶ Dulcis domine qui sic te nobis tribuis refugium salutare qui sic nos undique effugari permittis: ut scilicet ad te tutorem citius fugiamus: et tecum omni tempore securi commoremur. Non ergo ad damnum sed meritum non ad vicium sed virtutum exercitium et augmentum tentationes mulierum te habere patiaris: o homo. In omnibus tamen cum timore: sollicite: sobrie vigila et labora. Et ne aduersarius tuus diabolus tanquam leo rugiens te circueundo capiat: per consensum: velociter ad deum tuum summum et solum refugium studeas currere toto posse. Ibi que si tentare voluerit: residebis. Sin autem capi poteris et damnari. ¶ Si autem a deo te nimium elongasti: nec potes ad eum cito currere per lamentum penitentie et laboris: saltem per augmentum seruentissimi amoris: et deuotionis contemplationis subintra totaliter cavernas vulnerum iesu christi: et in sui lateris puteo te abscondas: nec timeas

q̄ te tunc inueniat inimicus. hoc enim
semper habeas pro regula generali q̄ quā
tuncunq̄ deum tuum altissimum ad te
profunde volueris inclinare in corde tuo
porta vulnera iesu christi ⁊ te eius consper
sum sanguine patri suo ⁊ tuo tanquā vni
genitum representa. Ipse enim tanq̄ pa
ter dulcissimus tibi statim plenarie prou
debit. Accede ergo ad christum: ⁊ cum
lachrymis deprecere suppliciter. Et
ex quo ipsum non decet denuo vulnerari:
dignetur in tuo sanguine sua vulnera re
nouare teq̄ totaliter suo sanguine rubrica
re. Et sic indutus purpura iesu christi pote
ris securus introire palatium dei patris.
O temptate hec vulnera quotidie medita
re: quia hec semper tibi erunt in refrigeri
um ⁊ solamen. Nec dubites q̄ si ea bene
in corde tuo expresseris: nullus temptatio
nis aditus apparebit. Quis enim videns
dominum glorie: non suis sed nostris pro
prijis sceleribus sic grauiter vulneratum:
auderet iterum scelera perpetrare. Quod
adeo impius ⁊ crudelis: pro ipsorum vul
nerum iesu christi compassione ⁊ reueren
tia non desisteret a peccato saltem miser de
sistat: quia desistere habet timorē intollera
bilis pene sibi debite in futuro: que sine cō
paratione grauior ⁊ acerbior est huius
mundi penis omnibus simul sumptis. Si
autem contra te christum videris merito
indignatum: tunc ad solam spem ⁊ fiduti
am totam peccatorum recurras. scilicet ad ma
trem christi virginem gloriosam. Et ipsi
tanq̄ matri dei omnem reuerentiam ex
bibeas quantum potes: ac perfusis lachry
mis eius auxilium postules incessanter.
Et vere dico tibi q̄ si ex corde importunus
⁊ lachrymosus oculis precibus ad eam to
to posse pulsaueris: non quiescens ab ea si
ne dubio quod volueris q̄ citius impetra
bis. Secum enim creuit miseratio: ⁊ sibi

satisfacere miseris ex officio est commis
sum. Unde illud quod ipsa cum magna
diligētia exerceat communiter erga omnes
tibi soli nullo modo poterit denegare. Quod
si nullo modo te senseris consolari: non ta
men diffidas vel desperes: sed crede ⁊
intellige tunc deum tuum te diligere: qui
ideo hoc facit ⁊ permittit: vt inde magis
peccatorum tuorum profunditates videas
⁊ cognoscas. Et vt tuam miseriam non
ignores. Et hoc est maximum donum dei.
Non enim sibi placet presumptio aliquo
rum: qui se iustos reputant apud ipsum:
⁊ ad ipsum altissimum tanquam ad sa
miliarem amicum presumptuose ⁊ irre
uerenter quodāmodo ⁊ nimis domesti
ce appropinquant. Vult enim vt quilibet
quantumcunq̄ bonus ⁊ iustus: vi
lem ⁊ peccatorem ⁊ miserum: ⁊ quasi ni
hil se reputet apud deum vel in seipso.
¶ Et q̄ ad ipsum accedat cum magna re
uerentia ⁊ timore: cum magna verecun
dia ⁊ rubore de malis commissis cum
magna tristitia ⁊ dolore de bonis omissis
cum magna tamen spe ⁊ fiducia omnem
gratiam ⁊ misericordiam ab eo finaliter
obtinendi. Et magnum est valde ⁊ ad ma
ximum donum dei si hoc putet ipse homo
quātūcunq̄ bonus. Si deus deorum rex re
gum ⁊ dñs dominantium dignaretur euz a
longe: et quid modicum intueri. Ideoq̄ hō
pleno corde dei magnitudinē suamq̄ pra
uitatē confiteatur ⁊ dicat. Domine nō solū
nō sum dignus vt intres sub tectum meū:
sed nec vt tibi appropinquare valeam vl
lo modo. Sufficit enim mihi valde si tue
pietatis oculis me clementer digneris re
spicere a remotis. ¶ Dico autē tibi o ho
mo q̄ si in hoc perseveraueris humili nō
quiesces: nō solū te videbit s̄ ad sua secre
tissima introducet: qd̄ ipse dignetur mihi
⁊ tibi facere: qui est benedictus in secula se

Qualiter homo ordinet cogitationes suas: in q̄ semper habeat deum in corde.

Homo vis agnoscere quomodo tuū dirigas cogitatū. Semper enim vt humiliatio tua sit i medio tui: debes considerare diligentius temetipsum cogitando vnde veneris: vbi sis: et quo post hanc vitā miserabilē sis iturus. Itē cogita et recogita infinitā dei virtutē eiusq; ad te ineffabilē charitatem qua ad suam imaginē de nihilo te creauit: et propter te totum vniuersum produxit: omnia subijciēdo sub pedibus tuis: et cunctoz animantium te dominum statuendo. Item cogita quomodo te perditum p peccatum deus misericors in hunc mundū veniēs sollicitē te quesuit: et pro tuis peccatis moriens crudeliter super crucē suo preciosissimo sanguine te redemit: sicq; te de potestate et seruitute diaboli liberauit et ad regna celestia te gratis et dulciter inuitauit. Quid plura. Hec et huiusmodi beneficia innumerabilia et inēsa: tibi adeo impēsa cogita diligenter: et ipsum deū ac virginē mariam matrem eius in omnibus et per oīa vbiq; et semper habeas ante oculos cordis tui: sicq; coram ipsis existens suamq; admirans magnitudinem: ac tuam miserā recognoscens quantum poteris resilies in teipsum admirans nō modicum: quō deus dignatur rem tam feidam et vilem coram suis oculis presentari et te etiam ad momentum in sua patē presentia cōmorari. Hoc faciens sic de hoc dono maximo et de oib; alijs quātas poteris refferas deo grates. Et hoc etiam q̄ regratiari sibi possis: tibi reputa magnū donum: et hoc donum. s. q̄ dignatur te in sua p̄sentia cōmorari: et alia omnia que tibi concessit debes cū omni vigilantia diligentius custodire: et semper cū

magna auiditate mens tua transeat ad maiora. Et si propter tuam miseriam aut aliq; occupationem exteriorē cogitatu tuo a sua presentia absentaberis: cum auiditate q̄ cito sollicitē reuerti studeas vbi eras: et sic faciens qualem processum habere debeas cito te docebit. Hoc tamen pro certo habeas: q̄ quicq̄ sit de alijs semper te debes ad nihilum redigere: quātū potes et omniū peccatorū te infimū reputare: et tā pro te q̄ pro alijs debes a deo tuo tibi presente cum omni humilitate veniam lacrymabiliter postulare: et tuam considerationem semper super hoc poteris dirigere in hunc modum. Nunquā enim debes cogitare q̄ alij peccatores a dō sunt elōgati q̄ et si non continē: ad horā tamē ad deū se vertant in corde: et quin tunc forte te intimus ipsum recogitent et cognoscant: et quin maiori coram ipso assistant reuerētia et maiorem considerationem suozū habeant peccatorum: et se sibi humilius representēt: quā etiam maiori affectu moueant in presentia tanti boni: et si hoc pleno corde nō poteris cogitare. Hoc ipso debes te superbissimū reputare: nec poteris de congruo huic tue supbie prepōderare concupiscētijs alioz. Nullū ē: quantumcūq; publicum peccatorem iudices vel contēnas quia nescis finē eius. Potens est enim deus iustificare impium et malignum. Te ergo et nō alios iudices in hoc mundo: qd si facere non potes: debes tunc firmiter presumere q̄ supbia: sit illud vitiiū in quo ceteros singulariter tu excedis: ex quo non potes tuam aspiciere prauitatem. Et certe si hoc est verum satis bene et digne potes te omnium infimum appellare: Sed forte tua superba cogitatio dicet tibi. Quomodo de infidelib; h̄ potero cogitare. s. vt sim infimus eis cū ipsi nec deum cognoscant. Sed audi superbia ceca. An ignoras q̄ si deum cognoscis ipsumq; credis te redemisse suo sanguine

precioso et contra ipsum cum in superbia eleuatus quod longe grauius peccas: quod si hec omnia ignorares. Nonne ubi cum peccato est maior cognitio: maior contentus ibi esse probatur. Nullum ergo excipias o in sane te forte peiorem. Sed pleno corde te humilia apud deum te viliozem et maiorem peccatorem ceteris recognoscens. ¶ Et si forte nunc quod absit tibi surrepat maligna cogitatio. d. Ergo tu es a deo reprobatus: hanc quod cito excludere debes: nec talem cogitationem tecum permittas modo aliquo commorari: licet enim timere habeas non modicum de peccatis: magis tamen ac magis sperare debes et dei altissimi super extolle pietatem: et confidere simpliciter in uerbis iesu christi: et in summa clemencia sue matris: imensa enim et infinita est misericordia saluatoris: adeo ut si in te solo essent omnia peccata mundi que facta sunt unquam uel possent decetero perpetrari: adhuc in infinitum: super excederet misericordia dei nostri et tibi omnia peccata mundi si cum lacrimis: et humiliter ad eum recurreris propter suam pietatem largissimam condonabit. ¶ Si etiam tunc tibi ueniat cogitatio: utrum sis in caritate uel non. Timere proculdubio debes et cauere ne determinate in partem aliquam indineris. Fideliter tamen age et de diuina misericordia semper spera si enim hoc egeris et tui consideratione te reputaueris peccatorem: die noctuque obuiam in peccatis undique ac de tanta tenebrositate sume dolens ad fontem pietatis christi cum lacrimis deuote et humiliter conuerteris mentem tuam: orietur nempe in tenebris istis lux tua: et eleuaberis dei nostri summi dulcissima pietate ad celestia contemplanda: et in delitijs abundabis. Et dicas merito cum propheta. Nox illuminatio mea in delitijs meis. Quod totum ipse prestare dignetur. Qui uiuit et regnat in unitate spiritus sancti deus. Amen.

¶ Ad anima inebriatur in amore dei.

Altitudo diuinitatis sapientie et scientie dei quantum incomprehensibilia sunt iudicia eius et inuestigabiles uie eius. Quis ascendet in montem domini. Aut quis

stabit in loco sancto eius. Sed et si quis uoluerit ascendere: per quam utique uiam ascendet cum omnes inuestigabiles sint. ¶ Audi dilectionem: et uocationem tuam anima dilecta: et sume gaude. Cum enim cuncta supradicta omni uigilantia solcite studueris ad implere: tunc iam sic deo incipies propinquare: ut uere nihil preter eum ualeas cogitare: ut omnia preter eum tibi in fastidium abominationem et amaritudinem nimiam conuertantur. Et quasi libentius uelles animam a corpore separari: quam te a continua uel quasi continua dei meditatione: et ut ita dicam fruitione etiam ad modicum temporis absentare. Quasi etiam tibi uidebitur: ut etiam te ipsum non habeas nec aliquid aliud preter deum. Quid tibi referam tunc de tuo dilecto: o anima amore eius repleta: imo quasi in eius amorem conuersa. Asculta: iste inquam dilectus tuus o dilecta a quo non potes nec uis aliquatenus separari seipsum paulisper subtrahet a tuo continuo cogitatu. Ita ut cor tuum circa alium incipiat deuariari. Et tunc tu uidens a te eum quem sic fortiter diligis abscedisse nimio et incredibili dolore repleta anxia circumquaque discurrens: undique solcite: et auide queres quomodo possis eum quem sic fortiter diligis inuenire. Quibus creaturis breuiter nunciabis imo ipse dilectissimus sponsus tuus se tibi quam totum presentabit: tibi occurret: tibi obuiabit: tibi clare et sponte offeret semetipsum. ¶ Quanta tunc leticia reuiuifces. Quanta dulcedine profueris. Cum uidebis amatissimum sponsum tuum quem prius cum tanta auiditate quesieras circumquaque: tunc cum nimio amoris eius dulcore repleta amplectaberis dulcius toto posse: tamen semper cum reuerentia: et timore. Quanta non et qualis tibi aderit cond

solatio si bene sapiens fueris feliciter poteris experiri. Sed audi o amantissima deo tuo. Cum enim te securam reddiderit. Se a te iterum absentabit: et tunc adhuc cum maiori ardore quam prius ipsum requisitum habebis. Quid dicas tibi vere a te si totiens absentabit donec sic cum sis sollicita custodire: ut plus te non audeas reddere. iam securam: sed omnia habeas iam suspecta. Sed o felix anima audi dulciter et asculsa quid tibi faciet dilectus tuus quando secum incipies quietari vino quippe dulcissimo suaviter incipiet te potare et tu eius mellifera dulcedine degustata amplius incipies affectare. Et tunc ipse largissimus amplius tibi dabit. Et quanto plus tibi dabit tanto ab eo amplius postulabis. Et ipse benignissimus tunc tibi verius ministrabit. Quid dicam tibi. Saccari nunquam poteris donec iebriata fueris et profusa undique suo vino. **Utrum autem postquam frequentem et nimiam inebriationem soporem vel raptum consequeris: si deus tibi concesserit poteris experiri. Largissimus. n. e. et plus sine comparatione quam credi valeat elargitur: Hoc tamen semper debes habere in corde quo tu es vilissimus fragilis et peccator: et quo non es modo aliquo ad hoc aptus: sed omni beneficio et gratia simpliciter es indignus et per maximum donum debet tibi videri et esse: si ipse deus dignatus tua peccata delere et quantumcumque tibi in hoc mundo acerbitate penarum inflicta. Qui deus semper sit laudabilis in secula seculorum. Amen.**

Quando anima rapitur: diversimode inebriatur.

Non habemus in pluribus locis supradictorum capitulorum hominum duritiam divina influentia posse iebriari: ut mens tua amplius eleuetur: volo ut differentiam illarum ebrietatum non ignores debes. n. intelligere quod verus contemplativus quantum

multas alias consolationes habeat speciales: tamen antequam veniat ad soporem et raptum ad quos pauci attingunt valeat ebrietatem dupliciter experiri. **Prima** quedam abundantia iocunditatis in corde et vehementis iubilatio mentis. Que per intensum desiderium vite eterne. Aut per devotam considerationem passionis christi. Aut per magnam fervorem singularis amoris in deum venit in mentem ex quadam nova divina irradiatione infusa et ista letitia tamen abundat in corde: ut etiam in corporis membra redundet faciens cuncta pregaudio arridere. Et talis per nimiam exultationem ad modum ebrii precipitanti gradiatur quietem non sustinens. Et cunctas creaturas quas invenit sui conditoris amoris magnitudine amplectatur. Et bene potest credere quod cor talis non multum applicat ad terram: quod etsi aliqua mundana vel terrena sibi occurrant omnia despiciens reputat esse vana. **Alia** dulcedo ebrietatis est quam nimia suavitate repletur cor ex divino gaudio. Nec venit per contemplationis quietem. Et tamen tantum etiam ista dulcedo abundat in corde ut exterius in singula membra redundet adeo ut totus homo tam interius quam exterius mellifluus videatur. Et sic prima ebrietas per illaritate non sustinet quietem sic ista secunda per nimiam dulcedinem quiescere facit. Et nisi tantum intendam ut in sapore degranet non affert totaliter sensum suum particulariter actus. Sed ad modum ebrii liberos non permittit: tunc quasi quicquid videbis reputabis quadam divina gratia abundare. Et quantum prima ebrietas sit ex intensione leticie: et secunda ex intensione dulcedinis tamen non oportet dubitare quod etiam illa sentit dulcoris: et ista leticia non privatur. Et quis non necesse sit timere de prima: sed potius sit gaudendus de secunda tamen que persistit in quadam ammirabili dulcedine cordis semper tutus est dubitare: eo quod diabolus transfigurans se in angelum lucis consuevit aliqui homini similia procurare non ut reficiat: sed ut desiciat et in

ficiat hominē sic occulte: vellet enim diabolus vt homo supbiret et se aliquid reputaret: vt sic dū supbetalibus deceptus frueretur delitijs miserabiliter et digne auerteretur a deo hoc bene aliqui ipse deus pmiteret euenire. Cū enim aliqui aliqui nō veritatem contemplati nimis de se ipsis presumunt aliosq; ptenēt et credūt se deo esse proximiores: cū tñ ab eo nimis sint propter suā superbiam elongati diabolus pater superbie habet potestatem in eos: vt talibus delitijs dācipere eos possit. Et ideo cū summa diligentia est aduertendū: vt quicumq; tibi acciderit qd facies tue mentis in deū dirigas ne ab coipso cor: tuū vilo modo discedat: vt si delectari te oporteat solū delecteris in deo. Et tunc si adeo erit illa dulcedo deberet intendi: si vero a diabolo deberet priuari: et anihilari vel saltem remitti. Ad si deus te voluerit aliquando consolari: vt p tuis aliorūq; peccatis amaritudine frequenter replearis: in ipso aliquando delitijs perfruaris sibi regratiari studeas toto posse. Et ad hoc tñ licitū est timere ne psumptionem incaute incurras. Potes aut cogitare ad humiliandū cor: tuū sup hac dulcedine qd deus pro paruo bono qd forte fecisti qd tñ forte reputas esse magnū fortasse nunc vult tibi in premiū dare istud quia forte premijs eternis te non reputat esse dignū. Potes et timere et merito ne illud dulcissimū vinū tibi adhuc spiritualiter sebricitanti suauiter propiciatum eterne mortis periculū prestet tibi: hoc est ne te occasionaliter faciat superbire ob quā supbias iudicaris postea digne eternis ignibus cruciandus. Ideo pleno corde dū sumus in hac valle miserie pstituti: debemus magis appetere ppijs peccatis cū xpo crucifixo affigi: q̄ periculosus delitijs afflui in hoc mundo. Et sic quotidie peccare: immo quasi p̄tinue sustinere. Et sic purgati postea semp cū dño gloriemur. Et sicut nunc sumus vilissimi serui dei sic d̄ nobis place

re: imo debemus appetere a cunctis vilissimi reputari. Et sicut ad honorem dei facti sumus sic in nobis et in alijs illud solum d̄ placere quod ad dei cedit gloriā ad honorem: et illud solū displicere quod in strarium noscimus puenire. Et de indifferentibus nullo modo debemus curare: nisi q; oia d̄bemus ad laudē dei referre. Quod nobis ipse pcedat: q; p cūcta secula regnat. Amē.

Quomodo homo seruet in amore dei ad opera dei.

Attenderes o hō qd deus ad suā imaginē te formauit et p te tot et tā nobiles pdidit creaturas: et tuā assumens: et exaltās naturā: tam carissime suo sāguine te redemit: et nō solū vipsū habes in cibū in p̄nti: s; se ipm in futuro tibi in premiū repromisit. Nūc quoq; te et cūcta creata regit et pseruat sua ineffabili grā quā infundit. Et hęc oia ad tuū facit honorem. Si hęc oia bñ attēderes: et in ip̄s deū tuū tēderes: vt deberes eius quoq; reuerentiā appetere: et honorem certe p eo quā si tui oblitus p nihilo te nūc subijceres oī morti et cūcta: tā psp̄ra q̄ aduersa equo aīo humiliter tollerares: imo q̄cqd honoris vel p̄solatiōis. Quicqd iniurie vel tribulatiōis tibi quocumq; ptingeret totū nihil ac si nihil tibi accideret reputares. Dia tñ referres in laudē et gloriā creatoris. Nec etiā qñ aliqd ad dei honorem: ad salutē tui faceres. Et illud esset difficile deberes mō aliquo iudicare. S; quodā ipetu mētis nimio amoris diuini ardore igni d̄ deberes toto nixu studere cūcta laudē dignā: effectui velocius demā dare. Si enī bene creatoris tui esses amore succensus: o homo quomodo aliqd pro ipso tibi illatum: vel p̄ceptum: impositū: vel iniunctum iniuriosum: aut onerosum graue: vel difficile reputares. Omnia certe talia tibi leuia amabilia dulcia

et suauia apparerent. Et ita solícite et libenter hec omnia adimpleres: quod cum omnia ea perfecisses: nihil quasi crederes te fecisse imo potius defecisse teque ex hoc tam exosum haberes: ut vix teipsum aliquatenus tollerares: et quomodo maiora posses facere: solícite cogitares. Vel saltem que facta sunt perfectius adimplere: propones in corde tuo: teipsum de male vel minus benefacis: grauius flagellare. Nam certe doleres non modicum et erubesceres in teipso tam altissimo domino et benignissimo deo tuo sic defectuose: pigre et miserime ministrare. Quid plura. Quanto plus proficeres tanto plus te deficere cogitares. Et sic amplius erubesceres: et doleres: et nunquam cessares: sed semper maiori ardore succensus maiora reincepe conareris. Nam quod certe de hijs: et in hijs que ad honorem dei pertinent tuus posset refici appetitus. Semp. n. cupidus: semp. auidus: semp. famelicus appareret. Admirabilis et delectabilis calor amoris diuini: qui sic cito facit digerere omne molestum: qui tam cito in dulce amarum peruertit: insipidum in sapidum: fastidiosum in appetibile: in facile difficile: honerosum in leue: et breuiter omne triste in suauem: pulchrum delectabile: et iocundum: et tandem omnem laborem peruertit in premium sine fine. Non dubito quod tunc nimio amoris seruoze ebulliret cor tuum intantum: ut summe exosus haberes et oino vitares quicquid etiam ad momentum subtrahere te a tam fructuoso et suauis seruitio dei tui. Et semp. tibi ipsi piger videris: defectuosus: et negligens in obsequio tanti dei. Alij autem serui dei incomparatione tui tibi promptissimi: et seruentissimi apparerent. Eorum tamen pronitas tibi esset ad gaudium et tua pigritia ad merorem. Accede ergo homo ad cor altum et in tuis actibus exaltabitur deus tuus. Si enim habueris cor infimum et terrenum minima seruitia maxima reputabis: et que quasi nihil erunt tibi difficilia apparebunt. Et illa que pro te vl-

pro vno vilissimo amico tuo libenter faceres: pro deo tuo altissimo eades facere grauaberis ultra modum. Dulcia et amabilia reputabis amara: et amarissima dulcia reputabis. Oculo infirmo irradiationem solis iusticie ab horrebis: et ambulare in tenebris affectabis. De bonis eternis et spiritualibus non curabis: sed ad transitoria et terrena. imo ad stercorea cor tuum miserabiliter inclinabis. In hyeme presentis vite applicabis manum per pigritiam sub maxilla et ideo in estate mentis mendicabis. Et sine tibi miser qui iam non poteris etiam bestijs comparari: utinam iumentis similis factus esses: que suorum subuehunt honora dominorum. Quam ergo excusationem miser in extremum iudicio poteris inuenire: quam etiam bruta et irrationabilia animalia ad iudicium tibi erunt. Si ergo ad seruiendum deo manus et pedes habeas sic ligatos: ipse misericorditer te soluat et custodiat dirigat et conseruet: cuius misericordia est plenus totus orbis. Amen.

Quod prelatius non iudicet alios.

Iabolus in malitia antiquatus viros prelatiuos cernens in celestibus peruersari. vñ ipse per superbiam est deiectus: nihil omnimodo omnes quos potest secum trahere ad inferna. Et qui videt se eos non posse vincere in apto. Nonne saltim eos decipe in occulto. Et quod quod diuersa mala diuersis temporibus suggerat vniuersis: tamen precipue viros prelatiuos prelationis tempore per superbiam nihil grauius molestat: ut. si ipse prelatiuus de se quod magnam presumat: et ceteros reputet viciosos. Applicam inferrens in iam. d. Omnia iudicat spiritualis homo. Sed o pessima et mortifera pestis: imo mors gratissima et occulta. Nec deum fugat: presumptione nequissima abhorrentem. Nec fraternas lacerat caritatem. Nec vescentem impiam fa-

cit stercorea amplexari. Nec spiritali leticia plenum ad accidiam ducit. Nec cuncta ad honorem dei referenda facit diabolice fraudi dare. Sed o miser homo nūquid i altū contēplationis ascendisti: vt te faciens aliorū iudicē: debeas ceteris maius precipitiū sustinere: pone ergo te o infelix cōsideratione tui in nouissimo loco: et tūc cadere nō valebis. **C**ōsensate cōmenda dei opera cū simpliciter sint pfecta: et cōmendaberis et tu. Attende o hō in dulcis cōtēplationis cacumine cōstiture et cognosce qualiter deus ppter sui honore faciens creaturas: diuersis diuersa munera voluit misericorditer elargiri: vt sic non tantum ab vno simpliciter: sed a multis multisomiter honoretur. Voluit quoq; sui immensi thesauri sapientie et scientie sue inextimabiles et ineffabiles diuitias pparare: vt ex hoc cōmendādi suā magnificentiā materiā multiplicem habeamus. **C** Debes ergo pmitus cogitare q; deus est sume potēs: sapiēs et bonus pater familias ordinans ordinatis sine domū suā: pensat enim filiorū suorum potentiā sapientiā et bonitatē. Et sūm sue p sentie voluntates: diuersa diuersis cōmittit officia et tribuit dignitates. **C** Logita ergo primo tu qui cōtēplationi vacas q; deus benignissimus pater tuus misericorditer egit tecum: dū sciens te ad oīa imbecillē noluit te sibi in periculosis arduis difficilibus ac implicatis opibus ministrare: sed ex dono sue immense clemētie te: tanq; infirmū p cōtēplatiōis quietē dulcius voluit cōsolari. Alios autē cernens in caritate seruentes et fortiter radicos voluit super periculosa et difficilia ordinare nihilominus eis quietem tribuens post laboram et cōsolationem etiam nō modicā in labore. Si ergo te videris spiritalibus inherere: ceteros autē circa alia laborare: nō eos iudices: sed immensas dei bonitatē: et pfundā eius sapientiam inspicere cum timore pariter: et amore. **C** Te infirmū cognosce et debile cū vere

cunctis et dolore. Alios vero cōtēplationis: et fortiores te cōsidera in caritatis operibus et labore. Quō. n. te valde debile: forte poteris reputare: qui pp tuā nimiam infirmitatē etiā lecti molitiem similem cōtēplationis dulcedinē nō vales dulcius sustinere: quin omni quasi vento cuiuscunq; cōtēplationis ad modū arundinis nō modicum mouearis. **C** Quid ergo faceres: si te oportet et vna manu edificare: et hostes altera effugare. Nampe solo pauore deficeres. Lauda: ergo pijsimū deū tuū: qui potentes statuit in arduis: et aduersis. Sapientes intentos fecit studiis. Clemētes bonorū distributores tēporaliū ordinauit. Te autē ne cōficeres voluit quiescere: et iocundari: et refici per cōtēplatiōis dulcedinē degustatā. Ne curares noluit te curiosa: et subtilia indagare: Ne tua simplicitate malus dispensator: esses voluit te tanq; pauperē oīa temporalia anēgare. Non ergo in aliquo te exaltes ceteros vilipendēs. Sed potius ecōuerso cunctos te in oībus meliores reputa: pfunde humilians temetipm. Non alios iudices: sed exalta. **C** Nec ēt a predictis excludas eos quos videris ociosos. Debes enim cogitare q; ipsi tanq; viri sapientes et pbi thesaurū iā acquisitū intra se prudenter abscondit: ne fures ipsam inueniant exteri et furentur. **C** Logita enim q; ipsi laborāt in occulto et in publico requiescunt. Aut certe pensa q; ille qui dedit pondus ventis pmittit tales aliqui deficere in istis manifestis et nimis ne de maximis que sibi occulte concessit in superbiam eleuent. Et quāuis sic debeas facere de oībus supradictis: tamen quia vides tales nō sine periculo esse debes tu qui inquiete existis pro eis assidue: et seruēter orare. Aut si potes debes eos allicere ad quietem. **C** Debes quoq; secundo omnia ad laudē reducere creatoris. Quod quidem bene poteris facere p hunc modum vel forte melius aliter si hoc aliter deus tibi dignabitur indicare. **C** un

enim videris aliquos in prelatione temporali vel indignitate aliqua constitutos cogitabis hoc esse factum ad diuinam magnificentiam ostendendam: et sic in eis deipotentiam collaudabis. Cum autem videris alios scientie insistentes: et non solum creatoris: sed etiam creaturarum occultissima inquirentes: et quolibet versiculum curiosius ordinantes: hoc esse factum ad manifestandum diuinam sapientiam non ignores: et sic in eis dei sapientiam commendabis. Cum vero videris alios temporalibus negotiis insistentes in eis diuinam laudabis prudentiam per tales quiescentibus prouidentur. Si aliquos videris ceteros iudicantes diuinum iudicium time. Si penas inferentes diuinam iusticiam cogita. Si rigidus diuine iusticie expauesce rigorem. Si reprehensor et causarum discussores futuri iudicij recordare. Si vero videris platos circa punitionem malorum remissos in eis diuinam misericordiam commendabis. Si videris aliquos insistere operibus caritatis et pietatis in ipsis laudabis diuinam bonitatem et suam clementiam infinitam se breuiter ad oia diffundentem. Si calorem habueris recogita erga nos dei patris nimiam caritatem quam suum filium voluit incarnari: et pro nobis omnibus crucifigi. Si frigus habueris ab omni estu miserie refrigerium anhelabis.

¶ Et sic per singula discurrendo omnia potes et debes reducere in laudem: et magnificentiam creatoris. Non enim debet esse aliqua creatura quantumcumque tibi vilis summa ac infima videatur: in qua tuum non honorifices creatorem. hoc enim ipso omnis creatura digna est omni laude quia a deo condita est et ab eo conseruatur mihi esse. Et hoc ipsum ergo dicitur creaturam esse dei vel adeo: si suum mirabiliter promedat actoris hec pauca: et quasi imperfecta exempla tibi dixi ut ex istis vias habeas ad maiora. ¶ Et istud est discretionis iudicium ad quod te. Apostolus voluit inuitare in auctoritate predi-

cta quam tu pessime exponebas. Non enim vult inuere. Apostolus quando dicit. Spiritus homo iudicat omnia: quod ipse ceteros debeat condennare cum alibi ipse dicat. Noli te ante tempus iudicare. Et idem alibi. Tu quis es qui iudicas alienum seruum. Sed hoc ideo dixit. Apostolus carnalis homo non percipit sapientie diuine secreta. Sed spiritualis homo iudicat omnia. id est in qualibet creatura discernit archana potentie: sapientie: et bonitatis diuine. Iudica ergo et tu decetero omnia. id est in oibus diuinam sapientiam: potentiam: et bonitatem discernere et inde omnium honorifices creatoris.

¶ Si autem aliquem probabiliter noueris peccatorem caue diligenter ne propter hoc ipsum condennes: nec etiam comedas ipsum. Sed vitium tibi in eo displiceat: et compatiaris quantum potes persone laudabis et deum tuum qui non permisit eum grauius cadere in peccato: et qui te prohibuit ne illud vitium perpetrare. ¶ Nullo enim modo dubites: quod si deus ex dono sue imense clementie te non custodiret a malo: tu grauissima et turpissima perduceres ad effectum. Deum etiam suppliciter exorabis: ut ipsum et quolibet peccatorem releuet a peccato et te ab omni malo liberet: et defendat.

¶ Nisi enim noueris peccatis comparari proximo: ad bonum indurabis cor tuum et forte in malum irrues sine ferro. Qui enim fideliter et solcite dum potest oratione vel exortatione seu alio quocumque modo deum proximo non procurat non dubito quod talis a deo merito elongatur. Sed quanto magis credis ab his dominum elongari: qui arridendo detractoribus ac ceteris peccatoribus applaudendo eos in malitia sua fouent: et ex hoc audaciam: et fauorem sibi tribuunt: his similia et peiora peccata iterum perpetradi. Si ergo oportunitas se obtulerit malum argue. Aut si non expedit tibi saltem pretende tristitiam faciei: ut sic peccator aliquo modo confundatur. Nec attendas magnitudinem

clinem alicuius. Sed illū reputa fore ma-
gnū: qui appropiat deo tuo: et tanto maio-
rem: quanto caritatis: et ceterarū virtutum
gradibus sibi anplius appropinquabit.
Que enī ceca: et damnosa peruersitas est.
Timere seruum diaboli: et cum maximum
reputare: et contēnere dei filiū adoptiuum
aram iam celestis patrie possidentē certe
hec ē yefania nimis magna. aqua nos cu-
stodiat sapientia dei patris. Amen.

De paucitate bene viuentium.

His dabit capiti meo aquam
et oculis meis ibidem lachryma
ru: vt die ac nocte plorare va-
leam perfectorū statum: quasi
ad nihilum iam redactū. Nam
terra culta diuinis cōsilijs: et xpī exemplis
spinas: et tribulos germinat pro frumēto.
Certe quāto res perdita est nobilio: tan-
to debet esse dolor intensior: de eadem. S; vt
de multis aliqua pauca supficialiter vi-
deamus. De obedientia tanq; de religio-
nis fundamento pūnitus pertractemus.
Curte et discere: o homo et vide diligēter
si forte possis ipsam obediētiā in sua pfe-
ctione in aliquibus saltē paucis. quolibet i-
uenire. Credo quippe q; vix aut nunq; in
aliquo perfecte eam inuenies latitantem.
C Sed mirari potes merito: cuz religiosi
multiplicētur valde et religio augeat quo
obediētie perfectio in paucis: imo quasi
in nullis valeat experiri. Certe h est: quia et
si multiplicata sit gens vel religio extensi-
ue: non tamen magnificata est vel augmēta
ta spiritualis leticia et caritas in fine. Que
so vt mihi dicas quis est ille hodie qui ve-
lit habere prelatum ad obediendum nōne
potius ad seruiendum. Nam enim volun-
tati platorū nolū obediēre. Sed ecōuer-
so volumus vt ipsi voluntates nras de-

beant in omnibus adimplere. Et nobis si
deest aliquid de his que volumus: iam pl⁹
de ipsis q; de scutiferis murmuram⁹. Eis
gladio lingue non parcimus detrahendo
vel clamosis questionibus eis proterue: et
intrepide respondendo: et qd peius est il-
lud qd nobis alias foret gratum fit vobis
hoc ipso qd a prelatiis precipitur odiosum.
Nam non cogitamus quomodo eorum vo-
luntatem possimus plenius adimplere et
nostram perfectius annegare. C Sed po-
tius quomodo possimus in omnibus eis
resistere: et eos ad faciendum quod volu-
mus coartare. Aut ad renuendum quod i-
iungunt nos excusatione aliqua paleare.
Aut diligēter inuestigamus quomodo nō
teneamur eis in hoc vel in illo aliquaten⁹
obediēre. Sed heu sic faciendo luciferum
imitamur qui pcesse voluit. potiusq; sub-
esse. C Timeo ne forte secum habitaculū
habeamus. Ad confusionem nostram ap-
pareat christus passus qui pro nobis patie-
do suo patri vsq; ad mortem voluit obedi-
re: nihil sibi penitus retinens de his: que p-
pria voluntas in hominibus appetere con-
suevit. Sed exinaniuit semetipsum formaz
serui accipiens in seipso. Hūc nempe imi-
tati sunt patres nostri: qui cum prelati eēt
se sponte subditos subditis faciebant: hoc
enim sibi dulce: hoc delectabile: hoc amabi-
le eis erat. Videlicet in his que magis sue
voluntati contraria existebant in his: que
ad exterioris hominis confusionem affli-
ctionem exinanitionem spectabant: suis se
infinis obediēre. Non enim sicut moder-
ni: nunc ipsi tunc librabant hoc melius esse
illo: hoc securius: hoc laudabilius: hoc fa-
cilius: sicut quidam nunc faciunt causa fu-
ge. Sed cuncta que cernebant esse prela-
torum suorum beneplacita voluntati. Bū-
modo non essent cōtra deū: quantūcumq;
ardua: et vilia forent: auiditate maxima ad-
implebant: tanta enim in eis vigeat cari-
dd iij

tas et obedientie propitudo: ut ad iusta im-
plenda nequaquam timerent discurrere super
aquas. Nec est formidaret ire ad cupiedum
leonas: cum eis erat iniunctum. Et breuiter ad
multa alia ardua et difficilia que non suffi-
cio enarrare amore et nisu obedientie se sim-
pliciter alacriter et viriliter quam citius expo-
nebat. Non enim iudicauit infructuosum il-
lud esse qui obediens abbati cum labore quasi
imporabili voluit per annum lignum aridum
adaquare. Et ex hoc apparuit obedientie
celsitudo: quod quod mortuum fuerat et aridum per
obedientis meritum fecit fructus. ¶ Quid
ergo de obedientia gloriamur. Numquid po-
terimus nos fortasse viri apostolici nominari.
Timeo quod nec etiam christianis: sed potius tanquam
imitatores iuciferi merito possumus demoni-
iaci appellari. Quomodo tu infelix potes et do-
bes christianus dici: qui corde verbo et ope-
re christo contraria niteris adimplere. Num-
quid christus considerauit de seipso quod esset verus
deus: et sine et humanitate omni gratia et virtu-
te plenus: qui tamen beate virgine gloriose et etiam
ipsi Ioseph erat subditus et subiectus. In sol-
uendo quoque dragmas seruis demonum voluit
obedire. Nos vero qui sumus pleni hypo-
cresi et breuiter omni spurcicia peccatorum tanquam
sepu' chra dealbata plena ossibus mortuorum
apparemus exterius humiles et deuoti. Et
interius veto superbie vegetamur reuol-
tes manifeste superioribus obedire allegan-
tes fatue quod non sumus in seruitute: sed potius
in libertate vocati. ¶ Ignoramus autem mise-
ri quod seruire deo regnare est: et quod quanta ma-
gis nosmetipsos domino deo subijcimus in hac
obedientie seruitute: tanto apud eum maiori
honore efficiamur digniores. Et vide mira-
bilem virtutem obedientie in effectu. Ipsa
enim obedientia non solum reges nos consti-
tuit in futuro: sed si perfecte in nobis exi-
stet facit nos creaturis omnibus dominari
hominem ad pristinum statum ducens: et ni-
hil contrarium nisi ad profectum anime fuerit
nos molestare permittit aduersa facit pro-

spera: amara dulcia: gratia lenia. Et breuiter
cuncta huius mundi difficilia ardua vel
acerba: ipsi vero obedientie filio indelecta-
bilia et suauia conuertuntur hominem quoque
adhuc in carne mortali positum facit angeli-
ce se habere: nec sui domini dei facit hono-
rem appetere cum seruoze: quia omnibus post-
positis eius laudem cum summa auditate fa-
cit querere in qualibet creatura. nec etiam
momentum permittit transire a seruitio dei
sui. ¶ Virtus mirabilis: que sui facit ho-
mines obliuisci et semper in suum tendere re-
demptorem: que hominem adhuc in terri-
corpore ambulante facit spiritum in celesti-
bus habitare. ¶ Quid ergo de obedien-
tia murmuras o superbe. Cum enim apostolus di-
cat quod in seruitute non sumus: vocat: sed in li-
bertate: inuit: quod deo et prelati: non quidem
timore serui ad modum seruorum: sed amore
liberali ad modum filiorum: debemus propo-
se simpliciter obedire. Absit enim quod apo-
stolus voluerit dicere: ut de cetero non pre-
latorum: sed nostram potius debeamus face-
re voluntatem. Cum enim dixerit dominus. Qui
vult venire post me: non dixit se vel suum bene-
placitum sequi debet: sed potius subiunxit.
Abneget semetipsum: et tollat crucem suam: et
sequat me. Et tota sacra scriptura: hoc est
tam vetus quam nouum testamentum obedientiam
approbat et commendat. Si enim cor rationale
et nobile tu haberes: non certe reueres deo
tam in se quam etiam in quocumque prelato vilissi-
mo obedire: sed potius dedignareris animam
tuam tam nobilem subijcere alicui alteri cre-
ature. Absurbum est enim quod homo reuertit et de-
dignat seruire deo in prelato: et non dedi-
gnat seruire die ac nocte vni libro: aut ali-
cui alteri vilissime creature: et totum tempus
suum conabit expendere circa nihil. Ideoque
vir comedatus rectus et iustus cernens quod si
faciens suam voluntatem: animas suas plus
ceteris offenderit: et quod contra deum semper
superbe egerit in vindictas dei et sui: suam
voluntatem nitet simpliciter abnegare: et quia

si seipsum abhorrens desiderabit ab omnibus conculari: semper tamen ad honorem dei sui omnia referendo. Quod ipse nobis demeter concedat: qui patri suo obediens pro nobis peccatoribus voluit crudeliter crucifigi. Amen.

Questio carnis ad deum patrem de xpo.

Coro contra christum animam per contemplationem eleuantem deo patri dure conquerif sic allegans tibi inquit deo patri iusto: ac tue misericordie infinite dure conquero et de tuo filio domino iesu xpo: et peto humiliter et instanter vt iustitia tua consideret diligenter violentiam maximam mihi factam a tuo filio predilecto. et ex hoc tua ineffabilis misericordia concupita mee summe miserie citius condescendat. Ille enim tuus bonus filius plenus sapientia et virtute me sua sapientia circūuenit et sua fortis potentia magnam violentiam mihi fecit. Ille tuus filius gloriosus a regalibus sedibus veniens magnum ad terram de caelestibus saltum fecit: seque sua magna sapientia et profunda sub carue mihi simili occultauit. Nam exinaniuit semetipsum accipiens serui formam: et sic habitu inuentus vt homo cum profundissima humilitate et benignitate inenarrabili ad me calide subintravit. Omnibus fuit humilior: omnibus despectior: omnibus dulcior: omnibus benignior: omnibus amabilior: et gratiosior in hoc mundo. **C** Ipse signis et portentis vndiq; mirabiliter coruscabat. Ipse suo specioso aspectu: gratioso affatu: virtuoso effectu: materno affectu: paterno profectu: ad sui beniuolentiam et amore placide dulciter et benigne: cunctos tanq; filios carissimos inuitabat: et vt ardentius et seruetius in sui amorem iniret: et accederet vniuersas omnium necessitates assumpsit plenarie in seipso et omni infirmitates in suo corpore portauit

pacifice et quiete: et q; maius imo maximum charitatis signum fuit. Ipse pro salute omnium voluit crudelissime crucifigi: voluit: tam passione q; et compassione vehementer affligi: Cordis sui feruentem amorem per lateris apertione voluit demonstrare: **C** Inde quoque voluit sacra saluberrima in cunctorum remedium emanare. Quid plura. Gloriosum corpus suum in cibum salutiferum et in potum suauissimum suum preciosum sanguinem sub specie panis et vini sumendum fidelibus dereliquit. Et tandem seipsum omnibus daturum in premium promisit: singulos tua precepta seruantes patres fratresq; vocabat demum non solum in via: sed etiam in patria firmiter assererat: q; precingeret se: et omnibus ad tuam mensam transiens ministraret. Quid amplius loquor. **C** Si enim linguis omnium hominum loquerer et etiam angelorum non: possem aliquatenus explicare eius admirabilem sanctitatem et suas ineffabiles virtutes et gratias infinitas: Nec etiam valerem vel scirem aliquo modo declarare immensa et preciosa dona innumerabilia et inenarrabilia beneficia que mundo contulit. Et que magis in posterum promisit. s. fidelibus se daturum. his igitur omnibus: et his similibus et maioribus: que nec scio nec possum tibi etiam superficialiter enarrare nimis imo simpliciter sibi dulciter allexit dilectam animam mihi in sociam deputatam. Et non solum allexit sed itus suauiter intrans eam ad se sua traxit virtute. **C** Et nunc intantum suis blanditijs eam sibi coniunxit et tam indissolubiliter suauissimi et ardentissimi amoris viculo colligauit: vt iam de me penitus nihil curet. Sed potius me spernat: deiciat: odiat: affligat: mortificet et conculecet: et simpliciter ad nihilum redigat vitam meam. **C** Et q; grauius mihi esse videtur: ipsa in grauius iniurijs et offensis ab ea mihi illatis nullatenus faciat: procurat solcite et laborat: vt ab alijs talia vel similia mihi crudeliter inferantur: inferen-

tes summe diligit: et commendat: et pro eis orationem tibi porrigit speciale. sic quod mortifico: et non curat. In limbo iaceo et exultat: iaceo astricta ferro pressa catenis: ligata vinculis: vincata cum pedibus: non desunt tormenta: non desunt cruciamenta: supplicia nunquam desunt: quotidie crudescit in me seuitia: ipsa quotidie me flagellat: ipsa assidue nouis cruciatibus me lacerat. Ipsa quoque ut ceteri dolores: doloribus meis dolores addit: ad hoc ut intensius doleam summe cupit. **Q**uicquid breuit crudeliter potest super me excogitat ut sic moriar huic mundo. hec enim gloria sua: videtur mihi. scilicet posse inferre iniuriam: contumeliā: penas: flagella: et quicquid vilissimum aut grauissimum dici potest: sicque me afflictam et desolatam in mea continua miseria dereliquit. Ipsa vero vult semper cum tuo dilectissimo filio commorari a se me suam fidelem sociam procul pellens. Nunc enim cum tuo filio apparet parua in presepe vagiendo: nunc vero secum virginis matris eius brachijs amplectatur: virginis humeris deportatur: lacte virginis confortatur: nunc secum sinit et bibit: nunc secum esurit et cibatur: nunc secum fatigatur et quiescit: nunc secum repletur tristitia et letatur. **S**ed quid plus cum tuo tam nobili et amantissimo filio vigilat tota die: et de nocte vero dormiens secum dulciter in suo cubiculo requiescit. Et non veretur nocte sibi tanquam propria et dilecta sponsa sue celule ianuam aperire: et ille tanquam sponsus ad eam ingreditur leto vultu. Tunc ipsa strictis et castis amplexibus mox eam recipit gaudiose et mellifluis osculis ac ineffabilibus et incredibilibus delectationibus eo continue et dulciter fruitur tota nocte. Nunc tandem: secum traditur: venditur capis et ligatur: nunc secum ducitur: presentatur: accusatur maledicatur: blasphematur: nunc secum oculis vellatur: colaphis ceditur: palmis percutitur: flagellis atteritur: vestibibus suis crucifixa in saeculum conpuitur: contumelijs afficitur:

penis affligitur: purpura induitur: spinis coronatur: cruce damnatur: cum iniquis deputatur: manibus perforatur: pedibus confoditur: felle potatur: lancea vulneratur: sanguine perfunditur: sicque secum crudeliter sine flagellatur: patitur: moritur: sepelitur. Nunc vero florida secum resurgit: in celum conscendit: letitia perpetua secum gaudet. Ipsa nempe pre dilectum filium tuum tanquam sponsa sponsum nunquam vult deserere etiam ad momentum: ubi enim ille est: et ipsa secum est: et ibi assistit. Ipsa quocumque ille perexerit se cum vadit. Quid plura. Ipsa nunquam sine ipso alicubi inuenitur: ubi ille et ista: ad nihil potest se vertere: siue ipso: imo potest nihil appetere preter ipsum sine ipsa necubi querit esse: quia certe nimio eius amore languens et captiua: nullo modo potest vivere sine ipso. Quid igitur dicam tibi deus pater de filio tuo dilecto qui animam mihi deditam: sic suo iebriauit amore ut a me sit facta penitus aliena. **Q**uid referam tibi iuste deus. iudex fortis patiensque benignus de iesu christo filio tuo. scilicet qui a me amabilem sociam incantem sic rapuit violenter: et iam sibi sponsam propriam dedicauit. Si rapinas commisit fillus tuus queso raptum restitui. Si appropriauit sibi quod forte suum non erat iubeas reddi. Si a me quod meum erat alienauit et rapuit iubeas dari mihi. Non enim parum mihi videtur: sic rapere vnicam meam sociam: iam meo corpore copulatam sine qua esse vel vivere nequeo in hac vita. Cur tenis animam mihi deputatam: vnicigenitum filium tuum diligit sic intente. Cur crudeliter sic me odit: cur simpliciter cetera derelinquit. Solius tui filij amore absorbita: graditur sine sensu. Jam nihil odorant preter eum videtur: nihil audit: nihil gustat: nihil a nihil breuiter sentit: vel cogitat: ut nisi ipsum: secum ipsa delictijs habundat: secum cubat: nimio eius inebriata dulcore amoris. Nec ideo mirum est: si anima mea tuo dilecto filio sic adhesit: quia ipsa certe nisi esset lapide durior: et ferro in

sensibilior. Ex quo tot & tanta sibi contulit & confert continue natus tuus: a liter facere nō deberet: imo si aliquo modo contrariū facere atemptaret: omnibus ingrata & fatua merito appareret: ubi. n. est sic durus lapis: qui tanto ardoris amore non caleficeret: non scinderetur: imo qui nō liqueficeret sicut cera. ¶ Quāto ergo magis creatura sensibus seu sponsa igniretur & quasi tota liqueficeret p̄e amore: si a tali & tanto sponso sibi fierent supradicta. Et ideo non conqueror tibi de anima mea pater benigne. Quia certe qđ debuit adimplevit: sed de tuo carissimo filio conqueror: in hac parte qđ eam ad se suis imensis beneficijs sic alit: & me in tanta miseria dereliquit.

¶ Clementissimus deus pater respondet carni.

¶ **Q**uia creatura mea es: tibi iustitiam cum misericordia exhibebo. Tu enim cum ancilla esse: anime: tibi tanquā domine a me date: semper tamen sibi dominari in omnibus voluisti. Tu mala turpia & nefanda semper egisti. Et animam tibi sociā hęc facere coegisti. Tu semp male: superbe inordinate: & nequiter te habuisti. Et animas non mihi sed tibi seruire fecisti. Tu cuncta mala eam doctuisti: ad singula peccata eam p̄onas reddidisti: & ab omni ope bono eā simpliciter prohibuisti: & nō solum ad cuncta scelera perpetranda eam turpiter incitasti. Sed qđ peius est ipsam ad imaginem meam creatam: seruituti diabolice miserabiliter subdidisti eā iumentis similem: imo viliozem & peiozem bestijs tu fecisti: eā imondam fetidam & abominabilem exhibuisti: eam super omnē caliginem denigrasti: & intantum breuiter tua superbia: vanitate concupiscat: & ceterorum peccatorum turpitudine eam vndiqz tu sedasti. Et creaturam meam tam nobilem ad similitudinem

meam factam cognoscere penitus non uerem. Quia igitur ipsa anima iā mihi facta dissimilis ex peccato: a meo amore simpliciter recesserat & nimio inordinato amore adhaeserat tibi carni: volui dilectum meū vnigenitum incarnari: vt sic carne indutus facilius & conuenientius posset ipsam alligere ad n̄m & summi seruitium & amoris. Et quia ipsa anima iam mortua erat: tibi carni miserabiliter adherendo. Ideo vt uiuificaretur volui dilectum filium meum in carnatum pro ipsa flagellari crudeliter & occidi. Nec fuit in hoc aliqua fili mei circūuentio: sed mea suaqz comendabilis dignatio & ineffabilis dilectio charitatis. Et quia tu caro animam a sue carnationis p̄ncipio decipisti: & semper contraria & nociua sibi intulisti: meus dilectus fili⁹ qui summe eā semper dilexit: compatiens valde sibi exhibuit se totum sibi: cum mirabili dulcedine & amore: vt sic citius & plenius eam merito alligeret ad seipsum. Ideo: mea iustitia exigit & requirit: vt animā qua semper abusa fuisti dimittam ex nunc totam: & totaliter nato qui eam redemit: ornauit allexit & abluuit suo sanguine precioso: qui eam tanqz sponsam mirabiliter ditauit: & dotauit incorruptibili & estimabili thesauro iocunditatj: pulchritudinis: dulcedinis & amoris. Et iō dignū & iustū est: vt ipsa anima te velud stercoz abhorreat: despiciat: & contēnat: atqz merito cupiat & procuret te despici ab oib⁹ in hoc mundo. S; qđ tu a me in p̄ncipio nō solū iustitiā sed & misericordias humiliter implorasti: volo vt tu & in p̄nti illa firmissima & admirabili dulcedine: quam ipsa aia in meo gustat filio aliquā profunda ris: & ultra hoc in futuro te dotabo: & si bñ aie obedieris toto posse: Ex nūc nō solū a pena eterna: s; & purgatoria simplicit̄ te absoluo. Qui uiuo in et̄nū & secl⁹ seclī. Am̄.

¶ Explicit Stimulus amoris sci Bonaventurae Cardinalis & Ep̄s Albanensis.

Ubi Bonaventure de iesu christi
vita. Contemplatio.

Incipit prologus.

Huius confixus sum cruce
ei verus dei cultor: christi
q3 discipulus. Qui salua
tori omnis p se crucifixo p
fecte figurari desiderat
ad hoc potissimum mentis attento conatu in
tendere debet: vt xpi iesu cruce circumferat
ingiter tam mente q3 corpore: quatenus p
satum apostoli verbu veraciter possit in
semetipso sentire. Porro huiusmodi affe
ctu 7 sensum is duntaxat apud se veraciter
experiri meretur: qui dominice passionis
non inemor: nec ingratus laborem 7 dolo
rem amorq3 crucifixi iesu tanta memorie
vivacitate: tanto intellectus acumine: tanta
voluntatis caritate considerat q3 veraciter
illud sponte proferre potest eloquiū. Fasci
culus mirre dilectus. &c. Ut igit in nobis
accendatur affectus formetur cogitatus: i
primatur memoria ex sacri euangelij silua
in qua de vita: passione 7 glorificatiōe chri
sti copiose tractatur colligere studui hunc
mirre fasciculum: que ex paucis correspon
dentibus sibi verbis compegi: ad habenda
dam facilitatem memorie: fouēdaq3 deu
otionem: ex vera procedētē fidei xpiane pu
ritate. Et quoniam imaginatio iuuat intel
lectum: ideo ex multis pauca collegi: imagi
nari quādam arbore sic ordinavi atq3 di
sposui: vt imprima 7 infima rarioz ipsius
expressione: saluatoris origo describatur: 7
vita imediata passio: 7 glorificatio in sup
prema. Et in prima quidem serie quattuor
astrinsecus secundum alphabeti ordinem
describuntur christo iesu insignitur atribu
ta. Similiter in secunda 7 tertia ex quoz
quolibet instar fructus vnica pululatio p
cedet: vt sic sint quasi. xij. rami afferentes.
xij. fructus iusta misterium ligni vite. De
scribe igitur in spiritu mentis tue arborem

quandam cuius radix irrigetur fonte sca
turitionis perpetue: que etiam excreseat in
fluum vivum 7 magnum: quattuor vide
licet capitum ad irrigandus totius ecclesie
paradisum. Porro ex huius arboris stipi
te. xij. rami frondibus: floribus 7 fructib9
adornati consurgant. Sitq3 solum eius cō
tra omne genus morbi medicamentū effi
cacissimū: tam preseruans q3 reparans: p
eo qd verbum crucis est virtus dei in sa
lutem omni credenti. Flos autem sit om
nis coloris: foanositate decozus omnisq3
odoris suauitate respersus: qui desideran
tium anxia corda refocillet 7 attrahat: fru
ctus tandem sit duodenus habens in se cō
delectamentū 7 omnis saporis suauitatem
qui sic domesticis dei ad gestandum ppo
nitur vt semper confaciētur edentes vt ta
men nunq3 fastidiant. Et hic quidem fru
ctus est: qui de vtero virginali traxit origi
nem: 7 in ligno crucis ad maturitatem sapo
rosam per eterni solis calorem meridianū
spiritus sancti: videlicet caritatē peruenit: 7
desiderantibus ipsius in amenitate spiritua
lis proponitur paradisi. verus licet hic fru
ctus vnus sit: 7 indiuisus: qui tamen secun
dus multiplices eius status dignitates: vir
tutes 7 opera multiformibus consolatori
bus deuotas: que ad duodenarium nume
rum reducuntur. ideo sub. xij. saporibus. i.
duodecim ramis describitur: vt in primo
ramusculo mens christo deuota saporem
suauitatis percipiat preclaram saluatoris
sui recogitando originem dulcemq3 natiui
tatem. In secunda dignatiue condescensio
nis conuersationē per humilitates. In ter
tio celsitudinē perfecte virtutis. In quarto
plenitudinē abūdatissime pietatis. In qui
to p̄sidentia quā habuit in piculo passiois.
In sexto patientiam: quā exhibuit in illatis
iniurijs 7 contumelijs magnis. In septi
mo constantiā quā seruauit in ipso cruciant
7 dolore aspice crucis. In octauo victoriā
quam assecutus est in conflictu 7 transi

in morte. in nono rōnis nouitate miris do
nibus adornata. in decimo ascensionis su
blimitatem spiritualiū charismatum diffusi
nam. in vndecimo equitate futuri iudici.
in duodecimo eternitatem diuini regni.
Nos autē voco fructus: q̄ sua multa sua
uitate delectant sua virtuositate confortant
animam meditantem in his ⁊ diligentius
singla ptractatē: si tamen exemplū abhor
reat p̄uariationis ade: qui lignum scien
tie boni ⁊ mali p̄tulit ligno vite: qđ vita
re non pōt: nisi qui rationi fident: inuestiga
tioni deuotionem: curiositati simplicitates.
tandem onni carnali sensui ⁊ prudētie car
nis sacram p̄ferat christi crucē: per quas
spiritus sancti charitas in cordibus deuo
tis nutrit: vt septiformis gr̄a diffundat: si
cut isra in duobus extremis versiculis po
stulaf. dicat igit nō sine deuotione: cordis
⁊ lachrymis.

Crucē frutex saluific⁹ viuo fōte rigat⁹.
Cuius flos aromatic⁹ fruct⁹ desiderat⁹.

Fructus primus.
C̄ Jesus p̄missus p̄ribus.
P̄clari
tas origis
Jesus ex deo genitus.
Jesus p̄figuratus
Jesus emissus celitus
Jesus maria natus

Fructus secūdus.
C̄ Jesus pro nobis natus
Dūilitas
uerfatio
nis
Jesus cōformis patribus.
Jesus magis mōstratus.
Jesus submissus legibus.
Jesus regno fugatus

Fructus tertius.
C̄ Jesus plenus virtutibus
Celsitudo
virtutis
Jesus bapa celicus
Jesus hoste tentatus
Jesus signis mirificus
Jesus transfiguratus

Fructus quartus
C̄ Jesus pati paratus
Plenitu
do pietatē
Jesus pasto: sollicitus
Jesus plorans rigatus

Confiden
tia i picul

Patiētia
in iniurijs

Cōstātia
i supplitijs

Victoria
i p̄licu

Pouitas
resurrectio
nis

Sublimi
tas ascen
sionis

Equitas
iudici

Jesus orbi rex agnitus
Jesus panis sacratus
Fructus quintus.

C̄ Jesus iudeis proditus
Jesus orans prostratus
Jesus turba circūdatus
Jesus vinculis ligatus
Jesus notis incognitus
Fructus sextus

C̄ Jesus morte damnatus
Jesus vultu velatus
Jesus pilato traditus
Jesus morte dānatus
Jesus sp̄ctus ab omnibus
Fructus septimus

C̄ Jesus in cruce positus
Jesus cruci cleuatus
Jesus innetus lan'onibus
Jesus selle potatus
Jesus morte pallidus
Fructus octauus

C̄ Jesus trā lanceatus
Jesus cruore madidus
Jesus agonizatus
Jesus de cruce positus
Jesus intumulatus
Fructus nonus

C̄ Jesus victor fortissimus
Jesus triūphās mortuus
Jesus surgens beatus
Jesus docto: p̄cipuus
Jesus orbi p̄elatus
Fructus decimus

C̄ Jesus sponsus ornatus
Jesus ducto: exercitus
Jesus celo leuatus
Jesus largito: spiritus
Jesus laxans reatus.
Fructus vndecimus

C̄ Jesus iudex rectissimus
Jesus testis veridicus
Jesus iudex iratus
Jesus victo: magnificus
Jesus sponsus ornatus

Fructus duodecimus.

Eternitas regni
C Jesus finis optatus
 Jesus rex regis filius
 Jesus liber signatus
 Jesus fontalis radius
 Jesus finis optatus.

C Preclaritas originis fructus primus.

e **R**pergiscere provide anima do
 deuota et singula que de iesu di
 cunt diligenter discute. Atten
 de: considera et morose pertra
 cta: et primu h qd primo ponit.

C Jesus promissus patribus.

C Pater siquidem misericordiaru: et de
 totius cosolatiois sua dignatissime misatio
 nis habudantia et charitate infinita fidei
 bus patribus sub iureiurando promisit: qd
 verbum suu qd erat in principio deo apud
 deu per qd facta sunt oia carni vniret hu
 mane: vt inaturaliter ex mre nasceret in te
 pore: qd ineffabiliter ex ipso deo pre geni
 tum est et in eternitate.

C Jesus de deo genitus.

C Quu igitur audis iesum de deo genitu
 caue ne mentis tue oculis infirmis aliqd car
 nalis generationis occurrat: quin ponit col
 lubino et aquilino intuitu simpliciter crede
 ac perspicaciter coteplare: qd ab illa eter
 na luce simul imensa et simplicissima: ful
 gentissima et summe arcana: coetern: coe
 qualis et cosubstantialis splendor: exoritur: qui
 est virtus et sapientia generantis: in quo pr
 disposuit oia ab eterno p qua fecit et secula
 factaqz gubernat et ordinat ad gliaz suam
 partim per naturam: partim per gratiam: par
 tim per iustitiam: partim p misericordiam vt ni
 bil in hoc mundo inordinatu relinquat: cum
 in circa generis humani salute: ad cui ob
 sequiu pene oia facta sunt spali sua puiden
 tia videat inteta. Al principio neqz nostre
 pditiois collatis. pmu in paradiso parentib
 pmis: dehinc per esum ligni vetin per diui

ni decreti seueritate expulsio: supna miser
 cordia no distulit hoies curabudo ad viam
 penitentie reuocare: spem venie dando per
 pmissum saluatoris aduetu.

C Jesus prefiguratus.

C Et ne forte per ignorantia et ingratitudi
 nem tanta dei dignatio nostre saluti foret in
 efficax in qnqz huius seculi etatibus: per
 patriarchas: iudices: sacerdotes: reges: et
 pphetas: ab Abel iusto vsqz ad Joannem
 baptistam filij sui aduentu prenuciare: pre
 mittere ac prefigurare no destitit: vt p mul
 ta curricula tepoz et annoz magis et ma
 gis multiplicatis oraculis et intelligetias no
 stras ad fidem erigeret et affectus per pia
 desideria inflamaret.

C Jesus emissus celitus.

C Postqz autem venit plenitudo tempo
 ris: sicut homo sexta die conditus e de ter
 ra p diuine man virtute et sapientia: sic in
 principio sexte etatis: misso archangelo ga
 briele ad virginem et virgine illi prebente as
 sensum superuenit in eam spiritus sanctus
 sicut ignis diuinu mentem inflammas carneqz
 ipsius perfectissima puritate sanctificans:
 sed et virtus eam obubrauit altissimi: vt ta
 tu ferre posset ardore qua operante in ca
 suit corpus formatum: aia creata et simul
 vtruzqz diuinitas in psona filij coiuncta vt
 ide eet deus et ho: salua vtriusqz pprietate
 nae. **O** si valeres vtruzqz sentire qliter qua
 tuqz fuerit illud e celo imissuz in ceduu: col
 latu refrigeriu: ifustu solatiu. Quata subli
 matio virginis mris. Quata nobilitatio hu
 mani generis. Quata condescensio maie
 statis. Si virginem cantantem cu inbilo posses
 audire: si cu dña in montana coseendere: si
 sterilis et virginis suauem intueri coplexu
 et saluationis officiu: in quo seruulus dñs
 pco iudice: vox vbu agnouit et salutauit:
 puto qd canticu illud sacru **A**gnificat: cu
 beatissima virgine suau deo modulatione
 cocineres: miruzqz coceptu virginicum vna
 cu propheta paruulo exultans et iubilans

adorares: deniq; cum quietū silentiū vniuersalis pacis sub cesaris augusti imperio perturbata prius secula serenasset in tantū vt per ipsius edictum describeret vniuersus orbis: diuine factū est prouidentie cura: vt Joseph virginis sponsus pregnantē puellam de regali ortam profapia: ad bethleemiticam duceret urbem.

C Jesus maria natus.

Et a conceptu decursis nouem mensibus rex ille pacificus tanq; sponsus de thalamo processit de utero virginali: et sic absq; vlla corruptione in lucem editus sicut fuerat absq; omnis libidinis contagione conceptus. Qui cū magnus esset et diues: pro nobis factus est paruus et pauper. Extra domum in diuersorium nasci elegit et panniculis inuoluit: lacte virgineo pasci inter bouem et asinum in presepio redinari. Tunc illuxit nobis dies redemptionis nostre: reparationis antique: felicitatis eterne. Tūc per totū mūdū melliflui facti sunt celi. Lō plectere itaq; nunc o anima mea diuinum illud presepē: et pueri pedibus labia figas: et oscula gemines. Deinde pastorum excubias mente pertracta. Angelorum nūrare concurrentē exercitum celesti melodie tuas interpone aures corde et ore decantans. Gloria in excelsis deo et in terra pax hominibus bone voluntatis.

Ramus secundus humilitas conuersationis. Fructus secundus. Jesus maria natus. **C** Jesus cōformis patribus.

Propter nos itaq; redimendos p̄cio sacratissimi sanguis et iformādos exēplo p̄fecte hūilitatis paruulus nat⁹ ē: et datus nobis. Octauo nāq; die circōcidit puer et vocat iesus: et sanguinē nō tardās effundere pro te tuū saluatore: v̄issimū se oñdat

p̄rib⁹ repromissus: tā v̄bo q̄ signo eisq; assimilātū per oia preter ignorantia: et peccatū: p̄pter qd̄ et circūcisōis accepit signaculū: sicut et venēs apparuit in similitudinē carnis pcti: vt de pctō dānaret pctūm nobisq; fieret salus et sempiterna iustitia: ab hūilitate sumēs initiū que oīus ē radix custosq; virtutū. Quare igit supbia terra et cinis. Algn⁹ inocēs qui tollit pctā mūdi nō abhorret circūcisionis cauteriū: et tu peccator: cū sis: dū p̄tēdis te iustū rone diū fugis salutis eterne: ad quā puenire nullatenus vales: nisi velis subsequi humilem saluatorem.

C Jesus magis mōstratus.

Mato ē dño in beth'ec iude stella magis in oriēte apparuit: que p̄claros illos et magnificos viros vsq; ad domū regis p̄cua claritate perduxit. Mo'i iā et tu ab illa oriētalis et p̄e cunctis stelle dedinare fulgore: quin potius sacrorū regum comes effect⁹ iudeoz scripturam x̄po testimoniū perhibente accepta: fraudolenti regis deuitata malitia: cum auro: thure: et mirra deum regem vt verum deum et hominem venerare. Et cum p̄emitijs gentium vocandarū ad fidem: humilem deum in cunis iacentem adora: confitere et lauda: vt sic in somnis commonitus ne herodianam seceris superbiam post vestigia humilis d̄xisti reuertaris in regionem tuam.

C Jesus submissus legibus.

C Nec sufficit mero humilitatis p̄fecte q̄ dum esset patri per omnia equalis se subderet humilime virgini nisi et se subderet legi q̄tenus eos qui sub lege erant redimeret liberaretq; a seruitute corruptionis in libertate scilicet glorie filiorum dei. P̄pter quod et matrem quāuis mundissimāq; legem purificationis voluit obseruare: et seipsum omnium redemptorem: vt primo genitū redimi in tēplo dei offerri et hostiā pro se dari beato scne et anna lōgeua p̄cedē i occursum m̄ris puuli vincat v̄ecūdiā amor

timorem depellat affectus. Accipias et tu infantem in vlnas tuas: dicasque cum sponsa. Tenui eum nec dimittam. Tripudias cum illo sene et confert: nunc dimittis tu do. etc. Quoniam autem humilitas triam dignoscitur adonari commutatu virtutum. scilicet paupertatis in fugiendo diuitias et fomenta superbie: patientie vero in iniqua perpeffione contempus. Obedientie quoque in alienis parendo mandatis.

C Jesus regno fugatus.

C Ideo diuina dispositione altiori permitte consilio: dum herodes impius paruulum regem querit ut perdat: superne reuelationis oraculo in egyptum transferi ut peregrinus et pauper: simulque in ipsius coetaneis paruulis ipsius causa occisis: occidit et quasi in quolibet trucidat. Eandem herode defuncto iuxta diuinum ipeum reducitur in terram iuda. Ibi que conuersatus et crescens etate et gratia colibitauit: paratibus adeo erat subditus: ut nunquam vel ad modicum secederet: nisi eius undecim esset annorum remansit in ierusalem non sine multo matris dolore quesitus nec inuenso gaudio reinuentus. Noli ergo et tu fugientem in egyptum matrem et paruulum sine comitatu relinquere. Noli cum dilecta querente dilectum donec inuenias ab inquisitione cessare. Sed cum quanta copia lachryme fluerent: si oculis pijs aspiceres tam venerabilem dominantem gratiosissimamque puellam cum tam tenero et formoso infantulo peregrinare. Si et illam dulcem increpationem amantissime dei genetricis audires. Fili quid fecisti nobis sic: tanquam si diceret: desideratissime fili: quomodo tam dilecte et diligenti matri tantam potuisti materiam prestare doloris.

C Ramus tertius. Celsitudo virtutis fructus. iij. Jesus plenus virtutibus.

D Ei quoque virtus et sapientia christus iesus hinc ratione carnis assum

pte cerneret infirmis: cunctis tamen plenus virtuosus habitibus: ut illos ostenderet patenter apud se ac liberaliter tanquam caput in membra diffunderet.

C Jesus bapta celicus.

C Cuius iam etatis trigessimam attigisset nostram cupiens operari salutem: cepit per facere quam docere. Et primum inchoans a ianua et fundamento virtutum baptizari voluit a Joanne: ut exemplum monstraret perfecte iustitie: et vim regeneratiuam aqua conferret extractu mundissime carnis sue. Quae et tu comitare ac iam regeneratus in christo eius sectare secreta: ut secus iordanem in voce patrem: in carne filium: in colubam videas spiritum sanctum. Aperto tibi iam trinitatis celo sursum feraris in deum.

C Jesus hoste tentatus.

Ductus insuper fuit in desertum a spiritu. Et tentari eum a diabolo: quatenus et hostilis pugne perpeffione humili nos faceret humiles et victoriae assecutione viriles. Duram quoque ac solitariam viam assumpsit ut fidelium mentes ad perfectionis aggressiones erigeret et ad grauiam perferenda firmaret. Eia nunc anima christi deuota cum pio magistro solitudinis secreta perquire: ut socia ferarum effecta: archani silentij deuote orationis: diuturni ieiunij: trine conflictionis cum calido hoste imitatrix fias et particeps. Et in omnium tentationum discrimine ad illum discas habere recursus pro eo quod non habemus pontificem: qui non possit compati infirmitatibus nostris tentatum per omnia pro similitudine absque peccato. Etenim in quo tentatus et passus est: potens est: etiam his qui tentant auxiliari.

C Jesus signis mirificus.

C Ipse nempe est qui facit mirabilia magna solus dum elementa imutat: panes multiplicat: mare calcat: fluctusque tranquillat: demones copescit et fugat: languidos sanat: leprosos mundat: et mortuos suscitatur. Qui cecis visum: surdis auditum: mutis eloquii:

claudis gressum: paralyticis et aridis et sen-
sum restaurat: et motum: ad quem pecca-
trix conscientia clamat nunc more fidelis le-
prosi. Domine si vis potes me mundare:
nunc more centurionis. Dñe puer meus
iacet in domo paralyticus: et male torquet:
nunc more chananee. Misere mei fili da-
uid: nunc more sanguiflue mulieris. Si teti-
gero simbriam vestimenti eius salua ero:
nunc marie et marthe. Domine ecce que-
amas infirmas: nunc cum propheta fidenter
exclamat. Sana me dñe et sanabo: saluum
me fac et saluus ero. Porro quia salus no-
stra in virtutibus inchoat gratuitis: et con-
versatur in dotibus gloriosis. Ideo ad cõ-
firmandã: et sublimandã mentẽ humanã
per spem retributionis eterne.

¶ **Jesus transfiguratus.**

¶ In montẽ excelsum seorsum assumpsit
iesus petrũ et iacobũ et fratrem eius Johan-
nem: quibus et trinitatis sacramentum ape-
ruit: et passionis pre dixit et resurrectionis
future: gloriã in transfiguratione monstra-
uit contestantibus sibi lege: et prophetis in
apparitione Moyse et helie: et contestanti-
bus etiã patre et spũsancto i voce: et nube.
Et sic anima christi igne caritatis accensa:
et iam in veritate firma ad apicem virtutis
elevata: ut illius suavitate vocis exultet.
Dic est filius meus dilectus i quo mihi be-
ne complacui: dicat cum petro. Dñe bonũ
est nos hic esse. i. in tue contẽplationis per-
fruitione serena. Immissioq; in eũ celico so-
pore audiat archana verba: que non licet
homini loqui.

¶ **Ramus quartus. Plenitudo pieta-
tis. Fructus quartus. Jesus pati paratus.**

¶ Erũ quidem: q; magnus domi-
nus noster: et magna virtus: et
miseratiões eius super omnia
opera eius. Quanta namq; fuit
pyslivi pastoris ad oues pdi-

tas sollicitudinis cura. quantaq; clementia
ipse bonus pastor: in parabola pastoris et
ovis centissime perditæ multaq; cura que
siste ac tandem inuente: et humeris reprota
te cum gaudio: pia methaphora indicat.

¶ **Jesus pastor sollicitus.**

¶ Et sermone expresso aperte declarat cũ
dicit. Bonus pastor: animã suã dat p ou-
bus suis. Nam ppter hoc labores: lassitu-
dines et inedia passus inter phariseorũ in-
sidias et pericula multa evangelizando re-
gnũ dei ciuitates circubat et castra: noctes
ducebat in oratione puigiles: phariseorum
virtus murmurauit scandalu: publicanis
se reddebat affabilem asserens se ppter
male habentes venisse in mundũ. Ad pe-
nitentes quoq; paternũ pretendebat affe-
ctum: seipm eis exhibedo propitiũ: ut aper-
te illis ostenderet diuine misericordie sinũ.
Testes horũ in voco: et adduco in mediũ.
Abathcũ et zacheum: peccatricem illam
ad pedes prostratam: et mulierẽ in adulte-
rio deprehensam. Hunc igit pastorem pys-
simũ more Abathci perfecte sectare: cum
zacheo hospitio suscipe: cum peccatrice un-
guento perunge pedes ipsius: ablue lacru-
mis: capillis exterge: et osculis mulce et tan-
dem cũ illa muliere iudicio ipsius expo-
sita: sententiã absolutionis merearis audire
nemo te condẽnauit mulier: nec ego te cõ-
dẽnabo. vade et amplius noli peccare.

¶ **Jesus fletu rigatus.**

¶ Pro sume quoq; pietatis reseruanda
dulcedine: fons totius misericordie bonus
Jesus non modo pro nobis miseris semel
sed pluries fleuit. Nam super La: aruz pri-
mo: de hinc super ciuitatẽ et tandem in cru-
ce ex illis pyslumis oculis ad omnium ex-
piationem peccaminũ: lacrumarũ mana-
uere fluentia. Fleuit enim saluator: nobiscũ
nunc humane infirmitatis deplorando mi-
seriam: nunc ceci cordis caliginem: nunc ob-
durate malitiẽ prauitatem. D cor durũ ve-
sanum: et impium et tanq; vera priuatam

vita plangendū. Cū more frenetici: flente super te sapientia patris in tantis miserijs letaris et rides. Cōsidera medicū tuū et lucrum vniuersi fac: assūmeq; tibi plangens amarū. Seduc quasi torrentē lachrimas per diē et noctē non des requiē tibi nec ta ceat pupilla tui oculi.

¶ **Iesus rex orbi agnitus.**

¶ **Sane per lazarū resuscitatū effusus ala bastrum vnguenti sup caput iesu odore fa me eius iam resperso in populo: presciens ipse turbam sibi obuia fore venturā ascen dit assellus: vt inter applausus cōcurrentiū populorū cedentiū ramos: et sternentiū ve stimēta in via mirra pberet humilitatis ex emplū. Nec sue mīerationis oblitus cum turbe depromerent canticū laudis: ipse la mentū assumpsit super excidium ciuitatis Surge nunc saluatoris ancilla: vt tāq; vna de filiabus hierusalem intuearis regē salo monē in honore quem sibi mater synago ga in ecclesie nascētis misteriū reuerenter exhibuit: quaten⁹ insedētē aselli tergo celi terreq; dominū velut cū ramis oliuarum atq; palmarū pietatis operibus virtutum triumphis iugiter cōmitteris.**

¶ **Iesus panis sacratus.**

¶ **Attēde p:terea q; inter omnia memo rialia caritative dulcedinis christi precipua recordatione constat esse dignissimum fra ternale illud quiniū sanctissime cene i quo nō solum agnus paschalis ad edendū ppo nitur: verū etiā agnus immaculatus: qui tol lit peccata mundi: sub spē panis. omne de lectamentū habentis: et ois suauitatē sapo ris prebet in cibū. In quo quidem conui uio mirra xpi resulsit bonitatē dulcedo: qn cum illis pauper culis discipulis et iuda pro ditorē eadē mēsa: et scutella cenauit. Adiz claruit humilitatis exēplū dū piscatorū pe des et proditoris sui rex glorie precinct⁹ lin teo studiosissime lauit. Adira patuit mu nificentie largitas dū sacerdotibus illis pri mio et postmodū toti ecclesie: et orbi terra**

rum corpus suū sacratissimum et sanguinē verum in cibum dedit et potū: vt qd erat facturum in proximo sacrificiū deo placēs et redemptionis nostre impreciabile p̄ciū esset viaticum et sustentamentū. Adiram tandē emicuit dilectionis excessus. quādo in finem diligens suos: tam dulci eos ex oratione confortauit in bono petrum spe cialiter premonens ad fidei robur: et Jo hanni offerens pectus ad recubitum iocundū et sacrū. Q; mira sunt hec omnia repleta dulcedine: illi dūtaxat aie: que ad tam celebre vocata conuiuiū mētis cur rit ardore vt possit eructare propheticum illud. Quēadmodū desiderat certuus ad fō tes aquarum ita desiderat anima mea ad te deus.

¶ **Ramus quintus. Confidentia in pe riculis. Fructus quintus Iesus iudeis pro ditus.**

P

Assionem xpi iesu pie p̄sidera re volenti primū occurrit p̄s dia pditoris: qui tante fraudis veneno: tāteq; malignitatis re pletus est malitia: vt magistrū et dñm proderet: tāta cupiditatis flāma suc census: vt oim deū argento venūdarēt: et preciosissimū xp̄s yllis mercedis precio cō pensaret. tante deniq; ingratitudinis: vt eū qui sibi oia cōmiserat: et ad culmen apo stolici honois prouexerat venūdarctur ad mortē ex quo tam durā et dirā peruersi p po siti obstinationē incurrit: vt nec familia ritate cōtubernij: nec humilitate obsequij nec oscull mulcebitate a concepta malitia potuit reuocari. Q; mira benignitas ma gistri in discipulū duz p̄j domini in seruū nequissimū. Certe bonū esset ei si natus fūisset homo ille: verū licet inexplicabilis fuerit impietas immēsu tamē exēplum da tur mortalibus ad illatas pro bonis iniuriā perferendam: vt iam non dicat ab inimico

erasperata humana infirmitas. Si inimicus meus maledixisset mihi. &c. Quia ecce homo vnanimis: qui dux videbatur: et nouus: qui eius panes edebat et in sacra illa cena dulces cum ipso cibos accepit magnificabat super eum supplantationes: et tamen agnus ipse mitissimus: in quo dolus non est inuentus: ori: quod abundauit malitia ipsa prodicionis hora: os suauis osculo applicare non renuit: ut omnia illi exhiberet: que prauis cordis pertinacia emoliri potuissent.

¶ Iesus orans prostratus.

¶ Igitur hora prodicionis instante: sciens Iesus omnia que super eum ventura erant in altissime dispositionis archano: hinc dicit exijt in montem oliuarum more solito oraturus ad patrem. et tunc precipue ias mortis instante agone cum dispositione ac desolatione ouium: quia pius pastor: tenero complexabatur affectu fuit tamen horribilis in natura christi passibili in agonia mortis: ut diceret. Pater si fieri potest trahat a me calix iste. Quanta vero fuerit in spiritu redemptoris in diuersis causis: anxietas: testes sunt gutte sudoris sanguinei decurrentis in terram. Dominator domine iesu unde anime tue: tam vehemens anxietas: et anxia supplicatio. Nonne omnino uoluntarium deo patri sacrificium obtulisti: uerum ut ueram in te credentes naturam nostre mortalitatis firmares ad fidem et in tribulationum profectione consumili erigeremur. ad spem: et maioris erga te amoris stimulos haberemus naturalis carnis infirmitate huiusmodi expressisti euidentibus signis quibus docemur: quod uere dolores nostros pertuleris et non absque doloris sensu deglutaueris amaritudines passionum.

¶ Iesus turba circumdatus.

¶ Sane quoque promptus ad passionem spiritus fuerit in iesu ex hoc euidenter innotuit. quod uenientibus una cum proditore uiris sanguinum et querentibus animam

eius cum fustibus lateris: et armis per noctem ultro occurrit: et seipsum manifestauit et obtulit. Et ut cognosceretur humana presumptio: nihil posse aduersus eum: nisi quantum ipse permittet omnipotentis uirtutis sue uerbo satellites terruit. Sed nec tunc misericordia sua in ira continuit: nec pietatis dulcedines fauus distillare cessauit. Nam et auriculam a discipulo mutilatam serui proterui: manus sue contactu sanauit et defensoris telum ab inuadenti uis lesione prescivit. **¶** Maledictus furor eorum: quia pertinax: dum nec maiestatis miraculo: nec pietatis beneficio potuit refrenari.

¶ Iesus uinculis ligatus.

¶ Porro quis sine gemitu audire possit qualiter illa hora homicidas manus in regem glorie iniecerunt truculenti lictores: et innocentes manus mittis iesu uinculis constringentes: ipsum agnum mansuetissimum non obloquentem ad instar latronis traxerunt ad uictimam. Quis etiam doloris acule discipulorum corda penetravit: dum uiderat dulcissimum magistrum et dominum a discipulo suo traditum: ligatis post tergum manibus quasi malefactorem duci ad mortem. Cum et ille impiissimus iudas penitentia ductus tanta postmodum ex hoc fuerit amaritudine repletus: ut maluerit mori quam uiuere: ubi tamen homini illi: qui nec sic ad fontem misericordie pro spe uenie redijt: sed pro prioris sceleris immanitate perterritus desperauit. Non huius proditoris perfidiam: quin potius apostolorum principis sectare penitentiam anima que peccasti.

¶ Iesus notis incognitus.

¶ Petrus namque securus est a longe usque ad atrium principis sacerdotum: ad uoces ancille se christum nosse negauit cum iuramento terque repenit donec gallo cantante respexit pius magister predilectum discipulum respectu miserationis: et gratie. Quo compunctus Petrus

foras egressus flevit amare. **Q**uisq; es qui ad vocem ancille petentis. s. carnis tue christū negasti pecciter. vel voce: vel actu rememorans passionem dilectissimi magistri: foras cū petro egredere: vt cū eo ipse amarissime defleas. si quo modo te respiciat: qui petrum lacrimantē respexit. **G**emine quoq; amaritudinis. s. compunctionis pro te: compassionis ad christū inebriaris absinthio: vt expiat^r cum petro a reatu sceleris: replearis cum petro spiritu sanctitatis.

Ramus sextus. **P**atientia in iniurijs. **F**ructus sextus **J**esus morte dānat^r.

Concilio deinde malignantium pontificum presentatus pontifex noster **J**esus xps et veritatem confessus se videlicet filiū dei quasi pro blasphemia adiudicatus est morti et innumera ppeffus obprobria. Nam vultus ille venerabilis semibus: desiderabilis angelis: qui etiā omnes celos adimplet leticia a polutoꝝ labioꝝ umspulis inquinatus: ab impijs et sacrilegis manibus ceditur.

Jesus vultu vellatus.

Cello inderisionez detegitur et vniuersae creature: tanq; seruus cōtemptibilis colaphizat cum ille: vultu placidissimo et submissio sermone vnū ex seruis pontificis dātem alapam vere blandeq; corripuit. Si male inquit locutus sum testimoniū phibe de malo. si autē bene cur tue cedis. **Q**uerat et pie **J**esu: que naz aia tibi deuota hoc cernens et audiens: valeat se a lacrimis continere et in terne cōpassionis occultare dolorem: dū simul aduertit et p̄siderat agnā tue tollerabilitatis mansuetudinē: et leoniam atrocitatis iudaice feritatē. **D**onēda proflus iudeoꝝ impietas: que tantis iniurijs faciri non poterat.

Jesus pilato traditus.

Cū potius ferali rabie fremēs impio iudici tanq; rabido cani aiam. iusti deglutendam exposuit vincū. n. iesum ante faciem pilati perduxere pontifices: postulant interim supplicio crucis eum: qui non nouerat oino peccatum. **I**pse vero tanq; agnus coram tondente se ante iudicē mansuetus stabat et tacitus cū fallaces et impij falsoꝝ criminū molle obiecta tumultuosis acclamationibus auctorem vite petunt ad mortē: et virū homicidam sediciosumq; latronem seruāt ad vitā: lupum agno: mortē vite: luci tenebras tam stulte p̄ferētes q; impie. **S**ulcis iesu quis tam durus et impius: vt clamores illos horribiles: tolle tolle crucifige eū: sine genitu et clamore spūs aure corporis valeret audire seu mente tractare.

Jesu morte damnatus.

Cerum q̄uis non ignoraret pilatus iudaicam gentē aduersus iesum: non iusticie sed inuidie zelo cōmotā. cū patenter assereret: nullā se in eo cām ad mortē inuenire vel modicā. timore tñ humano demict^r repleuit amaritudinib⁹ aiam eius et p̄ssimū regē crudelis tirāni herodis vs iudicio subdidit: que et ludibrio habitū et ad se remissū crudeliori mādato nudū i aspectu iudeoꝝ rū astare p̄cepit: et atrocissimis sberibus virgineā illā carnē et candidissimā flagellatoꝝ truculēti diuellarent: plagas plagis liuorē liuorib⁹ infligēts. **D**efluit ille sanguis p̄ciosissimus p̄ illa sacra latera innocentis et amātissimi iuuenis nullo p̄sus in eo repto reatu. **E**t tu p̄dite hō toti⁹ p̄fusionis cā huius: et p̄tētiōis existēs: quō infletū foras nō erūpis. **E**cce innocentissimus agn⁹: vt te a snia iuste dānationis eripet: iniusto p̄ te degit iudicio p̄dēnari. **E**cce q̄ nō rapuit tunc exoluit. **E**t tu aia mea neq; et ipia nec suo tionis exoluis gratitudinē nec cōpassionis rependis affectum.

Jesus spectus ab omnibus.

Postq; aut pilatus adiudicauerat im-

plior vota complerim: non sufficit militibus illis sacrilegis saluatorem crucifigere: nisi prius et ipsi illusionibus replerent animas eius. Nam congregata in pretorium vniuersa cohorte exuentes eum vestibus suis et tunica induentes coccinea clamidem illi circumdedere purpuream et corona spinea imposita capiti: et arundine in dextera manu irrisorie genuflectebant et alapas dabant et exuentes in eum sacrum illud caput arundine percutiebant. Attende nunc humani cordis superbia: que obprobria refugit: et ad honores aspiras. Quis est iste: qui ingreditur habes imaginem quasi regis: et nihilo minus serui despectissimi confusione repletus. Ipse est rex tuus et deus: qui quasi vir leprosus: et nouissimus virorum estimatus est: ut te ab eterna confusione et superbie peste sanaret: vbe igitur his semel: et vbe iterum qui post tam preclarum humilitatis speculum superbia tolluntur in altum rursus ostentari habentes filium dei. Que tanto amplius ab omnibus exhibenda omni constat honorificentia dignissimum: quanto magis pro hominibus indigna sustinuit.

C Ramus septimus. Constantia in cruciatu. Fructus septimus. Iesus in cruce positus.

Sciatis iam impijs de obprobrijs mansuetissimi regis: rursus rex noster vestibus suis induit denuo exuendus: et baiulans sibi crucem pducitur ad caluarie locum. Ibi totus exutus. vili duntaxat circumtectus renes sudario: et super lignum crucis direpuetus: expassus protensus: et tractus et in pellis modum hincinde extensus clauorum perforatur aculeis: manibus sacris et pedibus cruci affixis: et durissime sauciatis: vestes quoque eius dantur in predam: et dividuntur in partes: tunica in consueti in diuisa: per sortes transeunte in yuum vide nunc

nunc o aia mea quomodo Iesus: qui est super omnia benedictus deus ab imo pedis usque ad verticem totus in aquas passionis demergit: ut te totum de illis extraheret. Intrauerunt aque usque ad aiam eius. Coronatur etenim spinis sub crucis honore dorsum curuare iubetur et suam ipsius portare ignominiam. Et ad locum ductus supplicij veste nudat et ex flagellorum ictibus per dorsum et latera carnis patefactis liuoribus atque scissuris videret quasi leprosus. Et hinc clavis circumfossus apparet dilectus tuus propter te sanandam scissus vulnere super vulnus. Quis mihi det ut veniat peticio mea et quod exspecto tribuat mihi deus: ut totus tamen mente quam corpore carne transfodiar: et affigam patibulo cum dilecto.

C Iesus cruci eleuatus.

Ad confusione quoque ignominiose de coram ac doloris augmentum. Innocens agnus extra portam in loco punitionis sceleratorum in die solenni hora meridiana in medio latronum super crucem quasi ad spectaculum eleuatur flentibus amicis et insultantibus aduersarijs. Et qui astabant inferrebant conuicia dicentes. quomodo alios saluos fecisset: nunc seipsum saluare non possit. Sed ab irrisione huius latronum alter nequaquam abstinuit. cum tamen misericors agnus et per crucifixorum et irridentibus pietatis dulcedine interpellaret ad patrem: penitenti ac supplicanti latroni liberalissima caritate reprobmitteret paradysum. **O** verbum totius dulcoris et venie: pro ignosce illis: quoniam nesciunt quod faciunt. **O** verbum totius amoris et gratie. Hodie mecum eris in paradiso. Respira nunc in spe venie aia quam tuamque peccatrix si tamen domini tui sequi vestigia non abhorreas: qui in omnibus peccatis suis nec semel os suum aperuit: ut aut querere aut excusationis: aut maledictionis sermonem aduersus maledicos illos canes vel leuiter diceret: quin potius noue benedictionis verbum. quale a seculo non est auditum super inimicos suos ex habundantia caritatis effudit. Sic ergo cum multa fiducia.

Miserere mei dñe deus miserere mei. qm̄
i te p̄fidit̄a mea si forte more latronis au
dire mercaris i mortis articulo: hodie me
cum eris in paradiso.

Iesus iunctus latronibus.

Postea sciens Iesus qd̄ oia iam cōsu
mata sūt vt p̄sumaret scriptura dixit sitio.

Et acetoso ⁊ felleo poculo sibi cum sp̄ogia
porrecto Johāne qui presens fuit attestate
subintulit. Consumatu est. Tanq̄ si in gu
stu aceti ⁊ fellis totius amarissime passio
nis p̄sumata plenitudo p̄sisteret. Nam cū
per gustū ligni suavis ⁊ vetiti: totius nr̄e p
ditionis causa extiterit p̄uaricatio ade: op
tinū fuit ⁊ p̄gruus per viā p̄trariā salutis
nostre inueniri remediū. Cū etiā in singu
lis mēbris saluatoris nostri acutissimarum
passionū mulcantes sagitte crebrescerent
que indigne ebiberant sp̄m̄ eius decebat:
vt os ⁊ lingua cibi d̄biq; vehicula neq̄q;
remanerent in munes: vt verificaret: illud
pp̄heticū in medico nostro. Repleuit me
amaritudinib; ⁊ inebriauit me absinthio.

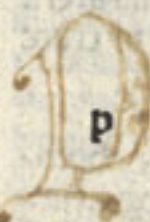
Memor igit esto ⁊ tu imago dei p̄ esum
ligni vetiti in adā deformata ⁊ per dita: pau
pertatis: transgressionis absinthij: ⁊ fellis
que pro te deus tuus in cruce gustauit: vt
amare compūctionis ⁊ cōpassionis pocu
lo cōpleant viscera tua atq; dicere valeas
cū pp̄heta. Memoria memor ero ⁊ tabe
scet in me anima mea.

Iesus felle potatus.

Deniq; cū agnus inocens: qui est ve
re iusticie sol triū horar; spacio pependit;
in cruce ⁊ eodem tpe sol iste vilibilis facto
ri suo cōpatiens lucis sue radios occultas
set iam oibus p̄sumatis: fons ipse vite sic
catus hora nona dum deus ē hō lesus cū
lachrymis ⁊ clamore valido ad miseratiōis
manifestandū affectū ⁊ diuinitatis declarā
dam potentiā sp̄m̄ in manus patris reco
mendās expirauit vellū templi scissum est
a sumo vsq; deorsum terra mota est: petre
scisse sunt ⁊ monumenta aperta. Tunc ipse

centurio deū verū ipsum agnouit. Tūc qui
ad spectaculū insultari p̄uenerant reuerte
bant percutientes pectora sua. Tūc formo
sus p̄e filijs hominū calligantibus oculis:
⁊ pasilentibus genis p̄e filijs hominū de
formis apparuit factus holocaustū suauissi
mi odoris in conspectu p̄ne glorie. vt auer
teret iram suam a nobis. Respice ergo do
mine sancte pater de sanctuario tuo ⁊ d̄ ex
celso celoz habitaculo. Respice inq; in fa
ciem xp̄i tui. Respice hanc sacratissimam
hostiam: quā tibi offert pontifex noster p̄
peccatis nostris. ⁊ esto placabilis super ne
quitia populi tui. Considera ⁊ tu hō redē
p̄e quis. qualis: quantus qui pro te p̄det
in cruce: cuius mors viuificat mortuos.
Cuiusq; transitū celū luget: ⁊ terra tremū
⁊ lapides duri quasi naturali compāssione
scindunt. O cor humanū oī lapidū duriciā
durus: ad tātī rememorationē piaculi: nec
terrore concuteris: nec cōpassione confice
ris: nec compūctione scinderis: nec picta
te moliris.

Ramus octauus: victoria in confli
ctu. Fructus octauus. Iesus trāslanecat.

Pro vt de latere xp̄i dormien
tis in cruce formaret ecclesia ⁊
scriptura impleretur: que dicit
videbūt in quē transiuerūt di
uina est ordinatione indultum
vt vnus militū lancea latus eius sacrū ape
riendo perforaret. Quatenus sanguinē cū
aqua manante precū effunderet nr̄e salu
tis. Ad .s. cordis archano perfusum: vim
daret sacramentis ecclesie ad vitā gr̄e con
ferendā essetq; iā in xp̄o viuenti poculum
fontis viuisalientis in vitā eternā. Ecce iā
nūc lancea a saulis perfidia populi .s. iudai
ci deprobatī casto vulnere in parietē diuina
miseratione prolata foramen fecit in petra
⁊ cauernā in maceria tanq; habitaculū co
lūbinū. Surge igit amica xp̄i esto sicut co

liba nidificans in fumo ore foraminis ibi
 ut passer inuenies domū: vigilare non ces-
 ses ibi tanq̄z turtur casti amoris pullos ab-
 sconde. Ibi os appone: ut haurias aquas
 de fontibus saluatoris. Hic est fons egre-
 diens de medio paradisi: qui in quatuor
 diuisus capita in corda deuota diffusus: se-
 cundat et irrigat vniuersam terrā cordium
 humanorum. per quatuor elementa mūdi.
 Cruentatus.

Jesus cruore madidus.

Dominus Jesus sanguine proprio: pi-
 mi sudoris de hinc flagellis: et aculeis: post
 datus et tandē lancea copiose effusus: ut eēt
 apud deū copiosa redemptio: vestē pontifi-
 calē habuit rubicatā: quaten⁹ vere rubrū
 appareat vestimentū ipsius et vestimenta
 quasi calcantiū in torculari et sic verus Jo-
 seph in ventre cisterne: tunica ipsius intin-
 cta sanguine edi ppter similitudinem car-
 nis peccati: approbationis noticia discernē-
 da mittitur ad p̄res. Cognosce igit demē-
 tissime p̄r tunicā predilecti filij ioseph quez
 inuidia fratrum s̄m carnē: tanq̄z fera pessī-
 ma deuorauit: et sculcauit in furore vestimē-
 tū ipsius: et oēm decorē illius cruoris reliq̄
 inquinauit. Nam et quinqz fissuras lamenta-
 biles in ea reliquit. Hoc est dñe vestimētū
 qd̄ in manu meretricis egiptie sinagoge i-
 nocens puer tuus sponte dimisit magis eli-
 gens spoliari carnis palio et i carcerē mor-
 tis descendere: q̄z adulterine aquiescendo
 votis descendēs de cruce tpaliter gloriari.
 Nam pposito sibi gaudio crucem sustinu-
 it confusione contempta. Sed et tu miseri-
 cordissima domina mea aspice dilecti filij
 tui sacratissimā vestem de castissimis mem-
 bris tuis sanctis p̄s artificiositate contex-
 tam. Et vna cum ipso pro confugiētibz
 nobis ad te veniam postula: ut mereamur
 fugere ab ira ventura: illorūqz men-
 tem tuam amarificantium fleuū et dolo-
 rum: quibus instar maris plena fuisti vel

modica mereamur sintilla per fundi. Que
 enim lingua dicere vel quis intellectus ca-
 pere sufficit desolationis tuarum mensu-
 ram et p̄odus virgo beata: que p̄missis
 omnibus presens assistens et particeps per
 omnem modum effecta: benedictam illaz
 et sanctissimam carnem: quas tam caste cō-
 cepisti: tam dulciter aluisti et lacte potasti:
 tam crebro in tuo redinasti sinu: brachijsqz
 complexans genas iunxisti genis et labia
 labijs imp̄: efflū: carneo contemplata es:
 visu nunc sputorum sordibus infici: nunc
 cruore per fundi: nunc lancea vulnerari.

Jesus agonizatus.

Sed etiam diuinissimam illam animaz
 oculis conspexisti mentalibus: nunc spiritu
 fremmentem: nunc pauentem: nunc tudentē
 nunc agonizantem: nunc anxiantem: nunc
 turbatam: nunc cū tristitia et dolore mestis-
 simam partim propter passionis corporee
 viuacissimum sensum: partim propter di-
 uini honoris propter peccata subtracti ser-
 uentissimū zelū: partim propter effusum in
 miseros miserationis affectum: partim
 propter compassionis ad te matrem dile-
 ctissimam in hunc in cordis intima telum
 cum te coram eo posita et pijs conspiceret
 oculis et blandis alloqueretur sermonibus
 Mulier inquit ecce filius tuus: ut con-
 solaretur inter angustias animam tuam
 quam compassionis intime gladio ampli-
 us q̄z si proprio pateretur in corpore vere
 sciebat esse transfixam. Addit quoqz non
 modicum ad vehementem tue desolatio-
 nis excessum. Et dilecti tui non solum per
 mortem verum et per sepulturaz copalis
 subtrahenda p̄ntia: ut veraciter lamentādo
 dicere valeas. Accirco ego ploras et ocul⁹
 meus dedulcēs aquas: q̄ recessit a me con-
 solato: meus animam p̄uertens meam.

Jesus de cruce positus.

Veniens siquidem deuotus Je-
 su discipulus: sed occultus nobilis de-

caro Joseph ab arimathia: et accepta a pilato licentia corpus magistri sui cum nicodemus deponens de cruce conduxit aromatibus et inuoluit sindone: et monumento nouo. quod in orto propinquo scissus in petra exciderat cuius omni reuerentia sepeliuit.

C Jesus intumulatus.

C Porro sepulto domino et ad sepulchri custodiam deputatis militibus: et cum iesu matre ipsius maria per affectum excessiuum meroris pie consepulta: deuote ille mulier et sancte: que fuerant subsequere uenturi: ut iam mortuo pietate officiosa famulatus ipenderent: emerunt aromata ad corpus illud sanctissimum perungendum. Inter quas marie Magdalene tanto cordis ferebatur incendio: tanta pietatis afficiebatur dulcedine: tam validis trahebatur uinculis charitatis: ut femine infirmitatis oblitam: nec tenebrarum nec persecutorum immitate tardaretur a uisitatioe sepulchri: quoniam ponus stans foris et rigans monumentum lacrimis recedentibus discipulis: non recedebat pro eo quod diuine dilectionis igne succensa inualescente uerebatur desiderio: tam impaciente vulnerabatur amore ut nihil ei saperet nisi flere. Possit et propheticum illud eructare ueraciter. Fuerunt mihi lacryme panes die ac nocte dum dicit mihi quotidie: ubi est deus tuus. **De** me uobone iesu concede mihi: quod quod per omnem modum in merito et indigno: ut qui huic corpori interesse non merui: fidei tamen hęc mente pertractans illum ad te deum meum per me crucifixum et mortuum compassio nis affectum experiar: que tibi deuote mulieres ille flentes ipsa passionis tue hora senserunt.

C Ramus nouus. Nouitas resurrectionis. Fructus nouus. Iesus victor fortissimus.

c

C Consumato iam passionis agone cum draco ille cruentus et rabidus leo existimaret se de oc-

ciso agno consecutus esse victoria: resurgere cepit in anima descendente ad inferos diuina potentia: qua leo noster de tribu iuda consurgens: in fontem armatum predam ab ipso diripuit.

C Iesus triumphans mortuus.

Portis inferorum contractis: et maligno serpente exspoliatis principatus et potestates traduxit confidenter pallam triumphans illos in semetipso. Tunc extractus est **Le**uiathan homo impius pro christi perfocata maxilla: ut qui nihil iuris habebat in capite quod inuasit: etiam illud perderet quod habere videbat in corpore. Tunc uerus **S**anson moriens hostilem prostrauit exercitum. Tunc agnus sine macula in sanguine testamenti sui de lacu in quo non erat aqua uictos eduxit.

C Iesus surgens beatus.

Habitantibus in regione umbrę mortis diu noue lucis expectata claritas radiauit sacre quietis domini in sepulchro illucescente trino die: qui in reuolutione dierum est octauus: et primus: dei uirtus et sapientia christus mortuus prostrato auctore etiam ipsam mortem deuicit eternitatisque aditum nobis aperuit dum sese a mortuis diuina potentia suscitauit: ut notas nobis faceret uias uite. Tunc terremotus factus est magnus et angelus domini in uestibus albis et candidis: et aspectu fulgureo descendit de caelo pijs apparens blandus impijsque seuerus: propter quod et proteruos perterruit milites: et confortauit pauidas mulieres: quibus et ipse dominus resurgens primum apparuit: quod hoc deuotionis intense merebatur affectus. Deinde uisus est petro: dehinc discipulis euntibus in emaus: dehinc omnibus apostolis absque **T**homa: dehinc thome palpandum se prebuit: quum ille fideliter exclamauit: dominus meus et deus meus: sicque per dies .xl. multiformiter apparens discipulis et edens cum eis: et argumentis nos illuminauit ad fidem et promissis erexit ad spem

ut sic tandem donis celitus datus accēderet ad amorē: et armaret ad fortitudinē per gemine stolle decorē: precipuum in ipso monstratum tanq̄ in principe regum et primogenito mortuorum.

C Jesus doctor precipuus.

Sane flos ille pulcherim⁹ de radice iesse qui in incarnatione floruit: in passione defloruit: sic in resurrectione resloruit. Nam corpus illud gloriosissimū: subtile: agile et imortale tante claritatis superuestitū: ē gloria: ut vere sit sole fulgentius exēplarē pre ferens pulchritudinē suscitandorum corporum humanorū: de quibus ipse saluator ait. Tunc fulgebunt iusti sicut sol in regno patris. scilicet beatitudinis sempiternae. Quid si quibet iust⁹ fulgebit sicut sol: quāti putas eē fulgoris ipsum solē iustitiae. Tanti inq̄ est ut vere sit speciosior sole: et super oēm stellarum dispositionē luci comparatus et fulgeat et vigeat in eternū. Lūctos sui participes fulgentes et vigentes efficiat: ac pro victoria merito glorioso potiri regno concedat. Felices illi oculi: qui viderunt: sed et tu beat⁹ eris: si fuerint reliquie seminis tui ad vidēdū tam interius q̄ exterius claritatem illā desideratissimam ierusalem celestis.

C Jesus orbi prelatus.

C Apparens quoq̄ dominus in galilea discipulis: oēm sibi potestatem: taz celi q̄ terre asseruit a patre collatam propter qd̄ et discipulos misit in mundum vniuersum predicare euangeliū omni creature salutē promittendo credentibus: damnationē cōminando incredulis cooperante domino: et sequentibus signis sermonem confirmādo: ut in virtute nois iesu christi imperarent oibus creaturis et moribus: vereq̄ cōstaret seculo toti: qd̄ magni patris fili⁹ xps iesus tanq̄ alter ioseph verusq̄ saluator viuit et dñat nō solum in tota terra egypti verū etiam in omni loco dominationis regni eterni. Eductus quidē ad imperiū dei celi de carcere mortis et inferno: et atton-

sus immortalitāq̄ comā: mutata veste carnis i immortalitatis decorē. Et tanq̄ verus moyses de aquis mortis assumptus pharaonis superauit imperiū. Tanto sublimatus honore: ut in noie eius oē genu flectat: celestium terrestrium et infernoꝝ: et ois lingua confiteatur qd̄ dñs noster iesus christus in gloria est deip atriis.

C Ramus decim⁹ ascensionis sublimitas
Fructus decim⁹. Jesus spōsus ornatus.

V Estitit siquidē spolijs: que triumphando de egypto eduxerat ergastuloꝝ infernaliū tenebrarū. xl. post resurrectionē suam peractis diebus nō sine magni designatione misterij: in ipso q̄dragesimo die cōuescens cū filijs eosq̄ consolans per repositionē in montē oliueti conscendit. Et inde videntibus illis eleuatis manibus ferebatur in celū nubeq̄ interposita que ascendentem excepit humanisq̄ se occultauit aspectibus.

C Jesus ducto: exercitus.

C Sicq̄ ascēdens in altū captiuā duxit captiuitatem: et celi aperta iam porta pādēs iter sequentibus: exules iuduxit in regnū conciuēs illos faciēs angelorū et domesticos dei. Quatenus et ruinas restauraret angelicas et eterni patris cumularēt honorem et se triūphatorē ostenderet et dñm exercitiū eē: probaret: sicq̄ illud cantaret ppheticū canticū. Gaudēs gaudebo in domino: et exultauit anima mea in deo meo: qd̄ induit me vestimento salutis et indumētō iustitiae circūdedit me. Quasi sponsum decoratum corona: et quasi sponsam ornatam montibus suis.

C Jesus celo leuatus.

Pfallentibus tanq̄ angelis et exultantibus sanctis: deus et dominus angelorum et hominum super celos celorum conscendit: et super ventorū pennas mira potestatis agili

tate volavit: sed et ad dexteram patris: tāto melior: angelis effectus: quanto differētius p̄ illis nomē sortitus est. Ibiq; iugiter vultui benignissimi patris apparet ad interpellandum p̄ nobis. Talis enim debebat nobis vt esset pontifex sanctus innocens: ipolutus: segregatus a peccatoribus: et excelsior: celis factus. Qui in dextera maiestatis assistens vultu paterne glorie vulnerū que pro nobis obtulit cicatrices ostēderet. Gratias tibi referat domine iesu ch̄riste oīs lingua super inenarrabili dono affluentissime charitatis tue. Qui vnico filio cordis tui non peperisti sed cum pro nobis omnibus tradidisti in mortem: vt tantū tanq; fidelem coram te aduocatū haberemus in celis tam desiderabilē sponsū tanq; liberalem tuorum carissimum largitorem. **Iesus largitor: spiritus.**

Septem igitur septimanis dierum a resurrectione decursis quinquagesimo. s. die congregatis. s. in vnū discipulis cū mulieribus et **M**aria matre iesu factus est repente de celo sonus aduentus spiritus vehementis: qui et supra centū vtginti hominum turbas descendit et apparuit in linguis igneis: pro eo q; oī verbum: intellectui lucēs: et affectui ministrat ardoem. Et repleti sunt omnes spiritu sancto: et ceperunt loqui varijs linguis s̄m eiusdem sancti spiritus impetum: qui eos omnem veritates edocuit: ad omnium dilectionem accēdit et in omni eos virtute firmavit. Nam et ipsius adiuti gratia: illustrati doctrina: et confortati potentia: cui pauci essent et simplices: partib; verbis ignitis: parū perfectis: exemplis: partim mirandis prodigijs per totū mundū plātabunt ecclesiam suo sanguine. Que eiusdem sancti spūs virtute purgata: illuminata atq; perfecta amabilis facta est sponso: eiusq; par animphis: vt speciosa nimis miraq; varietate circūdata: satane quoq; et angelis eius terribilis vt castrorum acies ordinata.

Iesus laxans reatus.

In hac siquidem sancta ecclesia per orbē vniversum sancto spiritu mirabiliter operante multiformiter distincta et vniformiter coniuncta tanq; vni nexa capiti: vniq; spōso copulata vnus p̄sident pontifex ch̄ristus s. summus hierarcha: qui mirō ordine istar ciuitatis superne dispensat in ea dignitatum officia distribuens carismatū dona. Nam quosdam dedit in ea apostolos: quosdam euangelistas: alios prophetas: quosdā vero pastores et doctores ad conuersionem sanctorum et edificationem corporis ch̄risti. qui etiam secundū gratiam sancti spiritus septiformis septem dedit sacramenta q̄si septem medicamenta membrorum: per quorum administrationem etiam gratiam sanctificantem tribuit et peccata dimittit: que nunq; nisi in fide et veritate eiusdem sancte matris ecclesie relaxantur. Et quoniam in igne tribulationis peccata purgant: iō sicut caput ecclesie ch̄ristum exposuit deus fletibus passionum sic et corpus eius. s. ecclesia suā vsq; in finē seculi ad purgationē et p̄bationē tribulari p̄mittit: sic p̄iarches sic p̄p̄be: sic oēs quotquot placuerūt deo p̄ multas tribulationes transire fideles: sic et omnia membra ch̄risti electa vsq; in diē iudicij transibunt: vt exhibeat sibi gloriosam ecclesiam tanq; sponsam speciosissimā nō habentē maculam neq; rugam. Felix anima que istiusmodi sponse p̄cualet contemplari decorem: et cum illo amico sponse veraciter dicere. **V**idi ciuitatem sanctam hierusalem nouam descendētē de celo a deo paratam sicut sponsam ornata viro suo. **B**eatū profecto me reputo si fuerint reliquie seminis mei ad videndum sponse huius prenobilis admirabilem claritatem.

Ramus vndecimus. Equitas iudicij. Fructus vndecimus. **I**esus iudex rectissimus.

Oro futuri iudicij tempore quo
 p^r oculis cordis reuelabit occulta
 p^recedet ignis ante faciem iudi-
 cis. Angeli cum tuba mittent.
 Congregabuntur electi a quatuor v^etis ce-
 li. Omnes quoq; qui in monumentis sunt
 diuine iustionis virtute resurgent: cunctiq;
 astabunt ante illud iudiciale tribunal.

Iesus testis veridicus.
Tunc illuminabuntur abscondita tene-
 brarū. Tunc reuelabunt consilia. Tunc li-
 bri conscientiarū pandent: et ipse liber ape-
 rietur: qui dicitur liber vite. Quo fiet vt si-
 mul et in instanti omnia secreta omnibus
 tanta certitudinis claritate pateant: q; con-
 tra testimonium veritatis loquentis in xpo
 et conscientie cuiuslibet pariter contestatis
 nulla pro: sus inficiendi defendendiq; vel
 excusandi: seu subterfugendi appreat semi-
 ta quin recipiat vnusquisq; s^um opera sua.
 Magna igitur vindicta est nobis indicta
 necessitas probitatis: cū ante oculos mala
 agimus iudicis cūcta cernentis.

Iesus iudex iratus.
Apparente quoq; omnipotentis dei fi-
 lij signo in nubibus virtutibusq; celozū cō-
 motis: sed et ad horū confractionem mon-
 dialiū concurrentibus ignibus: collectisq;
 iustis ad dexteram: impijs ad sinistra adeo
 rex vniuersozū reprobis iratus videbit:
 vt dicant montibus et petris: cadite super
 nos et abscondite a facie sedentis sup thro-
 num et ab ira agni. Induet enim pro torace
 iustitiam: et accipiet pro galea iudicij cer-
 tum. Sumet scutū inexpugnabile equita-
 tem: acuet autem diram iram in lanceam et
 pugnabit cum eo orbis terrarum contra in-
 sensatos: vt qui contra auctorem omnium
 procaciter impugnaverunt: iusto tūc dei iu-
 dicio ab omnibus impugnabuntur. Tunc
 superius iudex apparabit iratus. Inferius
 horrendum chaos: patens infernus: a de-
 xtris peccata accusantia: a sinistris infinita

demonia. Peccator sic comprehensus quo
 fugiet certe latere ei erit impossibile: ap-
 parere intollerabile. Si enim vix iustus sal-
 uabit. Impius et peccator vbi apparebūt.
 Non ergo intres in iudicio cum seruo tuo
 domine. **I**esus victor magnificus.

Lata de hinc sententia damnationis in
 reprobos q; flāmis punientur eternis col-
 ligatisq; ad modū fastis inimicis altissimi
 quatenus dei virtus perpetue illos expo-
 nat tam carne q; spiritu voracitati flā-
 marū vt nunq; deficiant: et tamen vrantur
 et sitiant in eternum: et fumus tormentozū
 eozū ascendat in secula seculozū. Tunc
 bestia et pseudo prophete et qui acceperūt
 eius imaginem in stagnum mittentur ignis
 et sulphuris: qui paratus est diabolo et an-
 gelis eius. Tunc egredientur electi ad occi-
 sorum considerata cadavera mortua qui
 dem non natura sed pena. Tunc lauabunt
 iusti manus in sanguine peccatorum. Tūc
 deniq; victoriosissimus agnus inimicos su-
 os ponet sub scabellū pedū suozū: quan-
 do ingredientur impij in interiora traden-
 tur in manus gladij partes vulpium erunt
 scilicet demonum qui suis eos fraudulentis
 seduxerunt.]

Iesus sponsus ornatus.
Deniq; mundi facie innouata in meli-
 us cum lux lune erit sicut solis: et lux solis
 septēpliciter sicut lux septem dierum. Ciui-
 tas illa sancta hierusalem: que de celo tanq;
 sponsa ornata descenderat: iam nunc pre-
 parata ad nuptias agni: gemina quoq; stel-
 la vestita in celestis curie traductur palati-
 um. Et in sacrum illum archanumq; thala-
 mum introducta tanto agno illi celesti co-
 pulabitur federe: vt vnus fiant sponsus et
 sponsa: vestitusq; christus omni pulchritu-
 dine electozū tanq; tunica polimita: in qua
 omni decore ornatus refulgeat tanquam
 opertus omni lapide precioso. Tunc il-
 lud resonabit epithalamiū: et p^r oēs vicos

hierusalé. Alleluia cantabitur. Tūc omnes virgines prudentes. ⁊ parate introibunt cum sponso ad nuptias: ⁊ ianua clausa in pacis pulchritudine sedeat in tabernaculis fiducia: ⁊ requie opulenta.

¶ Ramus duodecimus. Eternitas regni. Fructus. xij. Iesus finis optatis.

Inem nāq; desiderioꝝ omniū
 ¶ stat esse beatitudinē que stat
 ¶ est oīum aggregatione pfecta.
 Ad quē quidē statū nullus per
 uenit nisi per vltimā resolutio-

nem in eū: qui est fons ⁊ origo bonoꝝ omniū: tam naturaliu q̄ spūaliū: tam temporalium q̄ eternoꝝ ⁊ h̄ est: q̄ de seip̄o dicit. Ego sum alpha: ⁊ omega: principium ⁊ finis. Quia sicut per verbū eternaliter genitum omnia producuntur sic per v̄bus carni vnitū repantur pmouent: ⁊ fruunt.

¶ Iesus rex regis filius.

¶ Ac per hoc vere deus est Iesus: cuius non est aliud nomē sub celo datus hoibus in quo quis possit obtinere salutē. Sane regnū illud eternū iudicari iuxta regnātis celsitudine gloriosum: ⁊ nobile pro eo qd̄ n̄ rex a regno: sed a rege regnū trahit originem. Sic autē est rex qui h̄s i vestimento ⁊ infemore eius scriptū. Rex regnū ⁊ dominus dñantiū: cui⁹ potestas eterna: que nō auferet ⁊ cuius regnū non corūpetur: cui omnes tribus ⁊ lingue ⁊ populi seruiēt in eternū. Et est vere rex pacificus cui⁹ vultū desiderat celū ⁊ terra. Q̄z gloriosum est huiusmodi excellentissimi regis regnum in quo cū x̄ps regnāt oēs sancti cuius lex veritas: pax caritas: vita: eternitas. Quod nec in regnantū pluralitate diuiditur: nec participatiōe minuit: nec numerositate cōfundit: nec inequalitate deordinat: nec circūscribit loco: nec variat motibus: nec tēpore mensuratur.

¶ Iesus liber signatus.

¶ Ad regni dei gloriā pfectā nō solum requiritur potestas excellens verū etiā sapiētia fulgens vt nō s̄m indeterminate voluntatis arbitrium disponant gubernacula regni: s̄ h̄s fulgorē eternoꝝ legū a luce sapiētie indecepte manantiū. Et hec quidē sapiētia scriptū in x̄po Iesu tanq̄ in libro vite in quo thesauros oēs sapiētie ⁊ scientie recōdit deus pater: ac p̄ hoc vnigenitū dei v̄nū verbū increatū est sapiētie liber et lux in mēte sūmi artificis pulchra vinētib⁹ rōnibus eternis vt verbū inspiratū in intellectibus angelicis atq; beatis: vt verbū ēt incarnatū in rōnalibus mentibus carni vnitis: vt sic multiformis sapia dei ex ipso ⁊ in ipso per totū regnū resulgeat. Et tanq̄ aspectu decoꝝ oīum sp̄eꝝ ⁊ sūmū p̄tino ⁊ tāq̄ in libroꝝ quo s̄m profunda dei: oīa mysteria p̄scribuntur. Si talē libꝛū iuenire possem: cuius origo eterna: cuius incorruptibilis essentia: cui⁹ cognitio vita: cuius scriptura indebilis: cuius inscriptio desiderabilis cuius doctrina facilis: cuius scia dulcis: cuius p̄funditas in p̄scrutabilis: cuius inumerabilia est v̄nū n̄m verbū: vere qui hunc iuenit: inuenit sibi vitam ⁊ hauriet salutem a domino.

¶ Iesus fontalis radius.

¶ In h̄ qdē eterno data oīa optia ⁊ dona pfecta apre in affluētia descēdūt ⁊ copia p̄ illū qui est sup̄ essentialis radi⁹ x̄ps iesus. Qui cū sit vnus oīa p̄t ⁊ in se permanēs oīa inouat. Est. n. emanatio quedā caritatē virtutis oīpotentis dei sincera: ⁊ iō nihil in quinquatum in hunc fontalem radium valet incurrere. Adhunc vite fontem ⁊ lumen cum desiderio viuo quecunq; es: o anima deo deuota ⁊ cordis intimi vi ad eum exclama. Si inaccessibilis decoꝝ dei excelsi ⁊ purissima claritas lucis eterne. vita omnē vitā viuificās. Lux oē lumē illuminans: ⁊ obseruās in splēdore p̄petuo mille millena lumina fulgurātia ante thronū deitatis tue ap̄ meo diluculo o etnū ⁊ imarcessibile

clarū & dulce profuiū fontis absconditi ab oculis omnium mortalium: cuius profundū sine fundo: cuius altitudo sine termino: cuius amplitudo incircūscriptibilis: cuius puritas imperturbabilis: ex quo procedit flumen olei letitiae: quod letificat ciuitatem dei: & torrens igne vigoris. Torrens namque voluptatis diuine: quo letabunda ebrietate potant celestes illi ciues & comune himno incessabiliter inbiant: hoc nos oleo sacro perunge: huiusque torrentis desiderabilibus guttis sitibundas refocilla fauces arenarum cordium ut in voce exultationis & confessionis decantemus tibi laudis canticum experientia: teste probante. **Am̄** apud te est fons vite: & in lumine tuo videbimus lumen.

C Jesus finis optatus.

C In te igitur sine omnium credens sperans & amans ex toto corde: ex tota mente: ex tota anima: ex omni virtute ferar desiderare iesu: quia tu solus sufficis & solus saluas: tu solus bonus & suavis es querentibus te: & diligentibus nomen tuum. Tu mi bone iesu redemptor es perditorum saluator: redemptorum: spes exulum: laborantium fortitudo: anxiorum spirituum dulce solatium triumphantium: corona: & imperiale fastigium: unica spes & letitia omnium cuius supernorum iudicata proles summi dei & fructus sublimis uirginis ueritatis ueritatisque fons omnium gratiarum: de cuius plenitudine nos omnes accepimus. **O**ramus igitur clementissimum patrem per te unigenitum eius pro nobis hominibus factum crucifixum & glorificatum: ut de thesauris suis emittat in nos spiritum gratie septiformis qui super te in omni plenitudine requieuit: spiritum inquam sapientie quo fructum ligni uite duodecimorum saporibus uinificos degustemus. **B**onum intelligentie: quo mens nostra congruenter illustretur. **B**onum consilij quo postuorū uestigia gressuum rectarum semitarum itineribus incedamus. **B**onum fortitudinis quo impugnantium hostium uolentias enervare possimus. **B**onum scientie quo sacre tue doctri-

ne repleamur fulgoribus ad discretionem boni & mali. **B**onum pietatis: quo induamur misericordie uiscera. **B**onum timoris quo recedentes ab omni malo eterne maiestatis tue reuerentiali pondere tranquemur. **H**ec enim nos domine iesu in illa sacra qua nos docuisti oratione petere uoluisti. **H**ec nunc per crucem tuam petimus obtinere. **A**d laudem & gloriam sanctissimi nominis tui: cui cum patre & spiritu sancto omnis sit honor: & gloria gratiarum actio: decus & imperium per infinita seculorum secula. **Am̄.**

C Incipit tractatus qui speculum anime dicitur editus a sancto Bonaventura ordinis minorum.

Arbor: mala fructus malos facit. **Ab**at. vij. s3 glosam interlinealem ibidem. **A** mala arbor mala uoluntas est ex qua secundum aliam glosam fructus male operationis procedit: **H**uius arboris folia mala uerba sunt secundum glosam in principio psalmiste super illud. **E**t folium eius non defluet. **P**er folia enim uerba signantur folia siquidem uanitatem & fluxibilitatem habent quod est de natura uerborum. **H**uius arboris rami sunt affectiones diuersae: quae ex uoluntate procedunt: & secundum eius conditionem pensantur. **S**i enim uoluntas mala est: ramis suis suam corruptionem imittit sicut illud ad **R**o. xi. **S**i radix sancta & rami. **T**runcus autem istius arboris est uoluntatis consensus: quoniam sicut radix ramos suos nisi mediante trunco non potest expandere: sic nec radix male uoluntatis ramos uitorum non potest emittere nisi mediante consensu. **S**iquidem secundum **B**ea. suggestionem: delectationem & consensu peccatum perficitur. **T**Ra

dix autem istius arboris sicut apud Timotheum. vj. est cupiditas. Licet autem radix arbori prestet originem. tamen a fructu incipimus: per folia et ramos et truncum descendentes per ordinem ad radicem: ut iterum incipientes ab ipsa qualiter procedant ascendendo monstremus. Sciendum igitur quod hec radix: que cupiditas vel concupiscentia nominatur sicut Bedam ex corruptione seminis transfusa per primos parietes ad posterum habet ortum. Sicut autem materialis radix humorem trahit et germinat: sic radix concupiscentie sicut Gregorium ab imaginatione suggesta ab extrinseco sumit naturam: qua mediante germinat: cum delectatio ex imaginatione procedat. Tunc autem emittit virus: cum ex delectatione consensus oritur: quod sicut Augustinus est duplex consensus. scilicet in delectatione et ope. Cum enim ex imaginatione et delectatione morosa cum aduersione periculi consensus in delectationem sequitur: etiam si opere non complendum decernat mortale est. Et propter hoc sicut Augustinum totus homo damnabitur: sicut iste progressus peccati: qui dicitur esse potissime in peccato carnali locum habeat et manifestus ibidem appareat: tamen et in omnibus alijs mortalibus locum habet. Si enim quodcumque peccatum mortale mente per cogitationem tenueris: et delectationem consensus in ipsum sequatur: absque consensu in opus si facultas adesset: nihilominus est mortale: ut autem de radice ista plenior notitiam habeamus: et quomodo ex ipsa fructus male operationis procedat quadruplicem actuum differentiam assignamus. Sunt enim quidam actus: qui de natura sui bonum dicunt. Sunt alij qui quantum de natura sui esse indifferentiam habent: nec boni nec mali in genere moris dicuntur: ut leuare festucam et huiusmodi. Sunt alij qui de natura sui malum dicunt: et tamen aliqua de causa vel sine bonitatem moris sortiri possunt ut occidere hominem: quod quidem exister-

te iustitia bonum fieri potest: licet de sub genere malum dicat. Sunt autem sicut Augustinum alij: qui ita habent deformitates annexas: quod nullo bono fine vel intentione possunt fieri nec facientem excusare: ut fornicari vel iniustitiam facere: vel adulterium committere: et huiusmodi. Hoc igitur circa istam materiam est sciendum quod secundum Ambrosium. Affectus nomen operi imponit: et ex intentione opera iudicantur. Quod quidem de duobus primis generibus actuum intelligit Augustinus. scilicet quando bonum est vel in differens. Si enim aliquis intentione inanis glorie pascat pauperem: vel ex contemptu festucam erigat ex mala intentione procedit et rationes radices sortitur. ¶ In alio autem genere actuum sola iusta intentio opus bonum facere potest. In quarto autem genere actuum nulla intentio vel finis potest facere bonum actum. Quacumque enim intentione quis fornicationem vel actum adulterij committat nullatenus excusatur. ¶ Hoc etiam circa istam arboris est sciendum quod truncus istius arboris: rami: et fructus cum foliis ex quibusdam circumstantijs quantitatem assumunt: sicut materialis arbor ex sterquilini et corruptionis iniectione in fructibus et alijs recipit incrementum sicut quod dicit colonus ille. Luc. xij. Hec autem circumstantie hoc versiculo continentur: videlicet: Quo quis: ubi: cum quo: quotiens: cur: quomodo: quando. Quo motu supple. Utrum ex tentatione graui vel leui: vel nulla: si malitia vel infirmitate vel ignorantia. Quis: persona prelati vel ordinatus clericus vel alius vel alij in exemplum positus religiosus vel huiusmodi in quibus peccatum aggravari potest ratione persone: ubi: si in loco sacro vel communi ita quod malum possit esse alijs in exemplum. Cum quo si multos ad simile malum traxit etc. Quotiens: si habuit in consuetudine. Cur. scilicet quo fine vel intentione: sicut enim malum facere bona intentione non excuset a toto: tamen excusat a tanto. Simili-

ter autem et peruersa intentione aggravat peccatum. Quomodo si forte modum nouum modum effrenatum peccati inuenit. Quando ut si forte tempus sacrum vel orationi deputatum in peccato expendit. Sunt autem alie circūstantie que specialem specie dant peccato: ut cognoscere uxorem alterius et similia: que nullatenus a confitente omitti debent: et plenius in arboris prosecutione patebunt. Ad autem ut iam lupradictum est: secundum apostolum. Rami et fructus ex radice pensantur satis de facili potest quisque perpendere: si peccatum eius radicem mortalem habeat: et ponitur in exemplum. Videre enim mulierem de se non habet rationem peccati nec tangere: et tamen si de radice luxurie procedat directe: cuius malus habitus latet interius est mortale. Quando autem radix rationem mortalem habeat in prosecutione et formatione arboris poterit plenius pertractari. Hoc autem addo quod illud mortale de suo genere dicitur: quod directe est contra deum vel proximum: directe autem dico: quod sicut in materiali arbore ex trunco vel ramis: quedam pululationes in directe procedunt quas adulterinas vocamus ita ex radice male voluntatis: quam concupiscentiam nominamus: multa semina procedunt: que directe contra deum vel proximum non faciunt: sed aequaliter indirecte et talia venialia nuncupantur: unde etiam aduertendum: quod multa talia ponuntur in formatione istius arboris: que licet in se et in suo genere mortalia non dicantur: tamen ad suam radicem relata et eidem coniuncta possunt habere rationem immortalem: licet autem coniugat interdum a vno opus et idem ex diuersis trahat originem: ut percutere ex superbia et inuidia et ira potest procedere: tamen idem actus in arbore nullatenus iteratur. Sed vere penitens arboris inspector diligenter aduertat: quibus ex caulis et radicibus actus ille inueniatur in ipso digna etiam deliberatione conside-

ret progressum peccati: quomodo radix concupiscentie germinauerit in ipso: et constantijs: de quibus superius est expressum. Et si de fructu vel folijs: vel ramis arboris se comedisse aduertat per confessionem euomat ut aie recuperet sanitatem. Hec enim arbor de cuius fructu mortifero protoplasti parentes contra preceptum summi medici gustauerunt et mortem experti sunt: quam ad posterum transmiserunt. Et hec est arbor que habet testimonium Iohannis excidit et in ignem mittet. Adat. iij. His ergo prelibatis arbor est imaginaria describam: in cuius radice sit illa apostoli auctoritas. Radix omnium malorum cupiditas. Truncus autem istius arboris taliter describam: quod ab imaginatione incipiat et in delectatione morosa cum aduersione periculi sit eius medium: et in consensu triplici terminet. scilicet in consensu: indelectationem: et in ope secundum quod progressus peccati superius est expressus. Quod autem omne peccatum: vel cogitatione vel locutione vel ope perpetratur: et sicut supra probatum est in ramo mala voluntas significat. In verbo autem folium: fructus in opere. Iam omnia peccata que in progressu occurrunt: que ad cogitationem pertinent per modum rami: que vero ad locutionem per modum foliorum: que autem ad opus per modum fructuum in arbore describantur. Sed hos ramos fructus et folia describam: huius arboris. Significat habet Iohannis testimonium tres rami principales ex radice concupiscentie procedunt: quoniam omne quod est in mundo: aut est concupiscentia carnis: aut concupiscentia oculorum: aut superbia vite: que concupiscentia honoris nominatur. Et de his vltimo primo est dicendum tanquam de grossic: i: et a quo plures rami boni fructu. folijs mortiferis oriuntur et primo de superbia.

De primo principali ramo. scilicet superbia.

h Igitur ramus: qui superbia nominatur in genere suo mortale peccatum dicitur: quoniam directe est contra deum

e eius reuerentiam. **Quis**. s. creatura vltra qđ a factore accepit extollitur & quasi vsurpare p̄sumit. **Uñ** & **Gre.** xxxiiij. moralium. Evidentissimum signum reproborum: est superbia. **Per** hoc patet qđ illa superbia est mortalis qua quis se vltra merita extollere appetit & se meliorib⁹ antepōnit: & hoc si ex deliberatione procedat. Sicut enim alia peccata carnalia motus habēt qui p̄ueniunt rationē: quibus rō non consentit: sic & superbie motus qđ plurimi in homine rationem p̄ueniūt: quos ratio aduertens reprimit vel saltem non consentit. **Hic** autem ramus superbie tres p̄ceptue ramos habet. s. p̄sumptionem: contēptum & inanem gloriam.

De primo ramo superbie. s. p̄sumptio.

P̄sumptio in hoc cōsistit p̄cipue: qđ homo p̄sumit gratiā se habere: vel ex se vel pro meritis suis vel falso vel plus alijs vnde versus. **Ex** se pro meritis falso plus oibus inflat. **Et** s̄m hoc p̄sumptio quatuor ramos habet s̄m **Gre.** moralium. **Hi** autē rami cum suis fructibus & folijs hñt rationē mortalem eo modo: quo de superbia est p̄dictum. **Ex** hoc autem vltimo ramo. s. plus omnib⁹: duplex ram⁹ oritur. **Hoc** enim in gratis sicut in virtutibus vel in gratis datis. s. in gratijs exterioribus pōt intelligi. **Ex** quoz ramozū medio oritur clatio cordis inordinata: & confidentia de se & inepta audacia. **Ex** ramo autem: qui est p̄sumptio de bonis gratis oritur foliū diuine tentationis & fructus discriminis. **Appellatur** dei tentatio: quando quis experimentū diuine potentie querit: vt sicut petere absq; necessitate. **Discrimen** autem dicitur quando quis se exponit periculo in sola diuina virtute confidens: contempto humano adiutorio absq; necessitate fidei vel ecclesie; & habet rationem mortalem: vnde

dicitur **deut.** onō. vj. **Non** tentabis dominum deum tuū. dicit **glo.** **Deum** tentat qui habēs quod faciat sine rōne se committit periculo.

Ecū ramus superbie ē cōtēptus: eo enim quo quis alios se p̄sumit supergredi deū cōtempnit & hominē: & s̄m hoc hic ramus in duos diuiditur: vj in contēptū dei & proximi: qui plane habēt rōnem mortalem: qđ contra charitatem dei & proximi sunt directe. **Ex** ramozū istozū medio procedit ramus inobedientie per quā a potestate alterius & subiunctione se eximit: nulli volens subesse. **Ex** primo autem ramo: qui est contempner e proximū: procedunt isti fructus. s. se a societate & verbo subtrahere & gestu indignationem vel contēptū ostendere: folia etiam ex ipso procedunt: que sunt verborū indignatio: irreuerentia in verbo: que omnia sunt contra charitatem ad proximū & mortalia sunt: s̄m qđ ex superbia & contēptu nascunt. **Est** autem erronea alterius detestatio per contrariū **Derisio** autem & sublanatio differunt qđ derisio fit in voce: sed sublanatio fit in gestu: vel trahendo linguam vel faciendo nugā & similia: irreuerentia autem in modo loquendi. **Cū** hoc autē folio ē irreuerentia in facto: ex quoz medio procedūt isti fructus. s. irreuerentia facta parentibus: p̄cipib⁹: maiorib⁹: seniorib⁹: p̄rib⁹ spūalib⁹ & sanctis viris: locis & rebus sacris & temporibus: vt in violatione festozū contingit & p̄cipue sacramentis: maxime sacramento altaris. **Qui** enim excōmunicat⁹ vel suspensus: vel interdictus: vel in mortali peccato solēniter ecclesiam officiat: vel sacramētū administrat: vel recipit in mortali vlt irregularis: vel inconfessus post mortales cū copia sacerdotis celebrat: vel notorius peccator: officium correctionis exercet vel excōmunicato scienter participat in diuinis est hoc scienter faciat & gnarus iuris existat:

irreuerentiam diuinis exhibet et mortali-
ter peccat. Hoc etiam sciendum est: quod ex-
communicati vel interdicti: qui se ingerunt
diuinis: si hoc scienter faciant contra pre-
ceptum ecclesie mortaliter peccant. Alia
etiam supraposita rationem mortalis pec-
cati habere possunt. scilicet quod ex ramo contem-
ptus procedunt. Secundus ramus: qui ex
contemptu dei et proximi oritur est in sup-
bia que quidem respectu dei manifeste mor-
tale est respectu etiam maioribus quibus obe-
dire debemus: siue parentibus: siue prela-
tis rationem mortales habet: si precipiant
licita et honesta. Unde ad Ro. xiiij. dicit
apostolus. Qui potestati resistit dei ordina-
tioni resistit. Et ad Ro. i. parentibus non
obedire ab apostolo inter mortalia computan-
tur. Ex medio autem ramorum inobediencie re-
spectu dei et proximi procedit ramus im-
patientie sicut bipartitus contra deum et proximum:
et ista quidem impatientia ex inobediencia
oriri dicitur. Quia cum a superiori aliquid fa-
ciendum imponitur quod peruerse displicet
voluntati in ipsa impatientia excitatur: quod
nihil aliud est quam immoderata animi perturbatio
ex dicto vel facto alterius quod personam ip-
sius tangit et in quo se reputat grauari. Unde
hoc laborat vitio qui infirmitates: vel in-
fortuniis: vel onus impositum non sustinet
patienter: et hinc rationem mortalis cum usque
ad odium dei et proximi se extendit. Et scilicet
hoc ex hoc ramo in patientie procedit ali-
ud. scilicet odium dei: qui in se odio haberi non
possit: nisi in effectibus suis odiri potest. Ex hoc
ramo folium blasphemie et murmuris nasci-
tur et manifeste rationem hinc mortalis. Ex ra-
mo autem impatientie ad prelatum oritur et
murmuratio folium. scilicet vento supbie agita-
tum. Est autem murmuratio iniusta quere-
la contra superiores latent multorum auribus
inculcata: et hinc rationem mortalis. scilicet quod ad
alterius diffamationem anbellat. Cum hinc autem
olio est fructus obstinationis et pertinacie. Est autem
pertinacia pseuerantia in malo proposito con-

tra voluntatem superiorum. **C** Ex qua oritur
folium rebellionis apte et fructum trans-
gressionis secum habet que omnia habet ra-
tionem mortalis scilicet quod ex inobediencia ori-
untur. **C** Cum fructu autem transgressionis
sunt excommunicationis interdicti et suspensionis
sine quas sustinere procedit ex inobediencia
si debite infligantur. **C** Item ex ramo
inobediencie: ramus infidelitatis procedit hinc
quam aliquis se ab obedientia romane ec-
clesie alienat. Et quidem hic ramus in hos
ramos se diuidit. scilicet in hesitationem dubita-
tionem: et errorem: et hos fructus habet.
Heresim. Scisma. Sorilegium et diuina-
tionis superstitionisque folia que etiam fructus
apostasie et ydolatrie secum habent. Et de
singulis quid sit: per ordines exprimamus.
Est autem hesitatio mentis titillatio contra
fidem: cum. scilicet intellectus non perfecte consen-
tit his: que sunt fidei sed dubitat: quod etiam de
suo genere est mortale. **C** Est autem error: quoniam
iam tenetur contrarium fidei: siue scienter siue
ignoranter: hinc tamen multum interest. Qui. n.
credenda nouit per fidem ecclesie: et tenet
contrarium peccat mortaliter: qui autem ex
simplicitate ignorat. si tamen intentionem et vo-
luntatem habeat generaliter credendi quod
credit ecclesia nullatenus iudicandum est
mortale. Si quis ex simplicitate veritates
videre oculis corporalibus credat: non propter
hoc contemnendus est: cum paratus sit cre-
dere quod credit ecclesia indistincte. Unde
dicit Augustinus. Errare poteris: sed hereticus
non ero. **C** Est autem heresis obstinata affir-
matio contra fidem. Scisma autem a scissione
dictum est. Unde ille scismaticus dicitur: qui ab
unitate ecclesie se separare intendit: hinc eadem
sentiat: que tenet ecclesia et fides catholica:
scilicet Augustinus contra faustum. **C** Sorilegium
est: cum id quod futurum est inquiritur: et ha-
bet multas species: que per folia in arbo-
re designantur. scilicet diuinationes per astra per
incantationes per demonum consultationes:
per garrum auis: quod dicitur augurium

per ligaturas nominū: temporū obserua-
tiones: et somniorum: que omnia prohiben-
tur ab ecclesia tanq̄ mala: et habent rōnes
mortalis: q̄ qd̄ soli deo competit attribuit
creature. ¶ Hoc tamen circa obseruantia
temporū et orationes: debes aduertere. q̄
fortunt̄ sortilegij rationem quando. s. cre-
ditur: q̄ magis valeant ad vnū effectū q̄
ad aliū. vel quando quis confidat in deter-
minato orationū numero: vel effectū opta-
tū: vt qui sic fecerit infalabiliter cōsequi pu-
tat. ¶ Quid aut̄ sit apostasia: vel a fide vl'
idolatria plane patet.

¶ Tertius ramus superbie est ina-
nis gloria: qua quis appetit suā
excellentiā ostendere: que habet
rōnes mortalis: inquantū quis
gloriā sibi appetit: que soli deo
debet qm̄ ipse fecit nos: et n̄ ipsi nos: vnde
qui gloria refert in deū: vel sic gloriā affe-
ctat acquirere. q̄ si ex hoc assequat: offen-
sam dei nō metuit: mortaliter peccat. vnde
Aug. in lib. de ci. dei: hoc vitium inimicum ē
pie fidei si maior i corde sit cupiditas glo-
rie q̄ dei timor: et amor. Si aut̄ in bono p-
prio: quis inaniter gloriatur: ita tamē q̄ ibi
dem non sistat: vel actu vel habitu in deū
referat: nec vt hoc acq̄reret aliquo modo
du. n̄ velle offendere nullatenus est iudi-
candum mortale. Ex hoc inanis glorie ra-
mo quattuor rami oriuntur. s. Ambitio ho-
noris fauoris humani appetitus. Confusio
nis timor: et laudis amor. ¶ Ex primo aut̄
ramo inanis glorie: qui est ambitio: oritur
fructus pompe: qui tres fructus h̄z et vnū
folium. s. faustū in superfluo cōmitatu et ap-
paratu et fastuoso gestu et affatu: que h̄z mō-
talia non sint ex suo genere. tamen pro vt
oriuntur ex ramo superbie mortalia eē pos-
sunt. ¶ Ex secundo ramo qui est appetit⁹
humani fauoris est adulationis folium: que
quandoq̄ mortalis et quandoq̄ venialis.
¶ Qui enim ad malū alium incitat: malū

factū eius laudādo per adulationē. vel alij
occasionez prebet: vt in peccato remaneat
vel vt ultra merita sua efferat: ipsum. s. fal-
so laudādo in tali adulatio est mortalis. Si
autēz sola intentione placendi: et dei gratia
quā in veritate ipsa commendat mortalis
nullatenus iudicatur. Et hoc Aug. in sermo-
ne de purgatorio iudicat veniale s̄m igitur
hoc folium adulationis: in tria diuiditur:
quia aut adulatio est de bono: habito vel d'
malo. Item ex ramo appetitus fauoris hu-
mani. Datur prodigalitat̄ fructus: sit
enim homo prodigus: vt humanū fauores
acquirat. Habet autē prodigalitas rōnes
mortalis s̄m q̄ bona: que in viles et i pau-
peres fundi debeant: inutiliter expendunt
personis inhonestis non seruando modū
vel tempus. Et quidem vitium in personis
ecclesiasticis: quoz bona vltra sustentatio-
nem persone et status debent pauperibus
erogari. ¶ Secundū hoc aut̄ prodigalitas
quattuor fructus habet: quia nec personā
cui dat: nec modū: nec tempus cōsiderat: et
incuriam secūz habet. Est aut̄ incuria. quū
quis sic curam de bonis suis abijcit: q̄ bo-
na eius deperunt: que a deo collata sunt:
vt ex inde sustentent̄ pauperes xpi. Hec
aut̄ incuria non iudicatur mortalis nisi s̄m
q̄ ex aliqua radice mortali pcedit. Quis
enim ex contemptu temporalium procedit.
tamen semper ad indiscretionē pertinet: et
ex tanta negligentia procedere pōt. q̄ mor-
talis esse possit: vt si forte indigentia mani-
festam viderit: et bona quibus eos iuuare
posset deperire permittit. Item ex tertio
ramo inanis glorie: qui est timor cōfusio-
nis: h̄z procedūt fructus. Adala scilicet ve-
recundia: et falsa humilitas. ¶ Verecūdia
autem hos habet fructus secum. s. Erube-
scentia diuinorū: vt quū quis erubescit vel
facere missam: vel orare. Item verecūdia
paupertatis parentū vel pauperū amico-
rum. ¶ Itē in confessione. s̄m q̄ aliquis
confessionem dimittit: vel nō confitetur ve-

ritate ppter confusionis timorē. Falsa aut
humilitas est: cum aliquis seipsum humili-
at: ne per superbiam minus reputet ab alijs.
¶ Item ex illo ramo: qui est timor: confu-
sionis. hec folia oriuntur. videlicet verita-
tis negatio in iudicio vel extra iudiciū: ve-
ritatis impugnationis: falsa excusatio: peccati
defensio. ¶ Ista aut que ad timorem con-
fusionis pertinet habent rationem mortalis.
non ex genere sed fm q amor: fauoris hu-
mani amori diuino pferatur. ¶ Et eligit
hoc magis contra deū facere qz confusio-
nem humanā incurrere. Hoc tamen circa
negationem veritatis in iudicio aduerten-
dum est. q ex suo genere mortale est: et q
superiori in iudicio obedire tenemur: et in-
sticie opponitur. ¶ Si tamē aliquid supe-
rior: interroget: qd fm iuris ordinē interro-
gare nō debet: pōt appellari: sed nullo mo-
do licet mentiri. ¶ Ex quarto ramo inanis
glorie: qui est amor humane laudis oriuntur
tres fructus. s. hypocrisis ostentatio. Sin-
gularitas: et iactantie solū: qd i quatuor ē
diuisum. Et ut enim est de bono habito vel
non habito. aut de malo facto vel nō facto
et de his per ordinē videamus. ¶ Est aut
hypocrisis fm hysidorū simulatio boni nō
existentis. vnde est mendaciū in signo. Si-
cut. n. mendaciū omne: non semper est mor-
tale: sed quando est indetrimentū proximi
vel contra veritatē fidei vel morū: sic nec
hypocrisis semp est mortalis: nisi quādo sit
intentione decipiendi sub specie bonitatis.
sicut illi: qui simulant sanctitatē vt bona ec-
clesie habeant: que habere digni non sunt
et ecclesiam per suam simulationē decipiūt.
Quā aut sit intentiōe laudis: tūc deca sic de
inani gloria iudicandū est sicut superius est
expressum. ¶ Ostentatio est quando bo-
nū qd quis habet vel habere se putat exte-
rius ostendere nititur: vt laudē humanam
ex inde cōsequat: nec est mortale ex suo ge-
nere: nisi fm q inanis gloria iudicat morta-

lis. ¶ Singularitas est quum quis vult sin-
gulariter apparere: et secum habet fructus
diuersos. fm q in diuersis materijs inue-
nitur. cum scilicet cōmunia quis nō dignat
facere vel docere: vel modū singulare in
factis satagit ostendere. et hoc quādoqz ra-
tionem mortalem habere dicit fm condi-
tionem radicis eo modo quo inanis gloria
que propter hoc intenditur esse mortalis.
¶ Iactantia qnqz mortalis qnqz venialis.
Quum. n. quis se iactat de bono qd habet
vel se habere putat: vt inanem gloriam cō-
sequatur: tunc iudicandū est de tali iactantia
sicut de radice ipsius. Quum de bono qd
nō habet: tunc est ibi mendaciū: et tunc si ta-
le est mendaciū: qd si contra diuinā reue-
rentiam: vel proximi caritatē habet rōnem
mortalis: ptra dei reuerentiam se iactabat
phariseus luce .xix. velut publicanus.
Quū at quis de peccato mortali qd nō fecit
vl qd fecit se iactat mortale ē. quoniā i pec-
cato facto sibi complacet et vnde confusio-
nem meruit querit gloriam: si factum suū
in alios extendit. Item nota q fructus sin-
gularitatis. qui procedit ex inani gloria vt
tam supradiximus: non solum per modū
fructus in opere. sed etiam per modum ra-
mi debet describi in arbore ad significan-
dum voluntatem singularem apparendi.
¶ Ex hoc autem ramo procedit ramus
inuidie. Sic autem ex voluntate singulari-
ter apparendi procedit: quia dum quis
videri singulariter appetit. si aliquem vi-
det in gratia preminere qui eius offuscet
gratiam eidem inuidet: et est peccatum mor-
tale. Est autem inuidia tristitia de bono al-
terius secundum Dam. Circa qd notatur
qd hoc: quatuor modis potest contingere:
vno quidem modo cum quis bonum alte-
rius sibi esse danosum aduertit: et cum
quis de promotione inimicorum tristatur:
et hoc rationem mortalem non habet. Item
fm q quis bonū videt in alio in quo de-
ff. ij

fectum patitur: et ex quo dolet non quidem
quod alius bonum habeat: sed quod ipse non habet et non
habet rationem peccati. Item alio modo dolet
quis de bono alterius in quantum ipsum indignum
videt bonis que habet et hoc etiam non habet
rationem peccati in bonis temporalibus: que homines
quodque proficiunt ad ruinam. Alio modo quis
dolet de bono alterius secundum quod per bonum al-
terius gloriam suam putat diminui: et hoc est
invidia: que iudicatur mortalis. Et quod ex ra-
mo procedit superbie. Et quod directe oppo-
nitur caritati in qua vita anime conseruatur.
Sicut autem de superbia dictum est: quod quidam
motus pueniunt rationem quibus ratio non con-
sentit: nec habent rationem mortalis: ita et de
invidia est dicendum. De ramo autem inuidie
precipue exeunt duo rami. scilicet exultatio in ad-
uersis: et dolor in prosperis: qui sicut dictum
est de invidia rationem habent mortalis.
De primo autem ramo. scilicet de gaudio in ad-
uersis: oriuntur hi fructus. Ad adinatio.
Scandalum. Insidie. Proditio. Suspicio. Iu-
dicium. Inter hec folia: discordiarum semina-
tio. Secretorum et confessionis reuellatio si-
gno vel verbo: vel circumstantia. Falsus te-
stimonium de quibus sigillatim aliquid est di-
cendum. Ad adinatio est mali occulta: et
studiosa procuratio. Scandalum secundum Augu-
stinum dictum vel factum minus rectum prebens
alij occasionem ruine quum. scilicet aliquis alium
in malum inducit: et est mortalis quum aliquis
per consilium vel exemplum ex intentione indu-
citur in mortale. Insidie sunt pro ut hic
de insidijs loquimur. Inuestigatio et consi-
deratio factorum alterius ut accusari possit
deprehesus in malo. Proditio est cum aliquis
amicitiam ad alium simulat ut ipsum decipiat
de quo dicit Boetius: quod nulla pestis effi-
cator est ad nocendum quam familiaris inimi-
cus. Suspicio est cum quis facit ut ma-
lum de alio suspicet: unde Tullius suspicio est
mala opinio ex leuibus causis: et hoc ex ma-
la affectione inuidie procedit: et tunc habet
rationem mortalis: alias autem non iudica-

tur mortalis. Et iudicium peruersum est cum
quis ad alium male affectus: non solum ma-
lum suspicatur in ipso ex causis leuibus verum
etiam diffinit in corde vel ore finaliter pecca-
tus mortale committi ab aliquo et hoc de suo
genere est mortale ex quacumque radice pro-
cedat: unde glosa super illud ad Corin. iij.
Nolite ante tempus iudicare. suspitiones
vitare non possumus: quod homines sumus
iudicia tamen. id est sententias diffinitiuas ca-
uere debemus. Hoc autem iudicium usque a
nimis graue peccatum procedit cum quis ex so-
la suspitione ex causis leuibus condemat.
Item folia que de ramo isto procedunt si-
cut dictum est sunt discordiarum seminatio.
Quum enim aduersitati quis congaudet
alterius alios concitat contra ipsum: quod est pec-
catum mortale. unde prouerbiorum. vi. dicitur.
Sex sunt que odiuit dominus: et vltimus
ponitur tanquam peior: qui seminat inter fra-
tres discordias. Item secretorum reuellatio
quod est peccatum mortale. cum tale secretum est: quod
in illius: qui secretum commisit potest verti in
detrimentum. Tunc autem maximum est pec-
catum quum videlicet ad reuellationem con-
fessionis: verbo vel signo: vel circumstantia ali-
qua quis procedit. Secundus ramus in-
uidie principalis est dolor in prosperitate pro-
ximi quod ut supradictum est de invidia habet
rationem mortalis. Ex hoc autem ramo pro-
cedit detractionis folium: quo proximi prosperitas
impeditur. Hoc autem folium principa-
liter in duo diuiditur: quod qui detrahit: aut
hoc est: eius bonum diminuendo: aut eidem
malum imponendo. Primum folium quat-
tuor folia secum habet bonum proximi ta-
cere dimittere et pervertere: et negare. Ex
secundo autem ramo hec folia procedunt.
Malum libenter audire dissimulare: con-
firmare: aggravare addere: reuellare.
Imponere de quibus videamus qual-
ter humaniter habeant rationem mortalis.
Sciendum igitur quod est dignatio fame al-
terius per verba occulta. Unde eccle. x.

C Si mordeat serpens in silentio nihil ha-
bet ronis minus qui occulte detrahbit: habz
autem ex suo genere rationes mortalis. Cū
enim fm sapientē. prouer. xx. Melius sit
nomen bonū q̄ diuitie multe. Sicut mor-
tale est rem inuito domino pertractare: et
qui hoc facit ad restitutiones tenet: sic etiā
alterius famā auferre mortale ē ⁊ qui hoc
facit ad restitutionem tenetur. Hoc tamen
circa istam materiā est aduertendū. q̄ q̄sli
bet breue verbū q̄ in derogationem ver-
git alterius nō est iudicandū mortale maxi-
me quum ex habitu inuidie non procedit.
C Ad detractionem autē spectat vt dictum
est: bonū proximi tacere. q̄ quidem mor-
tale est cum videt aliquis iniuste famam al-
terius deperire. Sicut. n. in arta necessitate
tenemur proximo in rebus temporalibus
prouidere: sic etiam ⁊ in necessitate famas
eius seruare. **C** Diminuere bonum alteri-
us est: cum aliquis cōmendationem alteri⁹
audire nō potest. sed eam diminuit. q̄ cari-
tati opponitur: ⁊ si ex ramo inuidie proce-
dat mortale est. Quandoq; tamen absq;
mortali contingit: vt cum quis audit cōmē-
dari indignū vel vltra merita: ⁊ ex hoc po-
test ori i aliqua deceptio: tunc nō habet rō-
nem peccati. **C** Louertere bonū alterius
est bonū q̄ negari non potest mala inten-
tione factū asserere. vnde de tali dicit ec-
de. xi. Bona ⁊ mala conuertens insidiatur
⁊ in electis ponit maculam. Qd̄ manifeste
habet rationem mortalis. quū procedit ex i-
uidia tamen cū hoc ex falso procedit iudi-
cio de hoc quandoq; iudicari debet. sicut
de malo iudicio est dictum. Quum q̄s bo-
num peruertit alterius cum mendatio tale
mendacium cum sit perniciosum ratio-
nem mortalis sortitur. **C** Item negare bo-
num alterius. q̄ scitur inesse pertinet ad
detractiones mortales. **C** Item de alio ma-
lum libenter audire: vel occasionem detra-
ctionis prestare vel dissimulare cum possit
corrigere est mortale vnde Apostolus ad

R. o. i. Detractores deo odibiles esse cō-
memorat. dignos morte iudicat. non solum
autem facientes. sed consentientes. Tamen
circa hoc debemus dicere q̄ si aliquis de-
tractionem alterius audiat ⁊ non ex inui-
dia: sed ex verecundia vel aliquo timo-
re humano ne offendat aliquem. non
est iudicandum mortale nisi sit talis perso-
na. q̄ ex officio corrigere debeat: cui possz
cedere imortale. **C** Item malū auditus de
aliquo confirmare ⁊ additis circumstātijs.
Aggrauare: vel dicto alterius addere mē-
daciter vel veraciter ad diffamationem in-
tendendo est mortale. **C** Sultum tamen in-
terest vtrū hoc procedat ex inuidia vel in
discreto zelo iusticie. Quandoq; enim con-
tingit mala aliaz facta ex quadam indigna-
tione vel leuitate loquendi: nec intentione
diffamandi contra aliquē malū recitari: vl
etiam aggruari q̄ esset dirū iudicare mor-
tale. Hoc tamen a plerisq; magis dicitur
q̄ crimen alterius ⁊ verum extra cor-
rectionis ordinem reuellare mortale est.
C Dico at̄ correctiois fraternē ē a domi-
no **Abaf. xvij.** Si peccauerit in te frater
in te. i. te sciente vade ⁊ cor. ⁊ c. Sic etiam
circa istam materiā est nontandum. q̄ cri-
men alterius de te grauari vbi non pōt. p-
desse nisi ad diffamationem est contra or-
dines correctionis fraternē. **C** Itē ex me-
dio duoz ramoz inuidie descriptorum p-
cedit ramus rancoris. **C** Quum enim in-
uidus bonū proximi non potest diminue-
re: nec eidem malū inferre proūpit in cor-
dis rancorem. Est autē rancor motus cor-
dis grauis ex mala affectione procedens i
proximum. ⁊ habet rationes mo: talis si ex
inuidia procedat: vel libera voluntate. Ex
libera autem volūate dico: quia contingit
interdum q̄ aliquis homo propter suam i-
epitudinem vel illatam iniuriā sine motu
displicentie videri non potest: q̄ quidez in
multis magis habet rationes passionis q̄
peccati dum voluntas libera non cōsentit.

Ex hoc autem ramo rancoris procedit ramos odij. qui manifeste habet rationem mortalis: quia recte caritati opponitur in qua vitia anime conseruatur. ¶ Hoc etiam aduertendum quod non solum secundum preceptum tenemur diligere amicos: sed etiam inimicos et malos: vitium: tamen in aliquo non tenemur diligere. vnde et si quis quandoque contra alium moueatur propter eius vitium quandoque non est vitium: sed virtus sed quandoque zelus indiscretus circa hoc possit contingere: et sic oditur vitium quod aliquando redundat in personam. Debent autem secundum Augustinum in speculo: corrigi vitia hominum cum dilectione personarum et odio vitiorum. ¶ Ex ramo autem odij oritur ramos ire. Est autem ira ut habet accipitur inordinatus animi motus ad nocendum proximo sine causa. Et cum sit contra caritatem habet manifeste rationem mortalis. Hoc tamen notandum est quod quilibet ira non debet iudicari mortalis. Secundum enim Gregorium. Est ira per zelum et est ira per vitium. ¶ Est autem ira per zelum cum quis multum intense contra malum mouetur: et in punitionem tendit. quod quidem virtutis est: nisi zeli indiscretio interueniat sicut de odio immediate est predictum. Ira autem per vitium est cum quis contra proximum mouetur iniuste: et ad eius penam intendit. Et quandoque sicut de alijs vitijs est dictum talis motus preuenit iudicium rationis ex complexionem: vel ex causa alia: et tunc non habet rationem mortalis. ¶ Ex hoc autem ramo ire procedit ramos appetitus vindicte: et fructus crudelitatis et folium discorde que consistit in verbis. Circa appetitum vindicte intellige quod aliquis vindictam de aliquo dupliciter potest appetere: aut in quantum est in proximo nocentem et procedit ex odio: aut in quantum per penam potest corrigi proximus ne decetero ad peccatum declinet: et hoc modo vindictam appetere non est malum. licet autem vere penitentem debet aduertere. quod quandoque meum sibi mentitur. et quod facit ex odio

ex bona intentione fieri sibi ipsi simulari: et in hoc scias sua mendaciter informat. ¶ Ex ramo appetitus vindicte oriuntur hi fructus. Calumnia vexatio damnificatio. Calumnia est falsi criminis impositio: et est manifeste mortale quod est pernitiosus mendacium et procedit ex odio: et quia iniusticia inuenitur ibidem. ¶ Est autem vexatio quum quis alium trahit ad iudicium sine causa: et ipsum in persona sua vexat: et in expensis damnificat: quod fit quandoque per falsas litteras vel falso intratas: vel non suas: sed alterius vel iuris ordine pretermisso vel ad impossibilia obligando: ut citando coram diuersis iudicibus ad loca distantia et iniuste. In quibus causis non solum quis peccat mortaliter: verum etiam ad restitutionem omnium damnorum et expensarum tenetur. ¶ Item damnificatio est quum quis in temporalibus bonis damnificat et est mortale. Hoc etiam potest fieri dupliciter aut impediendo bonum habitum vel habendum aut malum inferendo quod etiam fit pluribus modis: que per modum fructus in arbore describuntur vnde circa hoc est notandum quod quinqz modis est quis reus damnificatione proximi. scilicet faciendo: precipiendo: consuetudo: iuuando: dissimulando. scilicet quum prohiberi potest vel impediri damnum proximi et voluntarie sustinet. Et quattuor casibus primo dictis qui sic reus est ad restitutionem tenetur. Et in omnibus istis est peccatum mortale quum hec omnia directe caritati proximi opponuntur. Hoc tamen circa dissimulationem damni alterius est aduertendum. quot alterius damnum dissimulare non semper iudicandum est mortale: puta cum quis ex timore magis quam ex ira vel odio dissimulat timens ne forte malefactores contra ipsum moueantur: et in damnum proprium possit aliquo modo reducere: vel in casu ubi probabiliter credit quod sua correctio non proficesset. vnde Augustinus primo de ciuitate dei. Si propterea quisque obiurgandis et corripiendis mala agentibus parcat ne de

teriores efficiantur: non videtur esse cupiditatis occasio sed consilium caritatis.
C Secundus ramus ire est crudelitas ex qua oriuntur hi fructus. Incarceratio percussio verberatio: duellum: bellum mutatio: et occisio de quibus aliquid videamur.
Est autem crudelitas secundum Senecam atrocitas animi in exigendis penis. Ex hoc etiam ramus feritatis procedit. **C** Est autem feritas cum quis seuit in proximum absque aliqua culpa precedente in ipso et in hoc a crudelitate differt: quia crudelitas est excessus in infligendo penam pro peccato commissio: habet autem utrumque rationem mortalis: quia opponitur caritati. Si tamen excessus in puniendo ex zelo iusticie quandoque contingat ut alij terreantur: nisi sit excessus nobilis non esset de facili iudicandum mortale. Punire autem absque omni culpa et causa semper habet rationem peccati mortalis. Absque autem causa dico: quia sine culpa quandoque quis punitur non tamen sine causa sicut patet in crimine lese maiestatis. Et quandoque etiam illi de terra alicuius in quantum sunt res domini offendentes absque culpa propria in temporalibus puniuntur. **C** De incarceratione autem et verberatione vel percussione: mutilatione: vel occisione proximi: clarum est quod habent rationem mortalis nisi fiant per iusticie auctoritatem iuris ordine: et moderamine obseruato vim, vi repellendo cum moderamine inculpate tutele: hec enim opponuntur caritati proximi: et licet de suo genere mala sint tamen multum aggrauantur secundum radicem si ex radice odij oriuntur hoc tamen de percussione notandum: quod parentum percussio specialius est peccatum a quo simplex sacerdos non potest absolueret et est contra preceptum diuinum de honore parentum: percussio autem clerici grauior est quam alia et si grauis est ad solum papam pertinet absolutio. **C** De bello au

tem notare debemus quod ad iustum bellum tria specialiter requiruntur sine quibus habet rationem mortalis. videlicet principis auctoritas. vnde Augustinus contra faustum. suscipiendi belli auctoritas atque consilium penes principes sit. Item iusta causa. vnde Aug. Iusta debent esse bella que vincuntur iniurias: tertio requiritur intentio recta. vnde Augustinus de verbis domini. Apud veros dei cultores bella non crudelitate aut cupiditate geruntur. **C** Duellum autem nota quod secundum iura est prohibitum et secundum rationem habet rationem mortalis et in appellatione et in domino cuius auctoritate fit: et procuratoribus et in pugilibus propter pecuniam. Et hoc patet cum manifeste habeat rationem tentationis diuine et a forti debilis per naturam vincatur dicunt tamen quidam quod consuetudo excusat in hoc facto cuius contrarium tenetur: communiter a theologis et diuinis: et iuris peritis. **C** Tertium quod ex ramo ire procedit est discordia solum: secundum quod consistit in verbis. **C** Ex discordia enim animorum etiam discordia verborum procedit. Hoc autem solum in huiusmodi solum est diuisus que sunt. Irritatio. Cominatio. Contumelia. Improperium. Abaledictio: proecacitas: clamor: et irrecconciliatio. Circa materiam istam in generali notandum est quod discordia in verbis contentio dicitur: quia quis verbis alterius proecaciter contradicit. vnde contentio duorum dicitur. Dicitur. n. modum inordinatum et contradictionem. Potest igitur inordinate aliquis contradicere proximo malum et falsum dicenti: et tunc ratione contradictionis peccatum non habet: sed in modo potest esse excessus. scilicet cum excedit modum negotij vel persone: et potest esse mortale. cum quis ad confusionem anbellat alterius ex ira forte: vel odio: vel sit tanta contentio. quod ex inde scandalum oriatur. Quum autem quis contendit cum aliquo et veritati

etiam contradicit: vel veritati impugnat ex inuidia vel ira: vel odio: tunc est mortalis contentio: et hec est contentio que inter opera carnis ab Apostolo numeratur ad gal. sexto. Qui talia agunt regnum dei non possidebunt. Huiusmodi autem contentio nis species vt dictum est irritatio: quando aliquis proximo loquitur pinguine: secundum quod quandoque contingit quod homo ex odio quod habet ad alterum libenter eum verbis stimulat et irritat sicut de fratribus Joseph. gen. trigesimo octavo dicit. Oderant eum nec poterant ei quicquam pacifice loqui: et sic est mortale peccatum secundum quod ex odio vel ira mortali procedit: vnde de hoc iudicandum est secundum rationem radicis. Item cuius hoc folio est cominatio: cum scilicet aliquis alicui se malum facturum promittit: et sicut ledere proximum est mortale sicut dictum est superius: sic malum cominari: quod si fieret mortale esset peccatum mortale est: si sit deliberatio: et proponat facere quod minatur. vnde eccle. vigesimo secundo. Ante sanguinem maledicti et contumelie et miserie. Sequitur videre de contumelia. Improperio et conuitio et notandum quod contumelia est obiectio criminis perpetrati. Improperium est cum quis iniuriose reducit ad memoriam auxilium quod contulit necessitate patienti. Eccle. xx. pauca dabit et multa improperabit. Conuitium autem est: cum defectus corporalis vel aliud quodcumque crimen obijcitur ad confusionem persone: et de his videamus quomodo habeant rationem peccati. Hoc igitur circa istam materiam est notandum quod cum secundum philosophum voces sint signa intellectus: multum considerandum est quo animo verba dicantur. Contingit autem quandoque talia verba dici ex indiscreto zelo: vel zelo iustitie aut amoris vel ex quadam surreptione et subito motu ire: et tunc non esset iudicandum. mortale nisi

tantus esset excessus et verba sic inordinata quod aliquis per talem contumeliam in diffamationem incureret manifeste. Tunc enim zelus iustitie nullatenus excusaret quin peccaret mortaliter: sicut si aliquis aliquem suadendo interficeret per cautelam: tamen posset peccare mortaliter. Cum autem quis alteri conuitium: vel contumeliam vel improperium dicit motus ad proximi confusionem et debonationem intendens: tunc agitur contra charitatem proximi et peccat mortaliter: et sic intelligitur verbum domini. **A** **B**athe. quinto. Qui dixerit fratri suo fatue reus erit gehenne ignis. Item folium discordie vt dictum est superius est maledictio: vt cum aliquis malum alij imprecatur optatiue: et manifeste habet rationem mortalis: quia est contra proximi charitatem: si tamen mente ita teneatur sicut ore profertur. Et hoc modo loquitur Apostolus ad corin. sexto. vbi dicit quod maledicti regnum dei non possidebunt. Contingit tamen verbum maledictionis esse veniale: vel propter paruitatem mali optati: vel quia ludo vel surreptione: vel zelo iustitie: vel non malo affectu verba dicuntur. Et hoc modo Augustinus in sermone de purgatorio: hoc iudicat veniale. **C** De clamore autem verborum et procacitate sciendum quod quandoque contingit: quod licet intentione verborum conuitia graua non dicantur: tamen tantus clamor et procacitas potest esse quod scandalum sequitur: vel etiam ex intentione proximus prouocatur: et tunc habet rationem mortalis eo modo quo dictum est de contentione: si tamen ex deliberatione procedit et ex ramo ire vel odij procedit: alias autem non iudicaretur mortale. Item ad discordiam pertinet. Irreconciliatio cum scilicet quis proximum per contumeliam vel alio modo lesit: et ipsum pacificare contempnit. Sicut enim rem alterius ablatam vel famam tenentur restituere proximo sic et pacem pe-

tendo veniam: vnde conuenienter dicit Au-
gustinus in speculo: quod melior est: quamuis ira
sepe tentetur: tamen ad impetrandum fe-
stinat: ut ei dimittat: cui se fecisse agnoscit
iniuriam: quod qui tardius irascitur: et ad im-
petrandum veniam tardius inclinatur: vn-
de non pigeat ex ipso ore proferre medica-
menta: vnde facta sunt vulnera: quod si quis
contempnat facere peccatum committit si-
cut patet per verbum veritatis. **Abathe.**
quinto. Si offers et cetera. secundum glosam: mu-
nus nequaquam acceptatur talis offerentis an-
tereconciliationem fratris. Et per hoc ma-
nifeste probatur quod est ibi peccatum morta-
le. Non enim nisi per peccatum mortale com-
mittit acceptionem diuinam. hoc tamen sa-
ne debet intelligi cum scilicet talis fuit of-
fensa: quod rationem mortalis habuerit.
Qualiter autem contumelia rationem mor-
talis habeat iam dictum est.

C Concupiscentia diuitiarum.

Secundus ramus qui ex radice
concupiscentie et ex trunco ma-
li consensus procedit est concu-
piscencia oculorum: qui altero
nomine auaritia nominatur. Dicitur autem
auaritia secundum quod est auaritia cris. i. pe-
cunie: ita quod per pecuniam omnia tempora-
lia designantur. vnde auaritia est inordinatio
animi circa temporalia habita vel ha-
benda: quod duobus modis potest contin-
gere: vel inordinate amando vel appeten-
do vel iniuste acquirendo. Circa hoc tamen
aduertendum est: quod vtroque modo potest ef-
se mortale: cum scilicet aliquis amore diuitiarum
preferat charitati dei vel proximi: vel cuius ini-
uste preferatur: vel per rapinam tempora-
lia acquirunt: et sic auaritia ab Apostolo in-
ter mortalia computatur ad **Ro. p.** Sicut au-
tem de alijs vitijs dictum est: quod sua venia-
lia habent: dum scilicet rationem preueniunt. Sic

enim auaritia quilibet non iudicatur mor-
talis: ut cum quis ad temporalia inordina-
te afficitur: tamen citra charitatem dei et pro-
ximi: vel proximo in tam modico leditur
quod nullo modo iudicaretur mortale. Sed
hoc igitur ex primo ramo auaritie tres ra-
mi principales procedunt: qui inordinatum
desiderium habendi inordinatum haberi
amorem. Et inordinatum dolorem amissi: et eo mo-
do quo dictum est de auaritia: est iudican-
dum de ipsis. **C** Item ex primo ramo qui
est inordinatum desiderium habendi proce-
dunt hec: scilicet sollicitudo in mente: et in-
iustitia in opere. Hec autem sollicitudo po-
test habere rationem mortalis: scilicet cum
propter sollicitudinem rerum temporalium
dimittuntur necessaria ad salutem. Unde
ex hoc ramo sabbati violatio. **Lum. s.** con-
tra preceptum diuinum vel ecclesie tempo-
ra non seruantur. Per hoc autem sabbat-
um in lege nostra dominica intelligitur et
festa ab ecclesia instituta. **O**bservatio siqui-
dem diei dominice est de iure diuino. scilicet pre-
ceptum diuinum. **Exo. vigesimo.** **Ab**emē-
to ut diem sabbati sanctifices. Ex constituti-
one ecclesie et spiritus sancti familiari con-
silio propter solemnitatem resurrectionis
dominice et propter quietem que octaue eta-
ti respondet succedit dominica sabbato et
in ipsa cessare a seruilium opere debemus et
vacare diuinis. Hoc tamen circa istam ma-
teriam est notandum quod observatio ista qua-
tum ad aliquid est moralis et de iure diuino
quantum autem ad aliquid ceremonialis et
ad ius posituum pertinet. Quod enim ho-
mo aliquod tempus habeat ad vacandum
diuinis: hoc pertinet ad morale preceptum.
Sed quod tali vel tali die: vel ab isto opere ces-
setur: vel ab isto hoc ad ius posituum per-
tinet. Igitur mandatum diuinum transgre-
ditur: qui sic temporalibus negotijs occu-
patur: quod nunquam vacans diuinis. **P**recipue
etiam festum vel dominicam violat: qui pec-

eato operam dat: Hoc est enim opus serui
 le: quia qui facit peccatum seruus est pecca
 ti. Unde Augustinus de decé cordis. **A**de
 lius faceret iudeus in agro suo aliquid vti
 le, q̄ in teatro seditionis existeret: et melius
 femine eorum die sabbati lanam facerent:
 q̄ tota die in neomenijs suis impudice sal
 tare: quod tamen intelligendum est de lu
 dis: qui sunt cum peccato mortali. **N**ō enī
 intelligo sabbatum violari per peccatū ve
 niale: quia secum compatitur obseruantia
 mandatorum. **D**e operibus autem mecha
 nicis que seruilia dicuntur: sicut iaz dictus
 est ad ecclesiam pertinet iudicare qualiter
 sit abstinendum: vnde ecclesia pro tempo
 re necessitatis que legem non habet dispen
 sat: vnde in hoc casu preceptum vniuersa
 lis ecclesie particulariter vel cōsuetudo ge
 neraliter approbata ab omnibus est obser
 uanda: vnde de mercatis et quadrigatione
 et negociatione et nundinis et talibus: que
 quandoq̄ sunt in multis locis diebus do
 minicis et festiuis: vtrum sit mortale. vel nō
 a legislatoris interpretatione dependere vi
 detur. **S**i enim hoc ecclesia prohibeat sub
 virtute obedientie constat transgredi: esse
 mortale peccatum. **S**ecundum quod ex ra
 tio inordinati appetitus temporalium pro
 cedit vt dictum est: est iniustitia in opere:
 que in duos fructus principales distingui
 tur: quia aut est aperta iniustitia aut occul
 ta: que fraus alio nomine nuncupatur. **I**n
 iustitia autem aperta hos fructus secum
 habet: qui sunt furtū: vsura: rapina: et ini
 qua sententia. **D**e quibus aliquid videam
 us. **C**irca furtum nota: q̄ furtum est
 occulta rei contractio inuito domino: et
 habet rationem mortalis: in quantum est cō
 tra iustitiam: et opponitur charitati proxi
 mi: vnde lex diuina dicit. **N**on facies fur
 tum: hoc tamen aduertendum: q̄ tam mo
 dica res posset esse: vel tam modici valo
 ris: q̄ non haberet rationem mortalis ni

si forte adesset voluntas maior accipien
 di si facultas adesset: vel in illo modico ef
 set alterius notabilis damnificatio. **P**lus
 enim quandoq̄ damnificatur pauper in
 paruo: q̄ diues in magno: vel nisi for
 te esset tanta necessitas: q̄ acipere rem
 alterius cogereetur. **T**unc enim potest ali
 quis rem alterius pro extrema vel ve
 genti necessitate corporis accipere: quia
 in necessitate omnia sunt communia: et
 tunc furtum dici non debet: quia suum
 est: q̄ in necessitate accipit: vel etiam pro
 necessitate alterius: vnde Ambrosius. **E**su
 rientium panis est: quem tu detines: lo
 quitur de auaro. **D**iuus autem furti qua
 tuor sunt species: scilicet: rei occulta acce
 ptio: rei inuente detentio: sacrilegium: pro
 prietas in religiosis. **C**irca rei inuentio
 nem nota q̄ quedam inueniuntur in litore
 maris vel aque cōmunis. **T**alia enim ce
 dunt impropietatem inuenientis. **S**imili
 ter: et thesauri qui inueniuntur in terra qui
 non fuerunt a tempore a quo memoria in
 bonis alicuius: tamen secundum leges do
 minus terre debet habere medietatem: vn
 de **M**athe. decimo tertio dicitur de inue
 nitione thesauri absconditi q̄ emit eum. **N**u
 la autem que inueniuntur: que vt probabi
 liter fuerunt in bonis alterius retinere est
 furtum. vnde Augustinus. **S**iquid inueni
 sti et non reddidisti rapuisti. **S**i autem pos
 sesso: inueniri non possit cōsuetudo terre
 est seruanda. **C**irca sacrilegium nota:
 q̄ sacrilegium est ratione acceptionis sa
 cre rei: vel in loco sacro: et secundum
 hoc triplex est species sacrilegij: vt quan
 do aufertur sacrum de sacro vel non sa
 crum: de sacro vel sacrum de non sacro.
Quarto circa furtum religiosorum in
 retentione proprii. **N**otandum q̄ dicit
 Augustinus de religiosis: q̄ si quis rem si
 bi collatam celauerit furti iudicio condem
 netur. **T**unc autem intelligo hoc celari et

habere propriam rationem quando sic ce-
latur: quod si etiam prelati in virtute san-
cte obedientie precipere quod reuelaretur:
etiam celaretur. Nec aliter intelligo mor-
tale: nisi quando voluntatem prelati pre-
ceptoriam detineretur. Hoc etiam no-
tandum de religiosiis et dispensatoribus
et filijs familias et vxoribus quod furti-
bus sunt committere: si notabiliter dominos
rerum in dispensando damnificant con-
tra voluntatem et intentionem domino-
rum. Quum autem intuitu pietatis etiam
commune bonum procurando: nec mala in-
tentione dant aliqua vel dispensant non est
indicandum mortale. ¶ Sequitur de rapi-
na. Est autem rapina quum quis rem al-
terius manifeste per violentiam accipit in-
iuste: et habet manifeste rationem morta-
lis sicut de furto dictum est. vnde Isa-
ie sexagesimo primo. Ego dominus dil-
gens iudicium: et odio habens rapinam.
Potest tamen esse veniale vel etiam nul-
lum eo modo quo de furto dictum est: vel
etiam in bello iusto: quando bona inimi-
corum rapiuntur. Quid autem requira-
tur ad bellum iustum: dictum est superi-
us. Cum rapina autem sunt fructus alij sci-
licet inductio noue talie: vel consuetudi-
nis exactio: extorsio: munerum acceptio: et
ludus alearum. ¶ Circa primum notan-
dum quod nouas talias vel leges vel consue-
tudines constituere ad extorquendum pe-
cuniam absque iusta causa habet rationem
rapine. Item exactio est cum quis debi-
tum inordinate exigit: et potest habere ra-
tionem rapine: cum scilicet creditor videt
dammum notabile debitoris: nec neces-
sitate patitur: sed commode potest ex-
pectare: tunc enim posset ledi charitas: et
tanta posset esse necessitas quod exactio ha-
bere rationem mortalem. vnde qui a sub-
ditis talias et seruitia isto modo exigunt:

nec necessitati eorum quantumcumque sint pau-
peres compatiuntur: recte raptores dican-
tur: vnde hec que de exactione dicta sunt
contra illud preceptum mortale sunt. Exo-
vigesimo secundo. Si pecuniam dederis
mutuo populo meo pauperi non vigebis
cum quasi exactor. ¶ Tertius fructus rapine
est extorsio: quod quidem est cum quis
terrendo vel adulando: vel violentis pre-
cibus extorquet ab aliquo seruitium vel ali-
quod temporale: et tunc quidem potest
habere rationem mortalem cum tollitur ra-
tio voluntarij arbitrij ab illo cui infertur
talis extorsio: vnde cum talis est qui mi-
natur vel rogat: qui potest nocere: et cu-
ius offensa probabiliter timetur: nisi habe-
at quod petit: et hoc modo extorsio violenta
est: et sic est contra preceptum leuitici. quon-
iam. Iubetur non aliquid extorqueri. ¶ Quar-
tus fructus rapine est munerum acceptio:
que quandoque non habet rationem pecca-
ti scilicet cum pauper dat diuiti: reus iudi-
ci: creditor debitor. Suspecta est talis mu-
nerum collatio et receptio: et intentione
dantis vel recipientis cito posset inueniri
ratio mortalis peccati: vnde cum diues a
paupere recipit: vt ipsum secundum ius-
ticiam timeatur: cum alias hoc facere te-
neatur: et iudex cui datur aliquid vt per-
uertat iudicium: vel vt iusticiam conse-
quatur cum munus recipit: aut iudici-
um peruertit aut iusticiam vendit mani-
feste habet rationem mortalem. Credito-
r: etiam qui a debitore munus recipit in ra-
tionem debiti: videtur quod accipiat: et si hac ra-
tione non accipit tunc habet rationem vsu-
re. Quandoque tamen non habet ratio-
nem peccati: vt cum quis simpliciter re-
cipit munus absque mala intentione nec ha-
bet rationem quare possit suspicari: quod ma-
la intentione donec. ¶ Quintus fructus rapi-
ne est fructus alearum seu taxilloz qui pro-

hibitus est iam a iure canonico q̄ ciuili.
vnde ⁊ de hoc dicit quidā q̄ sit peccatū
mortale eo q̄ sit contra ius canonicum ⁊
ciuile. Et q̄ ex ludo habetur: nullo bono
titulo possidentur nec potest retineri: sed de
bet pauperibus erogari. Quia enim qui
in ludo lucratur iniuste lucratur: ⁊ q̄ amit-
tit iuste amittit. ideo qui lucratur: eidem a
quo lucratur restituere non tenetur: nisi nō
forte induxerit ad ludendum. Cū autē lu-
dus satis videatur ex radice rationem ha-
bere mortalis peccati: quia. s. ex auaritia vi-
detur procedere: ⁊ q̄ ludo multa cōmuni-
cantur peccata scilicet. **Fraus. Mendaciū
Periurium. Blasphemia. Scandalum.
Amissio tēporis. Et ira frequenter. Et hec
causa prohibitionis ludi esse videat. Quū
ludit aliquis causa recreationis peccatis su-
pra dictis exclusis non videtur habere ra-
tionem mortalis.** ¶ **Tertius fructus prin-
cipalis in iusticie ad proximum que ex ra-
mo auaritie procedit est usura. Dicitur
autem usura ab usu eris: sunt enim que-
dam res quarum usus est rei consumptio
si quarū dominiū in accipientem transfer-
tur: vt pecunia ⁊ bladū: ⁊ vinū: vnde qui
taliū usum vendit: usurarius dicitur: ⁊ ha-
bet rationem mortalis peccati. ⁊ inquantū
contra preceptū morale iusticie est: q̄ ven-
dit aliq̄ q̄ suum est cum iam sit translatus
dominiū. Exo. xxij. ⁊ in psalmo. Qui pecu-
niam suam non dedit ad usuram: usura. n.
in has species diuiditur.** ¶ **Est enim usu-
ra in spe quum quis non expresse contra-
ctum usurariū facit licet speret pro mutuo
se aliquid accepturus ⁊ hac intentione dat
mutuū alias non daturus. constat q̄ talis
quantū ad deum: qui cor intuet usurarius
iudicatur. vnde luce. vi. ¶ **Date mutuū ni-
hil inde sperantes. Item est usura nō solus
intentione: sed ⁊ opere cū quis debitorē ad
amplius obligat quoquomō vel tacite vel
expresse. Tacite quidem mutuando spēm****

pro specie: vt bladū pro blado ⁊ huiusmo-
di: vt ea recipiat tempore cariori: vel dan-
do antiquū pro nouo: vt melius recipiat i-
nouatum. in quibus casibus usura cōmit-
titur cum proprium cōmodum non necessi-
tas proximi ibidem attendatur. Tunc autē
potest manifeste sciri corrupta intentio. cū
solūmodo precluditur infra tēpus quo ca-
rius venduntur. Cum quis autem huius-
modi intēdit seruare vsq̄ ad tempus quo
venduntur carius. licet debitor in se pericu-
lum suscipiat: non tamen in creditore iudi-
catur usura si hoc facit vt proximo subue-
niat. Item tacita usura est cum quis ratioe
dilationis plus iusto vendit ⁊ accipit ⁊ cū
quis ratione mutui seruitium vel munus
accipit: vt superius est expressum. Item est
usura tacita cum quis aliquid cōmune ha-
bet cum aliquo quicquid sit illud ⁊ perico-
lum vel dammū non sit cōmune. Item est
usura manifesta cum promissum ex pacto
interuenit accipiendi amplius vel etiā ob-
ligatio ex pacto ad simile mutuū faciendū.
Secundus ramus principalis auaritie est
iniusticia occulta: que in contractibus mul-
tis modis contingit scilicet: vendendo: emē-
do: cōmutando: ⁊ hoc potest esse quando
circa spiritualia vel temporalia. fit fraus in
numero pondere: ⁊ mensura in valore seu
in quantitate in defectus taciturnitate. cum
scilicet notabilis est defectus ⁊ occultus rei
vendite ⁊ tacetur: ⁊ ita care venditur: ac si
non esset ibi defectus aliquis. Item nota-
biliter care vendendo vel propter necessi-
tatem ementis vel per solutionis dilationē
vel propter simplicitatem ementis: qui rei
valorem non nouit. Item in venditione su-
specta locutionis. plurima scilicet rei falsa
cōmendatio periurium execratio verbo-
rum duplicitas seu falsitas que omnino se-
cundū q̄ ad nocumentū proximi vel dece-
ptionē ordinant sicut extra. pximi caritates
sūt. Hoc tñ aduertendū. q̄ sicut supra dictū

est de futuro ita posset esse proximi tam modicum nocumentum: quod quantum esset de ratione contractus non iudicaretur mortale: hoc tamen circa mendatum est notandum: quod sicut habetur super illud psal. Perdes omnes qui loquuntur mendacium: triplex est mendatum scilicet iocosus: officiosus quod fit propter bonum propter: vel etiam proximi: et pernitiosum: quod fit in nocumentum proximi vel fidei detrimentum: et hoc ultimum de suo genere est mortale: unde cum mendatum fit in proximi nocumentum in contractibus patet quod habet rationem mortalis. Hoc etiam circa periurium et iuramentum est notandum: quod iuramentum secundum Hieronymum: tres comites habere debet: scilicet veritatem: iudicium: et iustitiam iudicio caret: iuramentum absque discretionem et deliberationem factum: iustitia iuramentum illicitum quod est indetrimentum salutis eterne: veritate autem quum falsum iuratur. Circa iuramentum etiam est sciendum quod duplex est iuramentum. scilicet assertorium et promissorium. Iuramentum assertorium est cum falsum iuratur: vel quod creditur esse falsum ex suo genere est mortale et contra preceptum diuinum: de non assumendo nomen dei in vanum. hoc autem sic intelligendum videtur: cum quis ex deliberatione peccat et se peccare aduertit: Circa iuramentum promissorium notandum: quod cum quis promittit per iuramentum aliquid se facturum et deliberatiue tenetur illud adimplere: aliter est transgressor precepti: nisi forte ad implendum reddatur impotens: vel nisi iuramentum videat aliquo modo contra dei vel proximi charitatem. Sicut enim Isidorus. In malis promissis rescinde fidem: in turpi voto muta decretum. De verborum autem duplicitate et falsitate quando fit in proximi deceptionem et nocumentum: sicut de mendatio iudicandum vide-

tur. unde dicit Isidorus. Quacunque arte quis iurauerit: deus: qui conscientie testis est: illud accipit sicut ille cui iuratur intelligit. Circa fraudes que in emendo sunt notandum quod quandoque in venditore est simplicitas vel necessitas: et hoc modo contingit fraus in emptore scilicet cum res emit villius vel ratione simplicitatis villius vendit: vel necessitatis vel ignorantie. Item peccata locutionis in emptoribus frequenter inueniuntur: cum scilicet res mendaciter vilipenduntur: et rationes que circa venditores sunt dicte: et eo modo que dicte de venditore sic etiam est iudicandum et de fraude in commutationibus est similiter iudicandum. Item ut dictum est non solum consistit iniustitia et fraus in contractu temporalium rerum: sed etiam circa spiritualia. Et quidem potest fieri: et sic est fructus inique sententie vel circa beneficia et similia. Est autem simonia secundum quod communitur diffinitur studiosa voluntas emendi vel vendendi aliquod spirituale vel spirituali annexum et habet rationem mortalis: quia manifeste est ibi iniustitia contra deum: cum spiritualia non possint cadere sub precio temporali: et quia non potest quis vendere vel emere illud cuius non potest habere dominium: spiritualium autem non sumus domini sed ministri: unde ad cor. q. Sic nos existimet homo etc. Item quia gratis accipiuntur: gratis conferri debent. Iuxta illud ad the. decimo. Gratis accepistis etc. Simonia autem tribus modis committitur: et secundum hoc tres fructus habet in arbore: committitur enim a manu ut munera corporalia conferendo pro spiritualibus obtinendis. Item munera lingua: ut per preces carnales et iniustas spiritualia obtinendo. Item munere ab obsequio: ut cum quis per seruitium humanum iniustum vel inhonestum spiritualia obtinet. Item nota alias species simo-

ner: quia permutando: transfigendo spiri-
tualia beneficia absq; superioris auctori-
tate contrahitur simonia secundum iura. Ap-
pellatur permutatio cum sit mutatio digni-
tatum: vel quorumcumq; beneficiorum ec-
clesiastico:um. Transactio autem est de
quacumq; re spirituali non gratuita pactio
Hoc autem circa materiam generaliter e-
aduertendum: q; spirituale dare vel accipe-
re pro temporalibus: ita q; spirituale cadat sub
precio est vitium simonie. Licet autem pro
labore et pro sustentatione secundum bonas
consuetudines accipere seu dare. Item vt
dictum est alius fructus iniustitie seu frau-
dis est ad proximum scilicet iniusta senten-
tia et multos fructus mortiferos habet qui
sunt iustitie peruersio: siue dilatio ordinis.
iuris mutatio: falsum testimonium: iniusta
aduocatio: litterarum abusus: que omnia ha-
bent rationem mortalis secundum q; cedunt
in proximi nocumentum: et ex radice avari-
tie procedunt vt pecunia emergatur. Cir-
ca quartum scilicet de iniusta aduocatione no-
ta peccata: que ibi inveniuntur frequenter
scilicet iniustum patrocinium: litis prolun-
gatio: et iuris sophistica allegatio: iniustum
consilium. s. de mendatio seu periurio in iu-
dicio faciendo: que manifeste ratione mor-
talis habent cum sunt in proximi nocum-
tum. ¶ Circa quartum scilicet litterarum
abusionem. nota etiam multa peccata que
committuntur hoc facto scilicet iniusta im-
petratio: vt cuius veritate tacita vel falsitate
suggesta littere ad vexationem proximi im-
petrantur: iniusta extensio: vt cum quis ha-
bet litteram ad aliquas personas speciali-
ter: vel ad certum numerum personarum:
vel ad certum negotium et ultra littere vir-
tutes vel tenorem extenditur ad negotia vel
personas. Item additio vel diminutio per
rasuram: vel fictio: cum quis bullam subti-
liter raserit: vel bullam falsam facit: in quo
ultimo casu ipso iure maiorem excommu-

nicationem incurrit. ¶ Tertius ramus prin-
cipalis qui ex auaritia procedit est inordi-
natus amor habitus: et ex hoc ramo hi fru-
ctus procedunt: iniusta congregatio: mise-
ricordia seu incompassio: restitutionis dila-
tio: irrecopensatio: illiberalitas: de quibus est
videndum quomodo habent rationem pec-
cati. ¶ Circa primus de iniusta congrega-
tione est notandum q; iniusta congrega-
tio est: cuius quis bona sua seu fructus terre
sue congregat solo ardore habendi: vel vt
carestia procuretur: et res seruate postmo-
dum carius vendantur et iterum precium
reponatur: et hoc quidem ratione morta-
lis habere potest: dum est ibi intentio ita co-
gregandi nec dispergendi loco et tempore
sed solo ardore habendi et luxuriandi in eis
et hoc exemplus patet in illo diuite de quo
dicitur Luc. vigesimo: q; dicebat amica
mea habes et c. Cui responsum est. Stul-
te hac nocte re. animam tuam. s. demones et c.
ergo manifestum est q; inficiebat peccatus
mortalis. ¶ Secundus fructus est in mise-
ricordia in effectu: cum. s. proximus in ar-
cta necessitate videtur et scitur hoc: et non
subuenitur ei: cum tamen omnia in necessi-
tate debent esse communia: et tunc potest esse
mortalis: et secundum hoc mali iudicabuntur
de defectu misericordie sicut patet Luc.
vigesimo quinto. vnde et sic intelligit Am-
brosius vbi dicit. Quasce fame morientem
si non pauperti occidisti. Non solum autem
est in precepto proximus iuuare in datione
temporalium: sed etiam in alijs actibus mi-
sericordie sicut patet Math. vigesimo qu-
to. ¶ Tertius fructus est restitutionis dila-
tio: in illis enim casibus in quibus non tras-
fertur dominium sicut in furto: rapina: et si-
milibus: semper est detentor in mora et pec-
cat mortaliter retinendo: licet peniteat ac-
cepisse: si tamen adsit reddendi possibilitas
vel oportunitas: vnde et Augustinus di-
cit. Non dimittitur peccatum nisi restitua-

tur ablatum. In his autem in quibus do-
minium transit in accipientem sicut in mu-
tuo non quis in mora nisi secundum condi-
tiones appositae: et sic posset esse tante con-
ditionis transgressio in proximi lesionem:
quod posset habere rationem mortalem. ¶ Quar-
tus fructus inordinati amoris temporalium
est ire compensatio: cum scilicet quis mul-
ta bona accipit ab alijs et ex inordinato amo-
re temporalium aliquid recompensare di-
mittit: quod manifeste est contra ius natu-
rale. De hoc tamen secundum radicem iu-
dicandum est: scilicet utrum hoc ex auaritia
procedat que habeat rationem mortalem.
Qualis autem auaritia radicem mortalem
habeat dictum est. Sicut autem de irrecor-
pensatione ita et de illiberalitate dicendum
est: cum quis non est liberalis in dando.

¶ Tertius principalis ramus concupiscen-
tia carnis.

Tertius ramus principalis: qui
ex radice concupiscentie ex tru-
co male voluntatis procedit est
carnis concupiscentia secundum

Joannem in canonica sua: scilicet in quere-
do delectationem: et vitando molestiam: et
secundum hoc in duos ramos principales
iste ramus diuiditur. ¶ Primus autem ra-
mus: qui ex questu delectationis consistit:
in duos ramos diuiditur: quia quedam est
delectatio pertinens ad conseruationem in-
diuidui per actum refectionis. Alia est per-
tinens ad conseruationem speciei per pro-
pagationem seminis. Quantum autem ad
primum specialiter peccatum: gula consistit.
Est autem gula secundum quod habet ratio-
nem peccati mortalis: inordinatus appeti-
tus vel usus nutrimenti rationem subuer-
tens et auertens a deo. Et hoc patet in illa
gula precipue qua quis precepta dei non ti-

met pretergredi: ut delectamenta ciborum
sequatur: et illa in qua etiam ratio subuer-
tur cum ex deliberatione seu aduersione ra-
tionis procedit ut cum quis scienter se ire-
briat vel naturam propriam grauat. vnde
Gregorius trigesimo moralium sic loqui-
tur de gula dicens: quod dominante gula vi-
tio: omne quod egerint homines forniciter per-
dunt. Sicut autem alia vitia: sua venialia
habet ut supra dictum est: ita etiam gula
sua venialia habet: vbi circa actum nutri-
tionis et desiderium non est inordinatio con-
tra deum nec auersio rationis: quia tales
actus non sunt quandoque in potestate ho-
minis. Ex hoc autem ramo precipue tres
rami exeunt principales: scilicet: incontinen-
tia gula: inmodestia: et dilectio. ¶ Circa
primum scilicet de incontinentia gula no-
tandum est: quod istos fructus habet secum.
anticipationem: frequentationem et ieiunij
fractionem. Anticipatio est cum quis ho-
ram comedendi anticipat: quod potest fie-
ri tempore ieiunij: vel alio tempore. Si au-
tem tempore ieiunij quod est in precepto:
cum hora comedendi secundum iura et con-
suetudinem assignetur post meridiem: qui
horam notabiliter anticipat sine causa: sola
comedendi libidine fraudem facit: nec tale
ieiunium reputatur: ut si quis forte hora ter-
tia comederet: et sic se impleret: quod postmo-
dum illa die non esuriret. Qui autem frau-
dem legi committit: committit in legem. vnde cal-
cidonense concilium. Nullatenus iudican-
di sunt ieiunare: qui ante comedunt quam ve-
spertinum celebretur officium quod tem-
pore quadragesimali dicitur. Alias autem
post nonam. Item ista anticipatio fit etiam
alio tempore: ut multi qui volunt come-
dere statim quando de lecto exeunt: si-
cut bruta: etiam quandoque absque aliquo ap-
petitu ex praua consuetudine quod est gra-
ue peccatum et vix potest contingere nisi a
radice mortali procedat. ¶ Secundus

fructus est frequentia cibi vel potus: quod nisi cogat etas: vel infirmitas: vel iusta necessitas manifeste contra rationes est peccatum: que prohibet apostolus ad gal. v. et ponit comestiones inter opera carnis de quibus dicit: qui talia agunt regnum dei non possidebunt: per quod patet manifeste quod aliqua comestio habet rationem mortalis cuius. scilicet. procedit ex gula eo modo quo habet rationem mortalis: quando autem habeat rationem hanc: dictum est supra. Tertius fructus incontinentie gule: est fractio ieiunij ab ecclesia obtenti quod fit in numero et qualitate: in numero comestionum pluries comedendo. In qualitate cibi cibum vetitum comedendo: ut comedendo carnes vel lacticia et huiusmodi in quadragesima. Et de hoc ieiunio est sciendum: quod quicumque hoc ieiunium absque dispensatione superioris: iusta necessitate laboris necessarii: vel paupertatis notabilis: vel etatis vel infirmitatis est transgressus: precepti: et sic peccatus mortale committit: unde Hieronymus ad lucinum loquens de ieiunio. Unaquaque provincia habundat in suo sensu et precepta maiorum leges apostolicas arbitret: per quod patet ieiunium esse in precepto. Secundus ramus principalis gule: est imodestia. scilicet. cum in nutriendo corpus modus debitus non seruetur et duos fructus habet. scilicet. auiditatem et nimietatem. Est autem auiditas inordinata in comedendo gulositas: et est peccatum cum motus brutales et inordinatos debeat refrenare: et potest quicumque sine peccato esse: ut cuius homo non subiacet sue potestati: et quandoque est veniale ut cum non ita reprimat sicut de cet et potest esse mortale: si ex radice mortali procedat sicut de frequentia dictum est. Secundus autem fructus imodestie in cibo est nimietas: ut cum quis comedit ex nimia quantitate vel bibit. Ex hoc fructu nascitur corporis grauitas et infirmitas: mentis hebitudo et cecitas: iudicij precipitatio: incircospectio ebrietas: ebriositas: loquacitas: inepta lecti-

tia: et dissolutio. Circa materiam istam notandum in generali quod ille nimis dicitur comedere: qui ultra comoditatem nature comedit et bibit: et est contra rationem et per consequens peccatum: cum actus nutritiois sit ad conservationem individui: et per talem culpam fit at nature subuersio: unde patet quod ibi est abusio et peccatum: et nisi in grauamen nature procedere potest: si ex deliberatione fiat quod habeat rationem mortalis. Ex deliberatione autem dico: quod quandoque ex passione famis vel preteritu estimare necessitatis hoc potest fieri quod de facili non esset iudicandum mortale. Et hoc autem fructu ut dictum est: est corporis grauitas et infirmitas: que ex nimia cibi sumptione procedit. Et hebitudo mentis et cecitas: que magis rationem pene quam culpam habeant: tamen causa peccati esse possunt: cum quis ratione infirmitatis vel grauitatis carnis iam non potest facere nec implere id ad quod a natura ex precepto tenebatur: vel cum ex nimia sumptione cibi vel potus in talem hebitudinem vel cecitatem mentis incidit quod necessaria ad salutem non cogitat nec diiudicat et transgreditur vel sententiam vel verbum precipitat in primi nocentium: et tunc manifeste non excusatur: quin in talibus possit peccare mortaliter in talium omissione: cum factus sit ineptus ad talia exercenda dando opera reuoluntate. Et hec intelligo nisi amissis et totaliter rationem vel forte corporis potestatem eo modo quo de ebrietate dicitur. De ebrietate autem notandum: quod si quis sciens vini vel liquoris fortitudinem: et aduertens quod ex eius nimia sumptione potest ebrietatem incurrere nimis sumendo peccat mortaliter: quia. scilicet. vsu rationis se prauat et omnium peccatorum periculis se exponit. unde Ambrosius in libro de patriarchis: vitam dicimus ebrietatem: per quam crimina vitare non possumus. Nam que sobrii cauemus: per ebrietatem ignoranter committimus. Et apostolus ad gal. v. iter ope

ra mortalia ebrietate connumerat. Potest
tamen ebrietas contingere absq; mortali &
etiam veniali: vt cum quis liquoris fortitu-
dinem non agnoscit: vel liquorem inebria-
tem p alio bibit vel siti ducitur nō aduer-
tens. vnde & Aug. contra faustū. Loth de
ebrietate excusat. Cum autem quis ratioe
ebrietatis: vel occasione peccatum mortale
ignoranter postmodū cōmittit. si mortalis
fuit ebrietas non totaliter excusatur: tamen
s̄m q; ratio voluntarij diminiuitur sic pec-
catum excusatur a tanto: licet nō a toto. Si
autem ebrietas absq; peccato contingit: tūc
a peccato mortali excusare pōt. vnde Au-
gustinus Loth ebrius ab incestu excusat di-
cens contra faustum Loth culpandus nō
quantū incestus: sed quantum ebrietas me-
ruit. Tamen cum quis ad se redierit debz
de illo peccato dolere vt credo. qđ etiā cō-
fiteri: q; ad superiorem pertinet iudicare.
vtrum talis fuerit ebrietas: que peccatum
valeat excusare. ¶ Item foliū vltius imo-
destie est loquacitas. que multa folia secus
habet scilicet. Absultoquiū. vaniloquiū.
Stultiloquiū. Turpiloquiū: de quib;
cum voces sint signa intellectū: iudicāduz
videtur secundū rationem radicis. ¶ Al-
tissimus fructus nimie cōmestionis est iepta-
lecticia & dissolutio que sortiuntur rationez
peccati s̄m radicem: & in aliquibus secun-
dum scandalum seu occasionem scandali-
zatur. qđ tantum esse poterit q; habebit ra-
tionem mortalis. ¶ Tertius ramus. p̄nci-
palis: qui ex gula p̄cedit est inordinata de-
lectatio. & hos fructus etiam secum habet
scilicet. Sollicitudinem in querendo. Stu-
diositatem in preparando. Multiplicitatē
in diuersificando. Carestia in emendo. Le-
civitatem in sumendo: que rationem pec-
cati sortiuntur s̄m rationem radicis & per-
sonarum & statū: vel s̄m qđ in talibus sit
ita nobilis supfluitas atq; sumptus q; pau-
perum indigētia & necessitas hoc faciat ha-

bere rationem mortalis eo modo quo su-
perius de prodigalitate est dictū. ¶ Secū-
dus ramus p̄ncipalis: qui ex radice car-
nalis concupiscentie procedit: est delectatio
inordinata circa actum: qui pertinet ad cō-
seruationem speciei: vt dictus est supra: que
luxuria appellatur: que quidem habet ra-
tionem peccati inquantū repugnat rationi
vel nature: & habet rationez mortalis sicut
patet. ad Gal. vi. Vbi inter carnis opera
computatur. Vbi autem ramus cum p̄ce-
denti ramo conuenienter inseritur: quia ex
gula procedit & gula ei materiam admini-
strat: q; semen s̄m philosophū est supfluuus
alimenti. Sicut aut dictum est de alijs pec-
catis. q; motus proprios & diuersos qui p̄-
ueniunt rationem: nec adhibetur p̄sensus
non habent rationem mortalis: sic etiam
de luxuria est dicendū. ¶ Ex hoc autez ra-
mo tres rami speciales p̄cedunt: qui sunt:
Inhonestas. Carnalis affectio. Incontinē-
tia. Inhonestas hos fructus emittit: q; est
inuerēcūda in verbo. In gestu. In facto.
In habitu. ¶ Circa inuerēcūdiā hoc est
aduertendū. q; licet sit passio. tamen ex vi-
tio oritur. Cum enī inuerēcūdia sit de tur-
pi proprie q; qui inuerēcūdus est turpia vi-
detur diligere. vnde de ipsa iudicandū est
s̄m rationē radicis. Neq; enim quādoq;
est in potestate hominis. qñ voluerit vere-
cūdari. q; huiusmodi passionez: vt frequē-
ter complexionem sequitur. ¶ Circa In-
honestatē in gestu vel facto vel verbo sciē-
dum. q; multum ex affectu pensantur: vel
s̄m q; ex hoc ratione temporis vel loci v̄l
persone potest oriri scandalum: & tūc ex ali-
qua circūstantia posset tantam prestare oc-
casionem scandali. q; posset habere ratio-
nem mortalis: vt si forte persona religiosa
vel posita in exemplum choreas vel tripu-
dia ducere: vel si forte a quocunq; impa-
rasceue talia exercerent. ¶ Inhonestas ē
in verbo: que scurrilitas dicitur de qua di-

erit apostolus: nec nominetur in vobis ex affectu pensatur: vel secundum scandalum ratione persone: vel secundum q̄ verba talia alios ad malum incitant. cum ⁊ tali intentione dicuntur: ⁊ sic posset habere rationem mortalis. Et sic etiam de choreis ⁊ cantilenis ⁊ lusibus intelligendum est: per hec igitur que dicta sunt patet. quomodo istriones: saltatrices ⁊ tales ioculatores: qui in honestis verbis ⁊ factis: homines faciunt delectari non pensantes que verba vel facta proferrant. dūtamen possint pecuniam extorere: non sunt in statu salutis. **D**are etiam talibus est in peccato fouere. vnde Augustinus super Iohannē. Dare res suas istrionibus vitiosum. Qui autem talia exercent officia absq̄ inhonestate ad recreationem hominum. cum quandoq̄ talis recreatio sit leticia ⁊ virtus etiam secundus philosophū entrapelia nominatur non tales dammandi: nec talibus dare iudicatur peccatum. **C**irca inhonestatē habitus. Notandum q̄ iste fructus quattuor secum habet scilicet. Superfluitatem. Preciositatē. Curiositatem. Inhonestatē. Superfluitas autem consistit in duob⁹ numero: ⁊ mensura: vt cū habent vestes plures vel nimis late vel defluentes. Item curiositas in veste duobus modis inuenitur scilicet in colore ⁊ modo facture. Inhonestas autem est cū modus facture vestiuū in pudicitiam pretendit: ⁊ ad malū prouocat: vt preciosarū vestiuū vel circa collus: ⁊ guttur tale q̄d. **D**uius autē inhonestatis sunt fructus: vnctio: lotio: deceptio. compositio. multiplicatio. adinuentio: vt cum fiūt vnctiones vel lotiones ad acquirendū colorem vel deceptiones in mutando capillos: vel focādo caput ⁊ huiusmodi. **I**te cōpositio vt cum nimis stricti sotulares: vel singularis modus in compositione seruat. **I**tem multiplicatio iocaliu: etiam adinuen-

tio noui modi in talibus: que omnia: quō rationem peccati habeant videamus. **C**irca ergo hanc materiam est notandū q̄ ista quattuor: possunt habere rationem peccati: vel rationē peruerse intentionis: vel contrarie cōsuetudinis: vel additionis persone: vel temporis: vel ratione radicis possunt habere rationem peccati: vel cuius ista ex superbia oriuntur: ⁊ ad inanem gloriam ordinantur: vel cum ista fiunt intentione placendi: ⁊ ad luxuriam prouocandi. Et si radix mortalis sit: ⁊ ramus mortalis erit dicit enim Augustinus q̄ non solum appetere: sed etiam appeti velle criminofum est.

Hec etiam ratione consuetudinis contrarie possunt habere rationes peccati: vt cum quis querit habitum: qui consuetudini terre non congruit: vel vnquentis virtutis: vel modo ornat: ⁊ incedit in scandalum proximorum: vt si vir veste muliebris vteretur: ⁊ econuerso: ⁊ huiusmodi. Et ita talibus tanta posset dari occasio scandali q̄ posset iudicari mortale. vnde Augustinus tertio confessio. Consuetudo vel lex terre nulla ciuis vel peregrini libidine violetur. **I**tem ratione conditionis persone: quia aliud decet clericum: ⁊ personas ecclesiasticas: vel prelatum ⁊ religiosum. Aliud personas laicas. Aliud diuitem. Aliud pauperem. Aliud viduam. Aliud coniugatam. In hoc igitur pōt contingere ratio peccati: secundū q̄ quelibet persona suum statum in aliquo predictorum excedit: vt si forte tot paria vestium velit habere burgensis aliqua: quot regina: ⁊ sic d̄ alijs. vnde sic potest in talibus excedere statum suum. q̄ oportet concludi. q̄ ex aliqua mala radice procedat: ⁊ q̄ vergat in scandalum proximorum. **Q**uarto ratione temporis: vt cum quis vtitur talibus ⁊ talia multiplicat tempore necessitatis pauperum: ⁊ cum tanta est charistia: q̄ pauperes arctam indigentiam patientur

q̄ deberent pauperibus erogari: que in talibus superfluitatibus expendunt: et tanta posset esse ex vna parte superfluitas: et ex alia tanta indigentia q̄ posset habere rationem mortalem eo modo quo dictum est de prodigalitate. ¶ Secundus ramus principalis luxurie est carnalis affectio: que duobus modis contingit: vel secundū q̄ aliquis ad carnē suam seu corpus inordinate afficitur vel etiam ad alium. Primum autem istorum. Cura carnis vocatur de qua dicit Apostolus ad Ro. decimotertio. Curam carnis ne feceritis inde. Pruius autem rami sunt multi fructus secundum diuersa opera: in quibus consistit carnalis delectatio: et secundū hoc est mollities in vestibus in cultris: in lineis: in sedilibus et in lectis quies corporis. Item sollicita cautio aduersitatis: vel frigoris: caloris: famis et huiusmodi: et ista licet de se non habeant rationem mortalem: tamen circa ista tanta potest esse sollicitudo q̄ ista preponuntur amori diuino: vel aliquod diuinorum preceptorum omittitur: vel aliquod contra deum fit: ut talia habeantur. Item carnalis affectio quandoq̄ habetur: ut cuius quis ratione eorum: que ad carnem pertinent inordinate diligit potest carnalis affectio nūcupari. In hoc autem potest esse duplex excessus. scilicet in affectu et effectu. In affectu autem potest esse duplex: vel secundum q̄ caro sonat in naturam: secundū illud Apostoli. Carnem suam nemo odio habuit: vel secundum q̄ sonat vitium secundum illud. Caro et sanguis dei regnum non possidebunt. Primum modo est quando excessus in diligendo filios vel parentes ut cum amor creatori preferatur: ut si quis deum offendere magis eligeret q̄ amorem talium amittere vel eorum quodcūq̄ detrimentū videre: quod esset peccatum mortale secundum verbum domini dicentis. Qui amat patrem

aut matrem aut filios plusq̄ me non est meus. ¶ Est autem alius amor carnalis secundum q̄ caro sonat in vitium: et ex corruptione carnis nascitur: ut cum quis ad aliam personam: sic quandoq̄ afficitur: q̄ huius actu peccati consensu nō interueniat: in ad actum illum talis affectio aliquo modo ordinatur q̄ ex eius fructibus comprobatur cum scilicet ex mutua collocacone: vel societate: vel aspectu: vel visu: carnis stimuli oriuntur. Constat autem secundum apostolum: q̄ si rami sint mali: et radix etiam mala erit. Hoc etiam patet. q̄ habet rationem peccati: quia ex tali affectione ratio amittit dominium: et voluntas etiam rationem quandoq̄ sequi non potest tali affectione ligata cum scilicet affectus trahatur ad cogitandum de re amata: nec sit in potestate eius cogitationem dimittere. Insuper et ad dei delectationem eleuari non potest tali affectione depressa. Insuper et quandoq̄ corporis detrimentum incurrit. Cum igitur aliquis se scienter inebrians: quia usum et potestatem rationis voluntarie amittit: et in corpus proprium peccat: quia ex hoc deterioratur in corpore. multo amplius videtur. q̄ qui in talem affectionem: seruitutem se scienter inicit. cum non ita cito sicut ebrietas transeat peccat mortaliter. vnde et hoc videtur dicere Augustinus in speculo. cum de talibus dicit s̄m q̄ concupiscentiā carnis altero declarantur ardore et intactis etiam ab immunda violatione corporibus fugit castitas ipsa de moribus. Sicut autem supradictum est: q̄ quandoq̄ ebrietas rationem mortalem non habet cum aliquis fortitudine vini vel conditione decipitur non aduertens sic: et si quis per contubernium persone alicuius in talem affectionem incidat nō aduertens non iudicare peccatū: imo potius passionem. Si inde

aduertēs affectionis periculum fouet affectionē ⁊ nutritiam in talē affectionē sentit. Si autē aliquis talē affectionem sentiret ⁊ semper displiceret eidem: aut si esset vrgens necessitas: vel magna vtilitas conuiniendi vel colloquendi: vel consolādi per sonas huiusmodi: non crederē iudicandus mortale nisi per talem affectionem sentiret in se notabile spiritualium detrimentū. Et si forte talis esset persona quam oporteret actus spirituales exercere: ⁊ per hoc impediretur ne posset implere officiū competēter: tunc licet in societate persone illius posset sequi vtilitas: tamen ex ordine charitatis tenet occasionem vitare: cum damnum suum magis q̄ alterius vitare teneatur. Item ex affectione carnali in effectu oritur acceptio personarum ⁊ peruersio ordinis charitatis ⁊ fauor mali. ¶ Circa primū. s. de acceptione personarum notandum q̄ acceptio personarum est cum alicui persone aliquid vtilitatis ipedit: cū tamē illud idem faciēdi alteri maior rō inueniatur: ⁊ hoc quidē ex affectione inordinata oritur ⁊ contra legem. Beatus o. primo. Nō accipietis cuiusq̄ personam. Nec acceptio personarū quadruplicem fructum habet: q̄ in beneficijs: electionibus: honoribus ⁊ iudicijs. In beneficijs est dupliciter: vt cū dantur beneficia ecclesiastica vel temporalia. ¶ Circa collationem beneficiorū ecclesiasticorū tūc intelligo acceptiōnem personarum habere rationem mortalis: cum beneficium ecclesiasticum alicui indigno confertur: scienter dignis postpositis: siue sit intuitu consanguinitatis: vel etiam beneficij temporalis vel affectionis spūalis. Similiter autē ⁊ indignum eligere ad dignitatem ecclesie contempto paupere instructiore: vnde Augustin⁹ super illud Iaco. ij. Non in personarū acceptiōne ⁊c. Quis inquit ferat si quis diuitem eligat ad sedem honoris ecclesie contempto paupere instructiore ⁊ sanctiore. Si

autem sint temporalia beneficia: sic in eis potest esse personarum acceptio mortale peccatum in necessitatis articulo: quādo quis tenetur beneficiū cōferre ex precepto: ⁊ cū datur beneficium illi qui non indiget rōne particularis amoris: ⁊ ille q̄ est i arcta necessitate contēnitus. In his autē in quibus non tenetur quis dare nō cadit acceptio personarum s̄m illud Mat. xx. Aut non licet mihi qd volo facere. ¶ Circa tertiu. s. de acceptiōne in honoribus est notādū, q̄ cū quis solū ratione diuiciarū honorat absq̄ ratione virtutis vel status peccatum est: s̄ illud Jacobi. ij. Quicumq̄ diuitē propter diuitias honorat peccat. In hoc aut posset habere rōnem mortalis. vt si quis pauperes sanctos contēneret: nec eis rōnem sanctitatis honorē prestaret: nec aliquem nisi diuitem vel potentē honorare vellet. cum s̄m p̄m honor non sit aliud q̄ testimoniū veritatis. ¶ Circa quantū hoc notādū videtur. q̄ qui sic personam in iudicio accipit a vero iudicio deuiando manifeste facit contra iusticiam ⁊ proximi caritatē: ⁊ ita nō est dubium quin peccet mortaliter. vnde ⁊ contra legē est: que dicit. Nō accipies psonas vt a vero iudicio deues. ¶ Circa s̄m p̄m principaliter qd ex affectione carnali oritur. s. de peruersiōe ordinis charitatis hoc primo notādū est q̄ caritas ordinata eē debet s̄ illud Cantico. i. Ordinauit in me caritatem. Quattuor autem sunt secundum caritatē diligenda per ordinē. s. deus nos proximus: ⁊ corpus nostrū. Sic autē ordo est necessarius ad salutē respectu honoris spiritualium. s. q̄ amor alicuius creature deo nullatenus preferatur. Item q̄ non faciat aliquis peccatū propter dilectionem proximi. Item q̄ corpus propriū non tantū diligat q̄ ex hoc aliquo modo peccatū vellet cōmittere. Item q̄ salutem proximi: p̄m corporis dilectioni p̄ponat. ¶ Tertius fructus affectionis carnalis est fauor mali: ⁊

hoc fit multis modis: quādoq; enim ex familiaritate amore contingit qd peccatus alteri⁹ dissimulatur & s̄m hoc est. In correctio. Lō sensus. Procuratio seu adiutoriū & cōmunicatio in casu illicito. ¶ Circa primū notandum. qd correctio primi est omnibus in precepto. cum tamen scitur vel creditur. qd correctio peccatum impediatur qd alias fieret. Et licet sit omnibus in precepto. illis tñ precipue quibus incūbit ex officio: vt sunt. Domini principes prelati: & magis in hoc peccare possunt. Qd autē correctio sit omnibus in precepto patet per Augustinus s̄ verbis domini. Si negligis corrigere peior: factus es eo qui peccauit. ¶ Itē procuratio peccati ē consensus in peccatus & adiutoriū quōcumq; & participatio si sint respectu peccati mortalis erunt eiusdem generis s̄m apostolum ad Ro. i. Qui talia agunt digni sunt morte. non solus qui talia agunt: sed etiam qui consentiūt facientib⁹. ¶ Tertius ramus carnalis concupiscētie est vt dictum est. Incontinentia: que precipue circa actus venereos consistit. Ex hoc ramo procedit. Turpis imaginatio. Ad otus carnalis. Delectatio simplex & morosa. Aduersio periculi. Consensus in delectationem: & consensus in opus: & deinde fructus operis malus. ¶ Circa materiā istaz notandum est qd in consensu in delectationem primo mortalis ratio inuenitur. Sicut enim dicit Augustinus si mente delectatio teneatur: & voluntate: cum aduersione periculi: & in delectationem huiusmodi p̄sentit etiam si in opus extrinsecum nō interueniat consensus nihilominus est mortale peccatum: & propter hoc totus homo damnabitur. ¶ De consensu autē in op⁹ mortale quin habeat rationem mortalis nō est dubiū fructus autē operis per quinq; sensus distinguitur. scilicet. In auditu visu. Odoratu loquella: & tactu. In auditu autem multiplex contingit peccatum luxurie pro vt luxuria. inordinatam delectationem

ducit. scilicet in curioso auditu rumor. Instrumentoz musicorū. Cantilenarum scurilitum: verborum inhonestoz: que omnia videntur iudicanda s̄m habitum quo qd mouet ad audiendum talia. scilicet secundum conditionē radicis. Visus etiam inordinatus pestiferos fructus habet. Aspect⁹ pulchritudinū: & visus delectabilium. cum inordinatione delectationis: & curiosus aspectus mulierū. Item nutus aspectus. Signa & nutus. Item aspectus factorū impudicorum. & motuū seu carnaliū peccatorū de quibus dicit Augu. in speculo. Nec inquit: dicatis vos habere animos pudicos si habeatis oculos impudicos: qd impudicus oculus impudici cordis est nūcius: & cum sibi mutuo aspectu corda nunciāt impudica & alterutro delectantur ardore. In tactis ab imunda violatione corporibus fugit castitas ipsa de moribus. Scdm hoc igitur satis potest patere: quoniam inordinati aspectus possunt habere rationes mortalis cu scilicet ex malo consensu vel periculum graue: & probabile peccati mortalis in se vel in alio aduertitur ex aspectu. Quoniam s̄m sapien. Qui amat periculum in illo peribit. ¶ De odoratu autē iudicandū est s̄m conditionem radicis. De loquella autem s̄m qd ex carnali concupiscētia oriri videtur. Adulti prodeunt fructus. scilicet scurilitas de qua iam dictū est cum de inhonestate verborū fecimus mentionem. Item incitatio: & puocatio ad peccatū verbo vel scripto vel nūcio. Itē attractio p̄ verba dulcia: que affectu pensant. ¶ Circa tactū hoc aduertendū videt qd i tactibus multiplex peccatū inuenit: s̄m qd loca circa que tactus p̄tingit: habēt maiorē inhonestatē & magis possunt ad luxuriā puocare. vñ hoc circa istā materiā est tenendū qd libidinosi tact⁹: & oscula absq; et̄ p̄sentu in opus carnale habēt rōnē peccati mortalis s̄m qd i eis orit̄ delectatio carnalis voluntarie: & deliberatiue. vnde ad Ephe. v.

Super illud fornicatio et omnis immundicia: et dicit glo. In osculis et amplexibus: de quibus dicit apostolus quod non habent hereditatem in regno christi dei. ¶ **H**ic autem tactus distinguitur: quod vel fit in personam propriam vel in aliam: et eodem modo habet rationes peccati. Cum tactu autem ponitur corruptio carnis: que pollutio dicitur que duobus modis contingit. Aut per actum tactus seu imaginationem delectationis morose. Aut per actum carnalem. Si primo modo per tactum vel imaginationem: hoc contingere potest dupliciter. Aut dormiendo: aut vigilando. ¶ **C**irca pollutionem in somno hoc breuiter est notandum quod talis pollutio secundum se non habet rationem peccati eo quod tunc liberum arbitrium vetitum sit: sed per comparationem. Potest autem contingere ex superfluitate cibi vel potus: vel ex turpi imaginatione in vigilia precedente. Sed si causa mortalis fuit: puta quod vigilando consentit vel actum gula mortalem exercuit: secundum hoc pollutio est signum grauioris: et tunc dicte circumstantie sunt in confessione notande vel dicende. Cum autem talis pollutio illusionem diaboli: vel debilitate retentive: vel virtute exclusiue contingit: nec adest a complacentia non habet rationem peccati. ¶ **D**e pollutione autem vigilando sic distinguitur quod si est per curam per tactum vel imaginationem voluntariam quoquo vel per auditum vel visum vel motum. Omnis enim talis resolutio si sit per curam vel si consensus interueniat est mortalis quocumque modo. Et si semel extra vas naturale voluntarie emittat habet rationem mortalis peccati quod etiam contra naturam est. ¶ **S**i autem in tactu sit sexus mutatio est grauiusimum est peccatum: et talia peccata nec nominari debent: et ignominiosa dicuntur. Potest et huiusmodi pollutio contingere per actum carnalem: et hoc dupliciter: quod vel per actum matrimoniale vel per actum mechanicum. ¶ **I**n actu autem matrimoniali potest contingere deordinatio: in modo: in tempore: et in causa. In modo quidem peccatum est cum modus qui nature non

congruit inuenitur. In tempore autem cum tempore menstruorum debitum exigatur. quod est contra leges si scienter fiat: et est peccatum mortale. Item cum tempora orationis: et honestati et festiuitatibus sanctorum deputata non obseruentur quod tamen mortale non dico. Item in causa cum in actu huiusmodi non proles: sed carnis delectatio queritur quod licet excuset per matrimonium. tamen posset habere rationem mortalis: si usque ad hoc inordinatio extendatur quod imaginando alienam mulierem cognoscat propriam: vel si eo affectu cognoscat. quod etiam si uxor propria non esset uellet nihilominus delectationem complere. ¶ **S**i autem per actum mechanicum talis inordinatio compleatur secundum hoc huiusmodi peccati sex species distinguuntur. Simplex fornicatio soluta cum soluta. Adulterium ligatum cum ligata vel altero ipsorum ligato: stuprum in defloratione virginum. Raptus qui consistit in uiolenta mulieris cognitione. Item incestus: quod est deum cognoscere sanguinea vel affinis. Item sacrilegium cum scilicet deo dicantur uirgines vel uidue cognoscuntur: vel in sacro loco talia exercent de quibus omnibus preterseundum iudicium cum absque hesitatione habent rationem mortalis. ¶ **S**ecundus ramus principalis: qui ex carnis corruptione contingit: ut dictum est supra: est inordinatio in euitandis aduersis: et ex hoc ramo procedit vitium capitale. quod accidia nominatur. Est autem accidia secundum actum proprie: ut est vitium principale: et capitale: tristitia quedam aggrauans: quod ita deprimit animum hominis: ut eidem nihil agere libeat: et maxime bonum aliquid spirituale: habet autem rationem peccati mortalis in quantum quod per tale tristitiam bona spiritualia deuitat: deliberratue nec placet ei. quod frequenter ex carnis corruptione procedit: in quantum scilicet aliquis curam carnis agens spiritualia refugit carne de spiritu dominate. unde a beato Gregorio xxxi. mor. inter capitalia vitia computatur. Sicut autem de alijs est per dictum non quilibet: accidia nec quilibet mortis accidie: habet rationem mortalis: sed oportet quod ex deliberatione procedat. Ex hoc ramo procedunt habet Isidorus de summo bono: et habet Gregorius xxxi.

mor. Que sunt pusillanimitas: torpor: euagatio mentis: instabilitas corporis. Tristitia cordis: et desperatio. **C**irca primū d pusillanimitate sciendū. q̄ ille pusillanimis dicitur: qui animū pusillū h̄ ad exequēdū bona opa: que faciliter opari posset. vñ sicut p̄sumptio h̄ rōnem peccati: q̄ p̄ eā tendit hō ad ea que eius potestātē excedūt. Ita et pusillanimitas est peccatū dū recusat tendere in illud bonū qd̄ cōmensuratū est sue p̄sone: et inde est. q̄ seruus qui accepit pecuniā dñi sui et fodit in terra: nec operat̄ est ex ea: pp̄ quendā pusillanimitatis timorem punitur a dño: vt patet **Mat. xxv.** Et **luce. xix.** Habet aut̄ pusillanimitas rōnem mortalis. que pusillanimitate dimittit necessaria ad salutē: vt diuina p̄cepta. Possent nihilominus h̄re rōnem mortalis in casu: vt si quis detrimentū fidei vel dānū proximi sp̄uale: vel etiā tp̄ale ex pusillanimitate defensionis: p̄dicatiōis: vel correctionis dissimularēt. vñ **Greg. in pasto.** dicit q̄ illi qui prodesse vtilitati proximo: um refugium si discrete iudicentur exemplo tantis rei sunt et quantis venientis ad prodesse poterunt. **C**irca aut̄ pusillanimitatis procedit timor: seruilis humanus: et mundanus qui eodem modo sicut de pusillanimitate dictum est: sortiuntur rationem peccati. Est autem timor: seruilis cum quis vt seruus dimittit malum facere. non propter dilectionem: sed propter pene timorem. **C**irca autem humanus dicitur. cum quis parcens carni sue spiritalia bona refugit: que carnis delectationib⁹ aduersantur. **C**irca autem timor: mūdānus. cum quis propter timorem mūdi: persone. scilicet alicuius dimittit bonum facere solūmō. **P**rimus autē timor semp̄ cū mortali peccato est. sc̄. cū quis peccatum dimittit facere solūmō rōne pene. Scd̄s aut̄ timor et tertius h̄nt rōnem mortalis cū p̄pter humani necessaria: saluti dimittunt. **C**irca

ca s̄m de torpore notandū est. q̄ tūc q̄s torpere dicitur: cū ad bene operandū inuenitur inefficax: sicut aquā torpere seu tepidā cē dicitur cum nō est efficacia caloris. vñ tibi in **Alpoc.** dicitur vtinā esses calidus aut frigidus: sed q̄ tepidus es incipiā te euomere de ore meo. Et talis torpor: ex displicentia boni videt̄ p̄cedere: que tāta esse poterit q̄ erit cū peccato mortali: vt cū q̄s palatū aīe sic corruptū h̄. q̄ in nullo bono sp̄uali cōplacentiā inuenit: et pp̄ hoc quicquid boni facit: tepide et in deuote facit. **C**irca ex hoc ramo p̄cedit negligētia. cū q̄s negligit facere qd̄ debet: vel si forte illd̄ facit: absq̄ diligētia facit. Et s̄m hoc dupl̄r pōt habere rōnem mortalis: vno mō si dimittantur per negligētiam necessaria ad salutem. Alio modo vt si forte talia fiant sic cū contemptu fiunt. q̄ quoquomodo fiant non curat oīno et sic intelligit̄ illud **Prover. xix.** Qui negligit vitā suā mortificabitur. Ex hoc aut̄ ramo negligētie multi fruct⁹ oriuntur: sc̄. om̄issio ignorantia obliuio. **C**irca om̄issionem sciendum. q̄ multiplex est om̄issio: que multipliciter habet rationes peccati. Est enim om̄issio boni propositi: voti. promissi: iuramenti debiti vtilius saluti. **C**irca om̄issionem boni propositi notandum. q̄ habet rationem peccati secundum rationem radicis seu cause: nec enim de se habet rationem mortalis nisi fuerit propositum boni necessarij ad salutem. **C**irca secundum. scilicet de om̄issione voti sciendum q̄ votum est conceptio melioris propositi animi deliberatione firmata: et talem promissiones absq̄ causa vel dispensatione debita om̄ittere h̄ rationem mortalem. vnde **David** vouete et reddite: vbi dicit glosa. q̄ vouere est voluntatis: sed reddere est necessitatis. **C**irca tertium scilicet de om̄issione promissi notandum. q̄ promissum nō cōplere. qñ est simplex promissio: nisi p̄pleat

peccatum est nisi adsit impedimentum legitimum vel iusta causa dimittendi promissum: habet autem rationem peccati eo modo quo et mendacium. Tunc enim impletur mendacium: cum non impletur promissum. Patet igitur quomodo potest habere rationem mortalis: quoniam sicut mendacium: quod in damnum vergit alterius habet rationem mortalis sic et frustrare promissum cum damnificatione alterius: ut si forte aliquis promittat adiutorium alicui in prosecutione alicuius negotij et postmodum ille succumbit vel notabiliter damnificatur in negotio propter defectum promissi. Item circa hoc sciendum est quod secundum iura est promissio secundum quam competit actio in iure illi: cui fit promissio ut cum quis facto vel verbo vel fide prestita coram bonis aliquis se obligat ad implendum promissum: et tunc secundum iustitiam promissam tenetur implere. Aliter directe faciendo contra iustitiam peccatum mortale committeret. In promissis autem que vergunt in detrimentum salutis non obligatur quis. unde Isidorus. In malis promissis rescinde fidem. In turpi voto muta decretum. De omissione iuramenti hoc idem dicendum quod sicut quis in iuramento assertorie peiorando peccat mortaliter si hoc de liberatiue faciat et se iurare aduertat ita etiam qui iuramentum promissorium frangit sine causa idem genus culpe incurrit. Circa omissionem vero iniuncti notandum est quod penitentiam iniunctam a discreto confessore contemnere et sine causa aliqua dimittere absque dispensatione videtur habere rationem mortalis: unde Augustinus in epistola. Nihil aliud agit qui vere penitet nisi ut id quod male fecerat impunitum non sinat. Circa omissionem debiti hoc est notandum quod homo debet aliqua de iure naturali: ut facere alij quod sibi vult fieri. Aliqua de iure diuino: ut precepta decalogi

aliqua de iure positio ex precepto ut semel in anno confiteri proprio sacerdoti. i. illi qui potest absolueret: et semel in anno. s. in pascha communicare nisi ex causa legitima dimittatur: et ille qui est in sacris ordinibus constitutus: vel beneficius habet ecclesiasticum tenetur ad horas canonicas ex precepto. Circa primum autem et secundum scilicet de omissione iuris naturalis et diuini: in prosecutione predictorum dictum est. De transgressione seu omissione eorum: que ad ius posituum pertinent hoc sciendum est: quod qui ius posituum scienter omittit si id ius sit preceptorium inobediens est et peccat mortaliter: unde illa que ad ius posituum pertinent et habent rationem precepti dimittere: peccatum mortale iudicatur. De his vero que ad officium diuinum specialiter pertinent est notandum: quod in hoc multipliciter peccatur scilicet dicendo officium inatente in deuote extra horam: et corrupte et diminute: inde tamen non facile est iudicandum mortale: nisi hoc proueniat ex contemptu. Simpliciter autem officium in ordinato in sacris. In religioso de rico et professo. In beneficiato in ecclesia mortale communiter iudicatur. Circa omissionem vtilium ad salutem hoc notare possumus: quod quilibet vtilia salutis tenetur querere: maxime illa sunt quibus non potest habere quis cogitationem illorum: que sunt necessaria ad salutem: unde maximum est: quod ille qui sermones et monitiones et societatem bonorum evitat hac intentione ne. s. hac occasione moneatur ad bonum: vel ut cognitionem eorum non habeat: que necessaria sunt salutem vel vtilia: resistit spiritui sancto et gratie dei: et ex hoc mortaliter peccat: utpote qui suam salutem contemnit. Secundus ramus qui ex negligentia procedit ut dictum est: est ignorantia secundum quod potest habere rationem peccati. Nulla enim ignorantia potest habere

rationem peccati nisi ex negligentia oriatur: unde Augustinus de natura et gratia. Non tibi deputamus ad culpam quod inuitus vadis ad culpam: sed quod negligentis querere salutem: unde qui de salute sua diligens est: per ignorantiam damnari non potest: quia si in eo ignorantia esset inuincibilis esset: que excusat omnino: ignorantia igitur que peccatum est ex negligentia oritur que multiplex potest esse: scilicet ignorantia facti et iuris. ¶ Circa ignorantiam facti notandum: quod tunc dicitur esse facti ignorantia quando aliquis facit factum malum ex genere et ignorat quod tale factum faciat: de quo tamen nouit quod peccatum est: ut si quis credat interficere seram et interficiat hominem: vel credit cognoscere suam et cognoscat non suam. In hoc casu secundum modum negligentie potest ibi esse peccatum. Si enim in hoc casu non apponit aliquam diligentiam quam debet: ita poterit esse causa negligentia: quod non excusabit a peccato. unde Lamech qui putauit occidere seram et occidit Laym non excusatur. Contra ignorantiam iuris nota quod est ius naturale: diuinum et posituum. ¶ Circa ignorantiam iuris naturalis nota quod nullus excusat: quin peccet faciendo contra legem naturalem. Dic autem ius naturale seu lex naturalis appellat illud ad cuius cognitionem potest homo per naturalia attingere. Constat enim quod qui tale quid ignorat hoc ei ex negligentia contingit. Circa ignorantiam iuris diuini. scilicet mandatorum decalogi et articulorum fidei: notandum est quod hec ignorantia mortalis est: quia in potestate cuiuslibet est hoc scire et a lege naturali deriuatur. Circa ignorantiam iuris positui notandum: quod quilibet illa que pertinent ad officium suum et de iure posituum sunt scire tenetur: et talium ignorantia est mortalis. Dic distinguendus videtur. Quaedam enim sunt iura preceptorum: quedam monitoria: quedam consul-

tatoria: unde de iure preceptorio hoc intelligo: sic dictum est supra de iure posituum: ubi de omissionem diximus. Licet autem ut dictum est naturalis iuris ignorantia seu etiam iuris alterius non excuset: tamen si contingat aliquem multa peccata per ignorantiam commisisse: quorum non potest in modo eo tempore habere notitiam. In modico autem tempore possunt per contritionem generalem dimitti. sicut alibi diffusius tractari habebit. Item ex ramo ignorantie procedit error conscientie et eius transgressio et perplexitas et discrimen. Est autem error conscientie: cum conscientia dicat aliquid sciendum ad quod non tenetur quis vel quod facere non est peccatum. Qui enim facit contra conscientiam secundum Grego. edificat ad gehennam: et si sit conscientie iudicium. quod ommissio aliqua vel transgressio sit mortalis peccat mortaliter dimittendo. Cum autem conscientia dimittat aliquid faciendum necessario: quod tamen peccatum mortale est mortaliter peccat dimittendo et nihilominus faciendo: et tunc perplexitas est manente conscientia: que tamen dimitti potest et debet. Tunc autem discrimini si quis exponere dicitur: cum aliquid timet et dubitat esse mortale et tamen id facit: et tunc etiam mortaliter peccat: quia discrimini se exponit. Hec autem que dicta sunt ut frequenter ex negligenti discussione conscientie procedunt: que negligentia tanta esse poterit quod mortalis erit: sicut de ignorantia iam dictum est. ¶ Tertius ramus qui ex accidia procedit est obliuio: que in duos ramos diuiditur. Est enim obliuio peccatorum et beneficiorum dei et hominis ex qua ingratitude oritur et in deuotio. Circa obliuionem peccatorum est notandum: quod peccata propria obliuiscit ex negligentia est peccatum cum quis teneatur conteri et confiteri de peccatis suis: quod non potest facere si obliuioni tradantur: et tanta circa hoc poterit esse

negligentia q̄ habebit rationem mortalis: sicut de ignorantia est predictum. Item beneficium dei obliuisci: nec considerare: et sic deo esse ingratum mortale est: unde bene in quodam sermone de talibus dicit Bernardus. Quanto videmus quasi oblitos sui et peccatorum suorum dei quoque et beneficiorum eius immemores sic non redimere sed amittere tempus: et de moribus et affectionibus suis vltima apud ipsos vix mentio fiat. ¶ Ultimus ramus qui ex accidia procedit est omnium pessimus: scilicet desperatio: quia quis peccatorum suorum immanitatem considerans et de dei misericordia diffidens laxat frenum peccatis. Et hoc quidem grauissimum est peccatum quod dicitur in spiritu sancto: de quo dicit dominus remittetur non in hoc seculo nec in futuro. Non quod non possit dimitti: sed quia vix dimitti potest: vel quia ibi non est color excusationis: qui locus prestat diuine misericordie. Hoc autem peccatum conuenienter ex accidia oriri dicitur: quia vt dictum est accidiosus complacentiam aliquam in bono non inuenit: et ideo a bono opere se subtrahit: species autem ex merito operis prouenit: hic vero circa peccatum in spiritu sancto notandum est: quod huius peccati sex species a sanctis assignantur. scilicet desperatio de qua dictum est. Item presumptio: quum quis in tantam prorumpit insaniam quod non cogitat iustitiam in deo esse: sed quicquid faciat ad gloriam sui prouenire credit. Impenitentia cuius quod proponit quod nunquam penitebit de peccatis suis. Et iuxta hunc ramum est alius: qui licet non dicat peccatum in spiritu sancto: tamen peccatum mortale est. scilicet cum quis se cogitat esse in mortali peccato et in offensa diuina et non statim penitet: sed adhuc remanere in peccato intendit. ¶ Quarta species peccati in spiritu sancto est obstinatio cum quis sic malo adherere inten-

dit quod nulla persuasione vel timore redire ad bonum intendit. ¶ Quinta est impugnatio veritatis agnitionis: scilicet cum quis impugnat fidei veritatem vt licentius peccet. ¶ Sexta est inuidia fraterne gratie cum quis in tantam prorumpit malitiam: quod gratiam dei multiplicari in mundo et fides crescere videre non potest. Hec autem predicta in spiritu sancto dicuntur: quoniam licet contra totam trinitatem sint: tamen sunt precipue contra bonitatem diuinam: que spiritui sancto appropriatur sicut potentia patri: sapientia filio. Dicitur enim quis peccare in patrem cum peccat ex infirmitate. In filium cum peccat ex ignorantia: In spiritu sanctum cum peccat ex malitia: quod habet magis rationem peccati. Solum peccant in spiritu sancto: qui ipenitentes existunt usque ad mortem. Spiritus enim sanctus caritas est diuinitatis: est amor genitoris et genite veritatis: qui suam gratiam nobis tribuit sui ipsius aram. Qui igitur peccat et gratiam suam recuperare non amat et nunquam curat ab eo diligi: qui totus est amor et caritas: nec ad illud tendit unde sumpsit aram in spiritu sancto peccat et nunquam post mortem: sicut neque viuens consequetur veniam. Sicque nullus peccat in spiritu sancto: qui fugit ad ipsum. Ecce radicem arboris male: truncum: ramos cum folijs et fructibus plenis veneno mortifero: secundum intellectus mei paruitatem descripsi. Sed sicut David. Delicta quis intelligit. Neque enim peccatorum grauitatem et conditionem me scire suppono: unde et si quid in hoc opusculo scriptum lector inueniat: quod ei seropulum dubitationis ingerat: peritiores medicos consulat: qui sibi securius arboris et fructum ipsius periculum valeant indagare. Neque intentionis mee est hic aliquid temere asserere vel alicui preiudicium generare: vt autem ea que dicta sunt planius innotescat ipsa breuiter recapulo

eo mō ordine quo sūt i arbore describēda:

¶ Epilog⁹ p̄dicatoꝝ vbi arbor describit.

Adix male arboris est cupiditas secundum Apostolum. Ex qua truncus male voluntatis procedit: qui incipit in imagine tione mala: et procedit in mala et morosa delectatione et consumatur in malo consensu: qui duplex. s. consensus in delectationem et in opus. Sunt aliquę circōstantie: quibus aggranatur peccatum: que in hoc versiculo continentur. **Q**uid: quis: vbi: cum quo: quotiens: cur: quomodo: quando. Ex premissa radice concupiscentie triplex ramus procedit. s. concupiscentia honoris: concupiscentia oculorum: et concupiscentia carnis. Ex primo ramo hi rami procedunt. s. presumptio: inanis gloria: cōtemptus: presumptio hos habet ramusculos. Ex se pro meritis: falso plus omnib⁹: et hos ramos habet preeminentia in gratuitis et gratis datis. Ex primo ramo procedit folium tentationis diuine cum fructu discriminis. Ex preeminentia et gratis datis sunt hi rami: elatio mentis. confidentia de se: de quo procedit fructus inordinate audacie. Ex ramo cōtemptus est ramus duplex: contemptus dei et contemptus proximi: et horum medius est inobediencia ad deum et ad proximū. Ex contemptu dei procedunt hi fructus: irreuerencia rebus diuinis exhibita: locis: personis: temporibus: sacramentis: sustinere interdictum: suspensiones: excommunicationem: recipere quodcumq; sacramentum in mortali peccato. Quodcumq; sacramentum ministrare vel ecclesiam officiare officium correctionis exercere. Inconfessus sacramētū recipe hita copia sacerdotij. In statu suspēsiōis v̄l interdicti v̄l excommunicationis: v̄l irregularitatij celebrare. Itē in excōicatiōe se diuinis i gerere v̄l iteresse. Itē cū excōicato in diuinis participare. Ex cōtēptu proximi hi fruct⁹ p̄cedūt: subtra-

ctio a v̄bo: a societate: gultu vel mō: indignatione ostendere. Dec sunt folia: indignatio v̄boꝝ: ironia derisio: subsanatio: irreuerencia in v̄bo. ¶ Ex inobediencia p̄cedit ram⁹ ipatiētie cū fructu murmuratiōis et blasphemie p̄tinatie et rebelliois: et trasgressio nis: et hec pōt eē d̄ deū et d̄ proximū. Itē ex ramo inobediētie in fidelitatis ram⁹ procedit: et hi rami ex ea creūt: diuinatio: apostasia: idolatria. Itē hec folia predicta put in verbis existūt. s. p̄uersus dogma seu p̄dicatio. ¶ Secundus ram⁹ supbie ē inanis gloria ex q̄ quor rami oriunt: honoris ambitio: fauoris hūani appetit⁹: cōfusionis timor: et laudis amor. Ex ramo ābitiōis oriūtur hi fruct⁹. s. p̄opa que in tres fruct⁹ diuidit. s. faustu i supbo apparatu: et comitatu et gestu ex cordis affectu: et foliū fast⁹ in v̄bo. Ex appetitu fauoris p̄cedit foliū adulationis qd̄ tripartitū ē: qd̄ aut ē de bono hito: aut nō hito: v̄l de malo facto. Itē ex appetitu fauoris orit fruct⁹ p̄digalitatij: qd̄ driparit⁹: q; nō p̄siderat tps nec p̄sonā nec modū et incuriā secū h̄s. Ex ramo timoris p̄fusionis hi fruct⁹ p̄cedūt. mala v̄cūdia et falsa hūilitas i v̄bo v̄l in facto v̄cūdia mala didit: q; aut ē d̄ bono ope v̄l de paupe parētū vel de nāli defectu: v̄l carētia gr̄e gratis date. Itē i p̄fessionē secū h̄s p̄fessio. et h̄ folia secū h̄s: excusationē: d̄fensionē: vitatij negationē in iudicio v̄l extra iudiciū: vitatij ipugnationē. Ex amore humane laudis hi fruct⁹ oriunt: simulatio seu ipocresis: ostentatio: singularitas. Itē iactātie ē foliū quod qd̄ driptitū ē: q; aut ē d̄ bono hito v̄l n̄ hito v̄l de malo facto vel nō facto. Ex singularitate p̄cedit ram⁹ inuidie: que ē s̄m iudiciū capitale. Inuidia v̄o in duos ramos diuiditur p̄ncipales q; sunt: exultatio in aduersis proximi: dolo: in p̄speris. De exultatiōe in aduersis oriunt hi fruct⁹: machinatio: insidie: scandalum: proditio: suspitio: iudicium. Itē habet folia. Disordiarum semina-

tio: secreto: um reuellatio ⁊ maxime confes-
 sionis: verbo signo vel eircumstantia. Itē
 falsum testimonium. Ex secundo ramo. sci-
 licet de dolore prosperitatis proximi proce-
 dit detractionis solituz: ⁊ ramus rancoris.
Betractio autem diuiditur: q̄ aut fit bonū
 alterius diminuendo: vel destruendo vel
 malum imponendo. Primum folium alia
 quattuor secum habet scilicet bonum proxi-
 mi tacere. Diminuere peruertere: ⁊ nega-
 re. Secundum folium hec etiā secum ha-
 bet. **A**salū libenter audire. **D**issimulare.
Cōfirmare. **A**ggrauare. **A**ddere. **R**euel-
 lare. **I**mponere. Ex ramo rancoris proce-
 dit: odium. Ex ramo odij ꝑcedit. **I**ra: que
 est tertium capitale. Ex ira ꝑcedit fruct⁹
 crudelitatis. ⁊ hi fructus. **P**ercussio ver-
 beratio. **I**ncarceratio duellus: bellū. **A**bu-
 sūllatio: occasio. Ex folio discordie: hi filij
 oriūtur. **I**rritatio. **C**ōminatio. **C**ōtumelia
 imp: operiū: conuitiū. **A**ledictio ꝑoca-
 citas: clamor: irreconciliatio. Ex ramo ap-
 petus vindicte oriūtur. **C**alūnia veratio
 dānificatio. **E**xatio hos fructus secū ha-
 bet: q̄ fit ꝑ falsas litteras: vel falso impe-
 tratas tacita veritate: vel suggesta falsitate
 vel ꝑ non suas vel nō ad hoc impetratas
 vel coram diuersis iudicibus ad imposs-
 bilia obligando: dānificatio in duos fru-
 ctus diuidit: q̄ fit aut bonū impediēdo ha-
 bitus: vel habendū aut malū inserēdo. qđ
 etiā multis modis fit. s. faciendo ꝑcipien-
 do: consulendo: iurando: dissimulando.

Secundus ramus principalis:
 qui ex radice ꝑcupiscentie ꝑ-
 cedit est concupiscentia oculo-
 rum: que auaritia nominatur
 ⁊ est quartum vituz capitale.

Ex auaritia autem tres rami principales.
 inordinatum desiderium habendi: vel inor-
 dinatus amor habitū: inordinat⁹ dolor amif-
 si. Ex inordinato desiderio habēdi ꝑcedūt
 duo fruct⁹. s. sollicitudo ⁊ iniusticia. Ex solli-

citudine autem ꝑcedit festozuz violatio.
Iniusticia autem diuiditur: q̄ aut est mani-
 festa aut occulta: que fraus nuncupatur in
 iniusticia aperta hos fructus habet secum. s.
 furtum rapinā: vsuram ⁊ iniquā sententiā
 furtum in quinqz diuidit: qui sunt. **O**ccul-
 ta rei acceptio: rei inuente detentio sacrile-
 gium ⁊ ꝑꝑrietas in religiosis: ⁊ mala di-
 spensatio: rapina hos etiam fructus habet
 qui sunt noue talie vel consuetudinis indu-
 ctio ex actio: extorsio: muney acceptio: ⁊ lu-
 dus alearum: vsura diuiditur: q̄ quedam
 est in spe: quedam in rei contractu. **I**n cō-
 tractu autem est multiplex vsura. s. in ven-
 ditione: emptione mutua cōmutatione: ra-
 tione temporis vel rei: vel periculi: vel ob-
 ligationis vel corrupte intentionis. **I**tem
 contingit fraus in contractibus inemptiōe
 ⁊ venditione in numero pondere: ⁊ men-
 sura. **I**n valore in qualitate in taciturnita-
 te defectus. **I**tem notabiliter care venden-
 do ꝑ necessitate emētis: vel debitū so-
 lutionis vel ꝑ simplicitatem emētis. **I**te
 in fraude plurima mala locutionis folia cō-
 tingunt mendacium periurium: duplici-
 tas. Ex ramo autem mali contractus ori-
 tur fructus simonie. **I**tem ex iniusticia ad
 proximum vt dictum est oritur iniqua sen-
 tentia ⁊ secum habet hos fructus: qui sunt
 iusticie peruersio: ordinis iuris immu-
 tatio: sententię dilatio iniusta aduocatio: lit-
 terarum abusio. **A** mala autem aduocatio
 hec folia secum habet. iniustus ꝑꝑociniū
 iniustum consilium litis prolongatio iuris
 sophistica allegatio: litterarū abusio fit his
 modis iniusta impetratio tacita veritate vt
 suggesta falsitate. **I**niusta extorsio. **A**dditio
 vel diminutio sine queqz falsificatio. **S**e-
 cundus ramus principalis auaritie est inor-
 dinatus amor habitū: ⁊ ex h̄ ramo hi fruct⁹
 ꝑcedunt. iniusta ꝑgregatio: ad proximum
 incōpassio: restitutionis dilatio. beneficij
 recompensatio.

Ertius ramus principalis: qui ex radice cupiditatis procedit est concupiscentia carnis: que in duos ramos diuiditur. In querendo inordinate delectationem et vitando molestiam. Primus ramus diuiditur: quia aut est circa delectationem actus: qui pertinet ad conseruationem indiuidui. s. circa actum nutritionis: aut est circa actum qui pertinet ad conseruationem speciei. s. circa actum generatiōis. Primus igitur ramus qui ex concupiscentia carnis oritur est inordinata delectatio circa actum nutritionis: et quintum vitium capitale: quod castrimargia dicitur. Ex vitio autem gula tres rami principales procedunt. s. incontinentia gula: immodestia: et inordinata delectatio. Ex incontinentia gula hi fructus procedunt. Anticipatio horum: nimia frequentia: fractio ieiunij. Secundus. s. ex imodestia: auaritia et nimietas. Cum fructu autem isto qui est nimis sumere: sunt hi fructus. Corporis grauitas: infirmitas: metus hebitudo: cecitas: precipitatio iudicij: incircospectio: loquacitas: ineptia letitia: dissolutio: ebrietas: ebriositas. Loquacitas autem hec folia secum habet. Absultiloquium: vaniloquium: stultiloquium: turpiloquium. Tertius ramus gula est inordinata delectatio circa cibum: et hos fructus secum habet. s. sollicitudinem in procuratione: studiositatem in preparando: multipliciter in diuersificando: carissima in emendo. Secundus ramus qui ex carnali concupiscentia procedit est inordinatio circa actum generatiuum qui luxuria dicitur: et est sextum vitium capitale. Ex luxuria tres rami principales procedunt. Inhonestas: Affectio. Incontinentia. Inhonestas: hos fructus habet inuerecondia in verbo: in gestu: in habitu. Inhonestas in gestu habet coareas et tripudia: et corporis motus. Item inhonestas in verbo habet scurilitatem et ystrionatum. Item inhonestas in habitu hos

fructus secum habet. s. superfluitatem: preciositatem: multipliciter: curiositatem: Superfluitas in duobus consistit: in numero et mensura. Curiositas consistit in colore et modo facture et compositione corporis. Huius compositionis fructus sunt: ad inuentio noui modi nouorum iocalium. Item vnctiones: lotiones: sardatio: suppletio capillorum ex alienis. Secundus ramus luxurie principalis est carnalis affectio: et iste est duplex: quia potest esse respectu sui vel proximi. Si respectu sui sit: hos fructus habet. primo curam carnis: que habet hos fructus: molliem in vestibus: in cultriciis et talibus. Item nimiam sollicitudinem in euitando penam: frigus: calorem: sitim: famem et huiusmodi. Carnalis affectio ad proximum duplex potest esse: vel ad pariter: vel ad alios: potest etiam esse in affectu vel in effectu. Ex ramo carnalis affectionis oritur acceptio personarum. Peruersio ordinis charitatis: et fauor mali. Personarum acceptio est in beneficiis: electionibus: honoribus et iudicijs. Fauor mali hos fructus secum habet: dissimulationem: incozrectionem: consensum: adiutorium: communicationem. Tertius ramus principalis concupiscentie carnalis est incontinentia: que per hos ramusculos procedit: qui sunt: turpi imaginatio: morosa delectatio: consensus in delectatione: et consensus in opere. Item hos fructus secum habet. i. quinque sensus: in auditu: visu: odoratu: gustu: et tactu. In auditu curioso. s. rumorum: canticorum: instrumentorum: verborum dissolutorum et scurilium: in visu: in aspectu oculorum: pulchritudinum hominum et mulierum: inhonestorum mebrorum: gestuum: spectaculorum: in verbo scurilia dicendo: ad malum incitando verbo vel in attrahendo: in tactu multipliciter in osculis et tactibus libidinosis sui vel alterius: et ex hoc sequitur pollutio dormiendo: vigilando per naturalem actum in

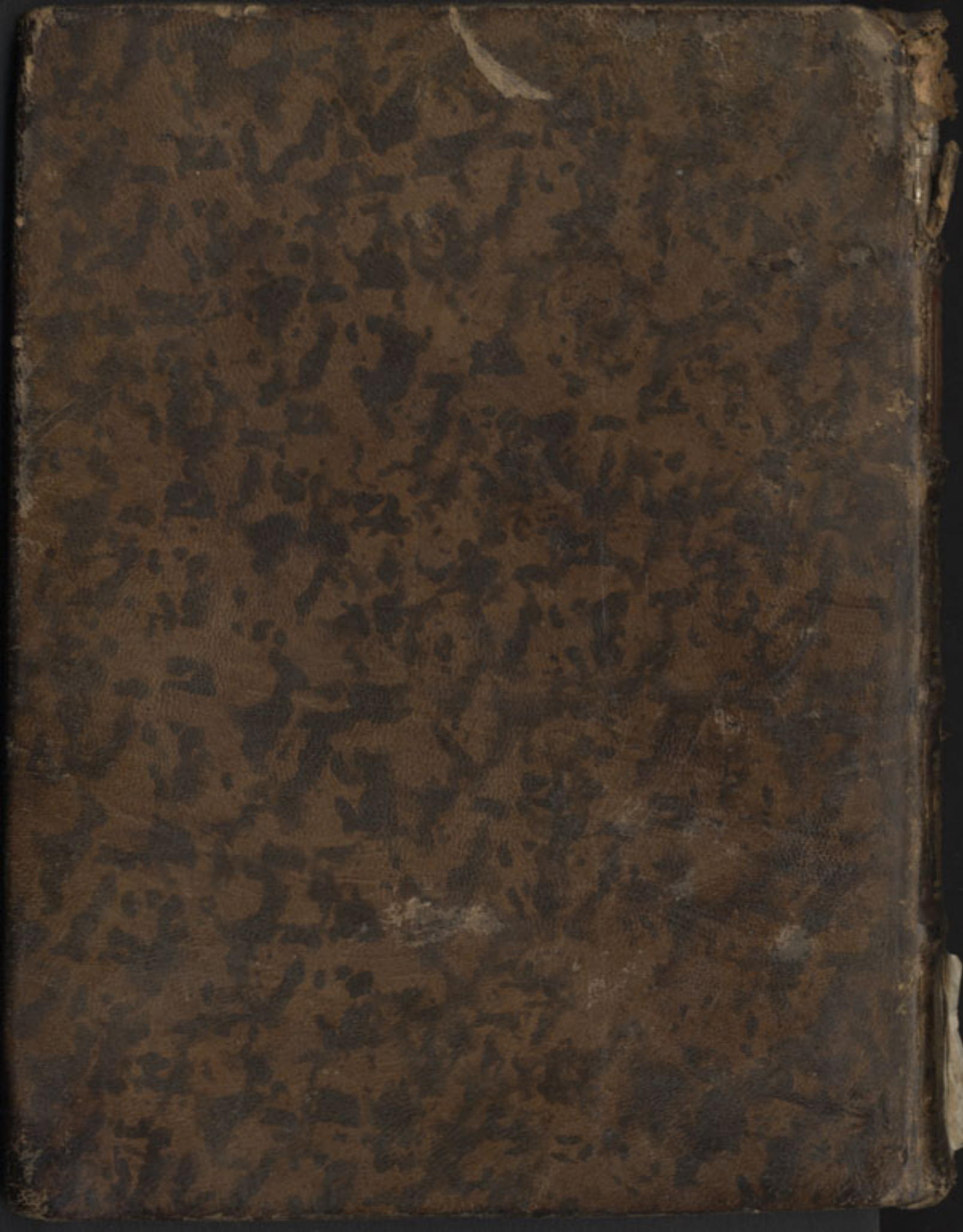
vase debito: vel contra naturam per actum
 naturalem matrimonij actiue. Item ex hoc
 per actum matrimonij vel medie. Per
 actum matrimonij modo inordinato: vel te-
 pore illicito: vel intentione non recta. Ad
 ebie autem sex fructus ponuntur: fornicatio:
 adulteriu: in stuprum: raptus incestus: sa-
 crilegium. ¶ Secundus ramus principa-
 lis concupiscentie carnalis est inordinatio
 in penis euitandis: ex qua oritur vltimum
 vitium capitale: quod accidia nominatur.
 Ex accidia procedunt hi fructus: pusillani-
 mitas: torpor: euagatio mentis: instabilitas
 corporis: tristitia cordis: et desperatio. Ex
 pusillanimitate procedit timor: seruilis hu-
 manus: mundanus. Ex torpore procedit ne-
 gligentia cuius fructus sunt: ommissio: igno-
 rantia: et obliuio: ommissio multiplex est. s.
 boni propositi: voti promissi: inramenti in-
 iuncti: debiti: vtilium saluti: pertinentiu ad
 ius naturale vel diuinum: vel positium.

Ignorantia est multiplex. s. iuris naturalis
 diuini et positivi: ite facti: ite affectata: cras-
 sa et supina et inuincibilis. Ex ignorantia pro-
 cedat error: conscientie et eius transgressio.
 Obliuio est duplex peccatorum et benefi-
 ciorum dei et hominis. Ex his oritur ingra-
 titudo: in deuotio. ¶ Ultimus fructus est
 desperatio: peccatum in spiritum sanctu. n.
 Peccati in spiritum sanctum sex species di-
 stinguuntur: desperatio: presumptio: impe-
 nitentia: obstinatio: impugnatio agnite ve-
 ritatis et inuidencia fraterne gratie. Siquis
 autem plenius de singulis velit habere no-
 ticiam ad tractatu superioze recurrat.

¶ Impressu hoc opus mira arte solertiq;
 cura p Bernardinus de misintis: sumpub⁹
 Angeli britannici de Pallazolo ciuis Bri-
 xie. in alma ciuitate Brixie. die. xvij. Decē-
 bris. AD. ccccxxxv. Ad laude omni-
 potentis dei: et genetricis Marie.

SANCTI
BONAVENTURAE

Sala

Gab. R

Est.

Tab. 10

N.º 26